Programmabegroting 2023 – 2026

Datum
8 november 2022

Bezoekadres
Gemeente Reusel-De Mierden
Kerkplein 3
5541 KB Reusel

Postadres
Postbus 11
5540 AA Reusel

Inlichtingen
Telefoon 0497-650650
email: gemeente@reuseldemierden.nl

Gemeente
Reusel-De Mierden

22.17184

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief ... 3

Leeswijzer ... 4

Coalitieprogramma en prioriteiten ... 5

Uitgangspunten en begrotingsbeeld 2023-2026 ... 9

Paragrafen
3.1 Bedrijfsvoering ... 11
3.2 Lokale heffingen ... 15
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 19
3.4 Financiering ... 26
3.5 Verbonden partijen ... 29
3.6 Onderhoud kapitaalgoederen ... 36
3.7 Grondbeleid ... 41

Programma's
Programma 0. Bestuur en ondersteuning ... 46
Programma 1. Veiligheid ... 50
Programma 2. Verkeer en vervoer ... 52
Programma 3. Economie ... 53
Programma 4. Onderwijs ... 56
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie ... 58
Programma 6. Sociaal Domein ... 61
Programma 7. Volksgezondheid en milieu ... 65
Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening, Stedelijke vernieuwing (VHROSV) ... 68

Bijlagen
Bijlage 1. Verschillenanalyse ... 71
Bijlage 2. Nieuw beleid en vervangingsinvesteringen 2023-2026 ... 73
Bijlage 3. Geprognosticeerde balans ... 80
Bijlage 4. Totaal van lasten en baten per programma + staat van incidentele baten en lasten ... 81

Aanbiedingsbrief

Met deze programmabegroting 2023-2026 ligt de eerste begroting in de huidige raadsperiode, die dit voorjaar is gestart, voor u. Een eerste begroting in een nieuwe raadsperiode betekent niet dat deze begroting daarmee een heel andere begroting is dan in de vorige raadsperiode. Veel activiteiten van de gemeente lopen immers altijd door. Ook de uitvoering van besluiten uit de vorige raadsperiode loopt uiteraard gewoon door. De vaststelling van het collegeprogramma voor de nieuwe raadsperiode liep door het begrotingsproces heen; deze begroting is reeds aan de raad verzonden op het moment dat het collegeprogramma nog moet worden vastgesteld. Desalniettemin is getracht deze twee documenten zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. De meeste aandachtspunten uit het collegeprogramma ziet u dus ook terug in de voorliggende begroting.

De voorliggende begroting geeft in financiële zin het volgende beeld:

Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
Structureel saldo	83.000	500.000	1.113.000	-/- 241.000
Incidenteel saldo	-/- 404.000	-/- 376.000	-/- 167.000	-/- 152.000
TOTAAL SALDO	**-/- -321.000**	**124.000**	**946.000**	**-/- 393.000**

Met een structureel sluitend beeld in de eerste drie begrotingsjaren en een verklaarbare daling in 2026 (zie 3.1.6 op blz. 13), stemt het begrotingsbeeld tot tevredenheid.
We hopen van ganser harte dat we het jaar 2023 door kunnen zonder dat sprake is van beperkingen vanwege de coronapandemie, die iedereen maar wat graag achter zich wil laten. Tegelijkertijd constateren we dat terwijl de ene crisis nog niet is geëindigd, de volgende crises zich al aandienen. De impact van de oorlog in Oekraïne is groot, evenals andere zeer ingrijpende gebeurtenissen in nationaal en internationaal verband. Denk aan de impact van de energiecrisis, de toeslagenaffaire, de perikelen rondom de opvang en huisvesting van asielzoekers, de woningbouwproblematiek, stikstofcrisis enzovoort. Al die crises en daarmee samenhangende problematieken leggen een groot beslag op de capaciteit van de gemeente en haar samenwerkingspartners. Niet alleen omdat ondersteunende regelingen ter uitvoering bij de gemeente zijn en worden gelegd, maar ook omdat een groot scala aan vragen vanuit burgers, verenigingen en bedrijven bij de gemeente en haar samenwerkingspartners terecht komen. Het gaat dan zowel om heel concrete voorzieningen, maar ook om zorgen over gezondheid of welzijn als gevolg van alle ontwikkelingen, vaak ook nog of mede als uitvloeisel van de coronapandemie. Het zo goed mogelijk luisteren naar die vragen en/of verwijzen van mensen naar de juiste hulp en de juiste instanties achten we van zeer groot belang en daarvoor moeten andere werkzaamheden desnoods even wijken.
Alsof dat al niet voldoende capaciteit zou opslurpen, hebben we te maken met personele schaarste, zowel bij onze eigen organisatie als bij allerlei bedrijven en instanties die we hard nodig hebben. Dit leidt ertoe dat bedrijven soms niet eens meer een aanbieding doen omdat ze het werk niet aankunnen, of dat sprake is van slechts een enkele aanbieder. Ook falen zorgsystemen omdat de capaciteit ontoereikend is. Dat alles laat problemen alleen maar groeien, waardoor de uitdagingen nog verder toenemen. Het werkt ook prijsopdrijvend, terwijl prijzen (lonen, energie, materialen) door allerlei andere ontwikkelingen al sterk onder druk staan.
Bovendien staan wijzigingen in wet- en regelgeving zeker niet stil en ook dat vraagt telkens weer aanpassingen -soms zelfs ingrijpend van aard- op gemeentelijk niveau. Ook ontwikkelingen zoals “opnieuw verbinden” in Kempenverband zullen in 2023 een behoorlijke impact hebben op de werkzaamheden die we met z’n allen op ons bordje hebben en krijgen.

De bovengenoemde ontwikkelingen maken het lastig om daarop in een begroting voor te sorteren en betrouwbare ramingen te maken. Prijsontwikkelingen zijn dermate rigoureus, dat daar eigenlijk nauwelijks tegenop te ramen is. Wij hebben daar toch een poging toe gedaan en daarbij via een stelpost enige ruimte gecreëerd voor tegenvallers. Ook in de risicoparagraaf gaan we in op deze ontwikkelingen die de toekomst onzeker maken, zowel voor 2023 maar zeker ook voor de jaren daarna.

Met de voorliggende begroting, die structureel sluitend is in de jaren 2023 t/m 2025, hebben we de overtuiging u een evenwichtig document voor te leggen waarvan we denken dat het ook allemaal uitvoerbaar is. We zijn daarbij echter afhankelijk van heel veel factoren, waarvan we er veel zelf niet kunnen beïnvloeden. Zekerheid is wel dat we met z’n allen daarvoor aan de bak moeten: bestuur, organisatie, maar ook en vooral onze inwoners, partners en instellingen. Alléén sámen kunnen we de uitdagingen van deze tijd aan.

Burgemeester en wethouders van Reusel-De Mierden,

de secretaris,	de burgemeester,
dhr. J.P.P.S. Ruyters.	mw. A.J.M.H. van de Ven.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1, coalitieprogramma en prioriteiten, wordt vooral ingegaan op zaken die vanuit het collegeprogramma 2022-2026 'Samen werken aan een vitale samenleving' op de voorgrond staan en op andere relevante zaken die van belang zijn in relatie tot de prioriteiten die in deze begroting hun beslag hebben gekregen.

In hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten voor de voorliggende programmabegroting weergegeven. De uitgangspunten worden met een korte opsomming aangehaald. Ook het meerjarenbegrotingsbeeld vindt u in dit hoofdstuk.

Hoofstuk 3 bevat de paragrafen. De gemeente dient op basis van het Bbv (Besluit begroting en verantwoording) 7 verplichte paragrafen op te nemen in de begroting. In de paragrafen wordt als een soort van dwarsdoorsnede over alle programma's heen informatie gegeven over een aantal belangrijke thema's.

De programma's komen in hoofdstuk 4 aan bod. Een programma is een geheel van activiteiten om beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In een programma is dus een bepaalde samenhang tussen de activiteiten aanwezig. In onze gemeente is ervoor gekozen om de programma-indeling gelijk te laten zijn aan de wettelijk voorgeschreven indeling in taakvelden. De programmabegroting bestaat uit 9 programma's, die in onze situatie overeenkomen met de taakvelden die vanuit het Bbv zijn voorgeschreven.

Ieder programma is onderverdeeld in producten en heeft een vaste indeling, waarin het volgende is opgenomen:

- Ambitie:
  Hier is een korte samenvatting opgenomen van wat de ambitie is.
- Maatschappelijk resultaat:
  Hier wordt kort aangegeven welke maatschappelijke effecten we verwachten van ons handelen.
- Inspanning 2023:
  De verwachte inspanningen die we in 2023 gepland hebben om de gestelde ambitie c.q. het maatschappelijke resultaat te bereiken (of daar naar toe te groeien). We hebben getracht daarbij zoveel mogelijk rekening te houden met zaken die in het collegeprogramma zijn opgenomen.

Bij de bovenstaande onderwerpen moet bedacht worden dat het reguliere werk niet in deze beschrijvingen is meegenomen. Er zijn dus bijvoorbeeld geen omschrijvingen opgenomen van paspoorten of omgevingsvergunningen die we afgeven, want dat is regulier werk.

- Beleidsindicatoren:
  Per programma is een aantal verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Voor de indicatoren wordt een beroep gedaan op bestaande cijfers, veelal vanuit de site waarstaatjegemeente.nl. Die indicatoren zijn niet altijd even actueel en daarom is het jaar vermeld waarop de indicator betrekking heeft. Indien een indicator niet beschikbaar is, wordt dit aangegeven met 'gegevens niet beschikbaar'. Naast de verplichte indicatoren voor Reusel-De Mierden zijn de vergelijkende gemiddelde indicatoren voor gemeenten tot 25.000 inwoners uit heel Nederland vermeld. Wij wijzen erop dat een eenvoudige vergelijking tussen gemeentelijke cijfers en de landelijke gemiddelden vaak lastig zal zijn omdat verschillende gemeenten anders in elkaar steken.
- Wat mag het kosten?
  Hier worden de kosten van het programma weergegeven, gesplitst per product.

Middels bijlagen worden enkele aspecten nog nader uitgediept of toegelicht. Een van de belangrijkste bijlagen is ongetwijfeld de bijlage 'Nieuw beleid en vervangingsinvesteringen'. De begroting gaat uit van bestaand beleid en in de 'lijst nieuw beleid en vervangingsinvesteringen' brengen we de consequenties in beeld van nieuwe beleidsvoornemens. Nieuw beleid kan noodzakelijk zijn vanuit Rijksbeleid, maar kan ook ingestoken worden vanuit prioriteiten of wensen vanuit de raad. Op de lijst nieuw beleid staan ook de vervangingsinvesteringen vermeld. Ofschoon vervanging van afgeschreven activa geen nieuw beleid is, brengen we ze toch op deze lijst in beeld omdat het vervangingsmoment vaak een goed moment is om na te denken of doelstellingen wellicht op een andere wijze beter zouden kunnen worden gerealiseerd.

De geprognosticeerde balans en het totaaloverzicht van baten en lasten met staat van incidentele baten en lasten zijn verplichte bijlagen.

COALITIEPROGRAMMA EN PRIORITEITEN

Gemeente
Reusel-De Mierden

Coalitieprogramma en prioriteiten

1.1. Coalitieakkoord 2022-2026: 'Samen werken aan een vitale samenleving'

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 in Reusel-De Mierden was duidelijk. Inwoners hebben gekozen voor het voortzetten van het beleid van de afgelopen jaren. De partijen Samenwerking Reusel-De Mierden en VVD hebben wederom de handen ineengeslagen en een coalitie gevormd. Deze partijen hebben hun ambities voor de jaren 2022-2026 vastgelegd in het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord wordt richting gegeven aan de bestuurlijke koers van de gemeente Reusel-De Mierden voor de komende vier jaar.

Belangrijke thema's uit het coalitieprogramma zijn:

- Aandacht voor de schaalsprong-ontwikkelingen die in de Brainportregio op ons afkomen

We proberen van deze krachtige economische ontwikkeling te profiteren en daarmee juist een hefboomeffect te creëren om onze samenleving een impuls te geven. We trekken daarin gezamenlijk op met andere gemeenten. Dit vergt een integrale benadering waarbij wonen, mobiliteit, economie en energietransitie zich in samenhang met elkaar ontwikkelen. Dit alles kan bijdragen aan het verhogen van de leefbaarheid in onze kernen op allerlei gebieden, zoals meer woningbouw, voorzieningen en verbeteren bereikbaarheid.

- Behoud van leefbare kernen staat voorop

Dat betekent dat er in elke kern voldoende woningbouw naar behoefte moet zijn, elke kern een gemeenschapshuis en basisschool moet hebben en dat de bereikbaarheid zowel in de kern als daarbuiten goed moet zijn. Nu de meeste omleidingsroutes gereed zijn gaan we echt werk maken van het weren van het zwaar vracht- en landbouwverkeer uit de kernen.
In onze kernen zit veel vitaliteit en kracht die op een positieve wijze bijdraagt aan het nemen van meer verantwoordelijkheid door inwoners zelf om de leefbaarheid en het welzijn van de eigen kern te behouden. Als gemeente betekent dit dat we willen luisteren naar ideeën van inwoners en ruimte willen geven om te experimenteren om mooie dingen in onze samenleving te laten ontstaan. Dat is voor ons **'Samen Doen'**. Hierdoor wordt de eigen kracht van onze inwoners alleen maar beter benut.

- Voorkomen is beter dan genezen

We richten onze aandacht op preventie en vroeg-signalering en op het stimuleren van een gezonde leefstijl in het kader van vitaliteit. Hiermee willen we voorkomen dat inwoners in een situatie komen die deelname aan de maatschappij in de weg staat. Een integrale aanpak is nodig zodat de beweging van nazorg naar voorzorg vanuit alle beleidsvelden actief en met overtuiging wordt ingezet. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar onze jongeren, die hun hele toekomst nog voor zich hebben, maar ook naar onze ouderen en mensen met een beperking. **'Iedereen doet mee'**, wat ons betreft.

In de afgelopen jaren heeft het gemeentebestuur hard gewerkt om de basis op orde te krijgen, in de komende vier jaren bouwen we samen verder aan een vitale samenleving. Want dat is nodig. De coronapandemie en de huidige ontwikkelingen in de wereld vragen om een samenleving die vitaal is en kijkt naar de toekomst.

1.2. Collegeprogramma 2022-2026

Op basis van het coalitieakkoord is door het college een meerjarig uitvoeringsprogramma opgesteld in de vorm van een collegeprogramma. Het collegeprogramma bevat de nadere uitwerking op de aspecten te bereiken resultaten, inhoud en planning. De financiële uitwerking is terug te vinden in de jaarlijkse programmabegroting. Het college wil met het collegeprogramma aan de raad een leidraad bieden voor haar kaderstellende en controlerende rol.

Het college wil aanspreekbaar zijn en werken vanuit verbinding met inwoners, organisaties en ondernemers en aanwezig zijn waar de energie in de samenleving is om zaken voor elkaar te krijgen. We stellen ons ten doel ondernemerschap in de samenleving te stimuleren en kennis en ervaring te benutten. We hebben regelmatig overleg met onze verschillende partners in de kernen en vragen hen mee te denken over het gemeentelijk beleid. Zij weten doorgaans heel goed wat er in hun omgeving speelt en wat de gemeente daarin kan betekenen. Daarnaast werken we aan een goede samenwerking met andere (Kempen) gemeenten en Verbonden Partijen en focussen daarbij op wat we in verbinding met elkaar kunnen bereiken.

Het college wil transparant zijn en in begrijpelijke taal communiceren met de inwoners. Daarbij is persoonlijk contact altijd mogelijk maar ook onze digitale dienstverlening willen we op een goed niveau houden.

We geven daarbij uitvoering aan onze servicenormen. Zo weet een inwoner wat hij of zij mag verwachten en wat hij of zij zelf kan doen om snel en goed geholpen te worden.

Op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen liggen er veel mooie plannen, zoals het centrumplan Reusel, die naar verwachting in de komende periode tot uitvoering komen. Daarnaast biedt onze mooie groene omgeving veel uitdagingen in het samenspel tussen bedrijvigheid, recreatie en vervoer. Ook in die trajecten biedt het college aan inwoners en ondernemers de mogelijkheid om mee te denken.

Het Sociaal Domein is en blijft een aandachtspunt. Het Rijk vraagt gemeenten om steeds meer zelf op te lossen en dat is niet altijd gemakkelijk. Gelukkig hebben we in onze gemeente een groot aantal vrijwilligers die hulp wil bieden aan mensen die een steuntje in de rug nodig hebben. Dit sociale netwerk verbetert de kwaliteit van zorg en leven. Hulp dicht bij huis is belangrijk, bovendien kan het eventuele mantelzorgers en naasten ontlasten. Het is voor iedereen met een hulpvraag belangrijk om zoveel mogelijk op eigen kracht te kunnen blijven doen. Daarom gaan we samen op zoek naar wat het beste past bij de hulpvraag. Ook dat is Samen Doen.

Preventie is belangrijk om problemen in de toekomst te voorkomen. Het college zet in op tijdig signaleren en bieden van zorg, omdat dit mede ten goede kan komen aan de veiligheidsbeleving van onze inwoners. Want inwoners voelen zich in het algemeen in onze gemeente veilig en letten op elkaar. De meldingsbereidheid op het gebied van veiligheid is laag. We stimuleren onze inwoners om eerder een signaal af te geven als er zaken niet ‘pluis’ voelen.

Het is in het kader van vitaliteit belangrijk om jong en oud, met of zonder beperking, in beweging te krijgen. Bewegen is gezond en vergroot ook het sociale netwerk, zodat iedereen voortaan echt mee kan doen.

Tenslotte streeft het college naar het gezond houden van de gemeentelijke financiën. De laatste jaren is dat moeilijk doordat het Rijk veel uitgaven op het bordje van de gemeente heeft geschoven en tegelijkertijd heeft gekort op de bijbehorende budgetten. Bovendien is de verwachting dat de kosten blijven stijgen. Daar hebben we helaas erg weinig invloed op. Het zal dan ook een enorme uitdaging blijven om in de komende jaren te blijven zorgen voor een structureel sluitende begroting.

Het college vertrouwt erop dat het collegeprogramma 2022-2026 een goede basis biedt om in de komende vier jaren samen verder te bouwen aan een vitale samenleving en de doelstellingen uit het coalitieakkoord in concrete daden om te zetten. Ontwikkelingen in en buiten onze gemeente kunnen leiden tot een tussentijdse bijstelling van doelen en plannen. Dit komt dan tot uitdrukking in de jaarlijkse programmabegroting.

UITGANGSPUNTEN EN BEGROTINGSBEELD 2023-2026

Gemeente
Reusel-De Mierden

Uitgangspunten en begrotingsbeeld 2023-2026

2.1. Uitgangspunten

In deze paragraaf staan de uitgangspunten, die bij de samenstelling van de begroting 2023-2026 zijn gehanteerd. Vanzelfsprekend sluiten deze zoveel mogelijk aan bij de uitgangspunten, zoals die in voorgaande jaren zijn vastgesteld. Wij volstaan hier met een korte opsomming:

1. Bestaand beleid uit de begroting 2022-2025 inclusief inflatie

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting wordt gevormd door ongewijzigd beleid zoals opgenomen in de begroting 2022-2025. Bij het opstellen van de begroting wordt rekening gehouden met prijsontwikkelingen (inflatie). De meicirculaire houdt inflatiecijfers aan voor de berekening van de hoogte van de algemene uitkering. Het is dan ook voor de hand liggend om in de meerjarenbegroting dezelfde percentages te hanteren. In de meicirculaire is de inflatie 3% voor materiële zaken, 2,3% voor overheid en 3,6% voor lonen.

2. Personeelsbudget

In de begroting 2023-2026 vormt het bestaande personeelsbudget op basis van de huidige formatieomvang het uitgangspunt voor de raming van de personeelsbudgetten in de komende jaren (exclusief nieuw beleid). De loonkostenontwikkeling op basis van de CAR/UWO zal gevolgd moeten worden. Tevens zijn de algemene salariskostenontwikkelingen van invloed op de personeelskosten. Bij de meerjarige berekeningen van de loonkosten gaan wij uit van het stijgingspercentage zoals is opgenomen in de meicirculaire 2022.

3. Rente

A. Omslagrente (= rente die aan taakvelden toegerekend wordt)

De omslagrente dient te worden berekend aan de hand van de geraamde rentelasten en de geraamde boekwaarden van investeringen, afgerond op een veelvoud van 0,5%. Wij gaan uit van 0,5%. Dat is hetzelfde percentage als in 2022. Omdat we als gemeente per saldo nog steeds rentelasten hebben, zal het omslagpercentage altijd hoger zijn dan 0 en dus afgerond worden op 0,5%.

B. Rente toe te rekenen aan alléén de grondexploitatie

In onze gemeente is de grondexploitatie (net als alle andere activa) gefinancierd door een mix van vreemd vermogen (geldleningen) en eigen vermogen (reserves). Echter, aan de grondexploitatie mag op basis van het Bbv (Besluit begroting en verantwoording) géén rente worden toegerekend over het eigen vermogen. Dit betekent dat op de gemiddelde rente, zoals die hiervoor bij A. is berekend, nog een correctie moet worden toegepast naar rato van de verhouding eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (geldleningen) van de gemeente.
In de eerstvolgende calculaties moet gerekend worden met een percentage van 0,53.

4. Algemene uitkering

In de begroting 2023-2026 is de algemene uitkering opgenomen op basis van de meicirculaire. Dat betekent dat de herverdeling van het gemeentefonds en de effecten daarvan in deze begroting zijn verwerkt. Het nadelige herverdeeleffect bedraagt voor onze gemeente in 2023 afgerond € 100.000 en vanaf 2024 afgerond € 300.000.
Omdat een aantal prijzen -onder meer van energie en materialen- onder invloed van de Oekraïne-oorlog en andere ontwikkelingen in de wereld zeer sterk stijgen, is het aannemelijk dat de indexpercentages zoals die vanuit de meicirculaire zijn overgenomen in onze begroting te laag zullen zijn. Daarom hebben wij uit voorzichtigheidsoogpunt een stelpost opgenomen van afgerond € 434.000 als dekking voor hoger uitvallende kosten.
De septembercirculaire is net iets later verschenen dan gebruikelijk. Dat betekent dat deze niet meer kon worden verwerkt in deze begroting. Via de 2e Berap 2022 zullen wij u nader informeren.

5. Belastingen en heffingen

Ten aanzien van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing wordt een kostendekkende tariefstelling aangehouden, waarbij voor de rioolheffing het in december 2016 vastgestelde VGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) 2017-2021 als basis wordt genomen voor de lasten en voor de tariefstijgingen. De werking van het VGRP zal ook voor 2023 voorgezet worden. Verschillen worden geëgaliseerd via de egalisatiereserve riolering. Inmiddels is een nieuw VGRP in voorbereiding.

Voor de OZB-opbrengst gaan wij in de komende begrotingsperiode vooralsnog uit van uitsluitend een correctie met het inflatiepercentage (naar huidige inschatting 2,3%).

Behalve de inflatieaanpassing vindt zoals altijd aanpassing plaats op basis van de waardeontwikkeling. Om te kunnen komen tot een gelijkblijvende opbrengst zal bij dalende waardes sprake zijn van hogere tarieven en bij stijgende waardes zal sprake zijn van een daling van de tarieven.

Toeristenbelasting
Voor de Toeristenbelasting heeft de raad bij amendement besloten om het tarief niet jaarlijks te verhogen met het inflatiepercentage maar eens in de paar jaren met iets grotere stappen verhogingen te verwerken, voor het eerst ingaande het jaar 2025. Het tarief 2023 wordt dus gehandhaafd op € 1,60 per overnachting.

Woonforensenbelasting
Ook voor de Woonforensenbelasting gaan wij uit van een inflatiecorrectie van 2,3%.

Leges
Voor de leges geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid. Winst maken op samenhangende groepen van leges is niet toegestaan. Vooralsnog wordt alleen gerekend met inflatiecorrectie (2,3%), maar vanuit het uitgangspunt van kostendekkendheid kunnen sommige tarieven tot andere uitkomsten leiden, omdat dan ook indexeringen van salarissen moeten worden meegenomen.

6. Basisgegevens
Voor de aantallen inwoners en woningen vormen de werkelijke aantallen per 1 januari 2022 het uitgangspunt. Ramingen voor aantallen inwoners en woningen worden gebaseerd op globale inschattingen vanuit ervaringsgegevens. Bovendien wordt voor iedere begrotingscyclus de uitgangssituatie bepaald op de laatst bekende werkelijke aantallen. Er wordt voor het aantal woningen niet gekeken naar bijvoorbeeld concrete woningbouwplannen en de status van die plannen. De financiële impact van dit soort relatief geringe inschattingsafwijkingen zijn dermate klein, dat het niet lonend is om veel tijd te steken in een verdere nauwkeurigheid van de schattingen.

2.2. Methodiek
De meerjarenbegroting wordt op basis van lopende prijzen vastgesteld. Dit wil zeggen dat in de verschillende jaren de verwachte inflatie, loonontwikkelingen en inkomensmutaties verwerkt zijn. Resultaat is een begroting die een reëler inzicht in het meerjarenperspectief geeft.

De begroting maakt onderscheid tussen structurele en incidentele middelen. Structurele middelen zijn jaarlijks terugkerende middelen. Incidentele middelen zijn eenmalig of voor een beperkt aantal jaren terugkerende middelen en welke naar hun aard in elk geval een zeker eindmoment hebben. Om het huishoudboekje van de gemeente gezond te houden is het van belang om de jaarlijks terugkerende lasten te kunnen betalen uit de jaarlijks terugkerende inkomsten. Dat heet dan een structureel en reëel sluitende begroting.
Omdat veel gemeenten creatief waren in de duiden van lasten als incidentele lasten, hebben de gezamenlijke provincies de regels wat dat betreft aangescherpt. Uitgangspunt blijft dat structureel de regel is en incidenteel de uitzondering. Verder is vooral de aard van de last (of baat) bepalend voor de vraag of sprake is van incidenteel of structureel. Als tweede uitgangspunt is ook de looptijd van de last (of baat) van belang. In zijn algemeenheid geldt dat een langere looptijd eerder aanleiding geeft om een last of baat als structureel te moeten beschouwen. Het stuk van de gezamenlijke provincies is voorzien van tal van voorbeelden, die de regels verder duiden.

2.3. Begrotingsbeeld
De meerjarenbegroting laat het volgende begrotingsbeeld zien (inclusief nieuw beleid en de verwachte effecten van de herverdeling van het gemeentefonds).

Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
Structureel saldo	83.000	500.000	1.113.000	-/- 241.000
Incidenteel saldo	-/- 404.000	-/- 376.000	-/- 167.000	-/- 152.000
TOTAAL SALDO	**-/- -321.000**	**124.000**	**946.000**	**-/- 393.000**

Voor een verklaring van de verschillen verwijzen wij naar de analyse daarvan in bijlage 1 van deze programmabegroting. In bijlage 4 is een overzicht van baten en lasten per programma opgenomen alsmede een nadere toelichting bij het incidentele saldo.
Met name is sprake van een stijging van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Via de Raadsinformatienota van 30 juni 2022 (corsanr. 22.12338) bent u daar uitgebreider over geïnformeerd.

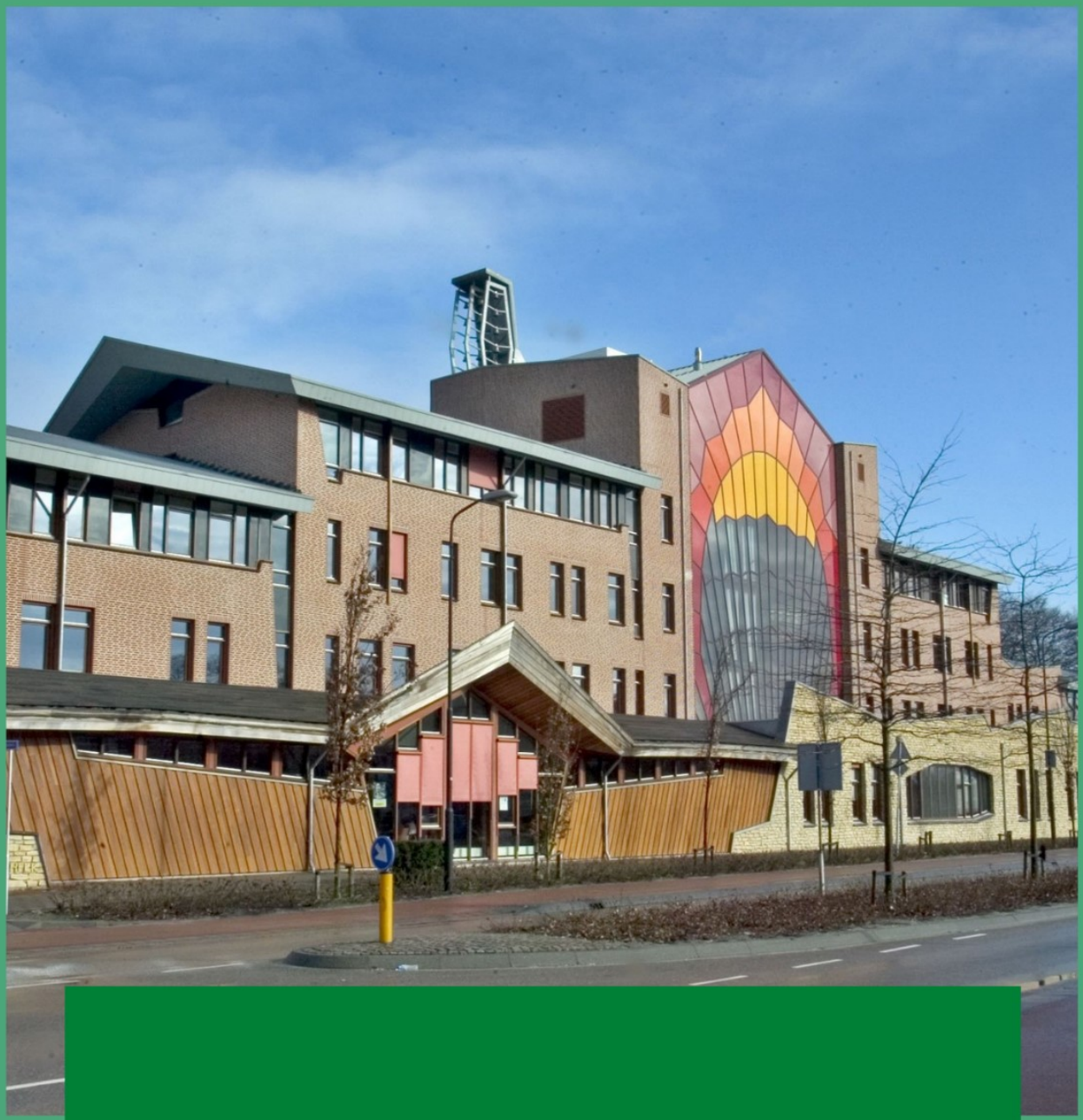

PARAGRAFEN

Gemeente
Reusel-De Mierden

3.1 Bedrijfsvoering

3.1.1. Inleiding

De afdeling Bedrijfsvoering heeft een belangrijke rol in het ontzorgen van de organisatie in de realisatie van de beleidsdoelen van de gemeente. Het ondersteunt de primaire processen, dienstverlening aan burgers en beleids- en bestuurlijke processen. Wij streven naar een bedrijfsvoering die zodanig is ingericht, dat de uitvoering van de programmabegroting door de ambtelijke organisatie op een zo efficiënt mogelijke wijze kan gebeuren. In deze paragraaf geven we inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen en ambities in 2023 op het gebied van bedrijfsvoering.

De belangrijkste ambities vanuit de raad en het college met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn:

- Vergroten van de bestuurskracht;
- Samen Doen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie;
- Verbeteren van de communicatie;
- Adequate en zorgvuldige dienstverlening;
- Financiële huishouding gemeente op orde.

3.1.2. Vergroten van de bestuurskracht

Als kleine gemeente is de zeggenschap in de regio, richting provincie, het rijk en ook internationaal beperkt. Daarom is het voor Reusel-De Mierden belangrijk om continu de samenwerking met anderen op te zoeken om haar doelen te bereiken en onze inwoners beter te vertegenwoordigen in de regio, richting de provincie, het rijk en internationaal. Dit doen we door kansen te benutten van (internationale) samenwerking met aangrenzende gemeenten. Internationaal blijven we deelnemen aan Benego (Belgisch Nederlands grensoverleg). Daarnaast werken we zoveel mogelijk samen op gebieden waar dit de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners ten goede komt, gebaseerd op drie pijlers: kwaliteit, efficiency en het voorkomen van kwetsbaarheid. Tot slot zijn we sinds 2022 aangesloten bij de K-80 (kleine gemeentes) met als doel een grotere stem richting het Rijk te hebben en vinden er samenwerkingsvormen op allerlei gebied plaats met andere Kempengemeentes.

3.1.3. Samen Doen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie

Samen Doen is een begrip binnen onze manier van werken. Voor veel van onze medewerkers is het onderdeel van hun dagelijks werk. Samen met onze inwoners hebben we al veel projecten op kunnen pakken en dit zal ook in 2023 een vervolg krijgen. Doorontwikkeling van Samen Doen is en blijft belangrijk om nog beter te kunnen voorzien in wat onze inwoners van ons nodig hebben.

3.1.4. Verbeteren van de communicatie

We gebruiken zowel analoge als digitale communicatiemiddelen om onze doelgroepen op maat te kunnen voorzien van informatie. In 2023 blijft er extra aandacht voor de Digi-toegankelijkheid van onze website. Zo kunnen ook inwoners met een beperking op een goede manier van onze digitale kanalen gebruik maken. Communicatie wordt ook steeds meer onderdeel van ieders werk. Niet alleen om (lopende) zaken adequaat met onze inwoners te communiceren maar ook om mooie resultaten te delen van de gezamenlijke inspanningen tussen gemeente en inwoners. Ook zijn we aan het experimenteren met nieuwe vormen van communicatie. Het gebruik maken van filmpjes is hier een passend voorbeeld bij.

3.1.5. Adequate en zorgvuldige dienstverlening

In 2023 geven we een vervolg aan het uitvoeringsprogramma dienstverlening. Per team staan hierop actiepunten om de goede dienstverlening te behouden en verbeterpunten door te voeren. Zo proberen we nog meer invulling te geven aan de visie op dienstverlening, waarbij we dat stapje extra willen zetten als goede gastheer/-vrouw. Ook blijven wij de digitale ontwikkelingen volgen om blijvend te voldoen aan de wens van de inwoner om zaken snel en eenvoudig vanuit huis te regelen. Dit blijft uiteraard ook fysiek vanuit het gemeentehuis mogelijk.
Daarnaast gaan we bekijken hoe we invulling kunnen geven aan nieuwe wetgeving in het kader van de Wet open overheid, de digitale overheid en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Dit alles om onze dienstverlening richting de inwoners en het zijn van een transparante overheid verder te verbeteren. Tot slot is de werkgroep dienstverlening, die tijdelijk was gestopt vanwege Covid-19, weer actief.

3.1.6. Financiële huishouding gemeente op orde

Het meerjarenbeeld in de voorliggende begroting geeft een wisselend beeld: de jaren 2023, 2024 en 2025 zijn structureel sluitend. Het jaar 2026 toont nog een structureel tekort. Daarbij merken wij echter op dat dit veroorzaakt wordt door een daling van de algemene uitkering, zoals die op basis van de meicirculaire is berekend. Extra middelen die toegevoegd zijn aan het gemeentefonds zijn door de regering niet doorgerekend naar de jaren na 2025, waardoor de daling ontstaat. De verwachting is dat dit nog wel een keer gaat gebeuren, maar daar kunnen we op dit moment niet mee rekenen.
Belangrijk te vermelden is dat alle gelden die ter bestrijding van de effecten van corona aan de gemeente beschikbaar zijn/worden gesteld -onder meer via de algemene uitkering- ook voor dat doel beschikbaar worden gehouden.
Eveneens is het belangrijk om te vermelden dat wij vanwege sterk oplopende prijzen (veel sterker dan de inflatiepercentages, welke wij op basis van de meicirculaire hebben geraamd) een stelpost voor extra lastenstijgingen hebben opgenomen van € 433.000 in 2023, oplopend naar € 605.000 in 2025 en daarna weer afnemend naar € 325.000. Conform advies van de deskundigen die de programmatuur onderhouden waarmee wij de algemene uitkering berekenen is deze stelpost gebaseerd op 17,5% (advies 15 à 20%) van het voordelige verschil van de meicirculaire.

3.1.7. Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging betreft het totale pakket aan maatregelen om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de gemeentelijke informatiesystemen te waarborgen. Vanaf 1 januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht, het uniforme normenkader informatiebeveiliging voor de gehele Nederlandse overheid. Na het vaststellen van dit nieuwe beleid, heeft de gemeente in samenwerking met de andere Kempengemeenten, de GRSK en Kempenplus, een informatiebeveiligingsplan opgesteld waarin actiepunten zijn opgenomen die voortkomen uit de BIO. Daarnaast wordt een ISMS (Information Security Management System) ingericht, zodat inzichtelijk wordt gemaakt welke risico's we lopen en verbeterplannen kunnen worden opgesteld.
De gemeente verantwoordt zich jaarlijks aan de gemeenteraad en stelselhouders/betrokken ministeries over informatiebeveiliging via het verantwoordingsstelsel ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Omdat een van de belangrijkste factoren die van invloed is op de mate van informatieveiligheid de factor 'mens' is, wordt er nog steeds veel tijd gestoken in bewustwording. Naast dat de online training iBewustzijn is verlengd, krijgen nu ook alle nieuwe medewerkers een fysieke training informatiebeveiliging en privacy. Het blijft namelijk belangrijk om medewerkers bewust te maken van goed informatiebeheer en ze te leren waar ze op moeten letten, zodat we grote incidenten hopelijk kunnen voorkomen.

3.1.8. Duurzame Digitale Opslagvoorziening (DDO) archief

De gemeente is krachtens de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) aangesloten bij de gemeenschappelijke archiefdienst, het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe). De Duurzame Digitale Opslagvoorziening (DDO) van het RHCe is inmiddels volledig operationeel en in 2022 zijn alle bouwvergunningen van de gemeente Reusel-De Mierden tot 1997 digitaal overgebracht naar dit e-depot. De kosten voor opname van archiefbescheiden in het DDO vallen onder de begroting van het RHCe. Daarbij moet benoemd worden dat de kosten voor de in het DDO opgenomen archiefbescheiden op termijn, wanneer de totale omvang van het DDO substantieel toeneemt, doorberekend worden aan de afzonderlijke gemeenten, zoals dat nu ook gedaan wordt voor het aantal strekkende meters analoog archief. Afhankelijk van de toename van digitale archiefbescheiden in het DDO is het nog onduidelijk wanneer het RHCe deze doorbelasting invoert en wat de financiële consequenties daarvan zijn voor de gemeente, afhankelijk van de omvang van de opgenomen digitale archiefbescheiden. De gemeente dient tevens rekening te houden met extra kosten voor de eigen informatiesystemen, om opname van informatie vanuit de gemeentelijke informatiesystemen in het DDO op termijn mogelijk te maken.
Omdat het RHCe een vreemde eend in de bijt is van de MRE, wordt er gesproken over een ontvlechting van het RHCe uit de MRE. Het RHCe heeft aangegeven door te willen gaan in een andere bestuursvorm. De precieze uitwerking hiervan is nog onduidelijk. Het uitgangspunt is dat dit niet gepaard moet gaan met kostenverhoging voor de deelnemende gemeenten. Tegelijk is het nog onduidelijk of er regiogemeenten zullen afhaken en wat hiervan de financiële consequenties zijn voor de achterblijvende gemeenten. Ook is er nog geen duidelijkheid over de kosten voor het gebouw waar het RHCe in zit, wat nu eigendom is van de MRE. Deze ontwikkelingen zorgen voor (financiële) onduidelijkheden voor de toekomst.

3.1.9. Personeel & Organisatie

Ook in 2022 waren de gevolgen van Covid-19 nog merk- en voelbaar in onze organisatie. Hybride werken heeft meer en meer vorm gekregen en is inmiddels niet meer weg te denken in onze manier van werken. De krapte op de arbeidsmarkt zal ook in 2023 aanhouden en heeft als consequentie dat het soms langer duurt voordat openstaande vacatures ingevuld kunnen worden. Tegelijkertijd wordt meer en meer ingezet op 'binden en boeien' teneinde uitstroom te voorkomen. Samen met P&O worden hiervoor thema's benoemd die verder uitgewerkt en ingezet zullen worden. Tot slot is een begin gemaakt met meer procesmatig te

werken door het in kaart brengen van processen, deze te optimaliseren, implementeren en bij te sturen. Dit krijgt in 2023 een vervolg.

3.1.10. Personeelsbudget

Onderstaand een overzicht van het begrote personeelsbudget per 1 januari 2023, zoals dat in deze meerjarenbegroting is opgenomen:

Organisatieonderdeel / team:	Loonkosten inclusief sociale lasten			
Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
Gemeenteraad	241.000	249.000	258.000	267.000
Burgemeester en wethouders	403.000	417.000	432.000	448.000
Griffie	125.000	130.000	135.000	140.000
Gemeentesecretaris	137.000	142.000	148.000	153.000
Afdeling Ontwikkeling en Dienstverlening				
Hoofd afdeling Ontwikkeling en Dienstverlening	115.000	119.000	123.000	128.000
Team Maatschappelijke en Ruimtelijke ontwikkeling	2.049.000	2.117.000	2.187.000	2.259.000
Team Ruimtelijk beheer	1.003.000	1.039.000	1.077.000	1.115.000
Team Externe dienstverlening	499.000	516.000	535.000	555.000
Afdeling Bedrijfsvoering				
Hoofd afdeling Bedrijfsvoering	112.000	116.000	120.000	125.000
Team Concern en control	1.180.000	1.219.000	1.259.000	1.301.000
Team Interne dienstverlening	611.000	633.000	656.000	679.000
Totale loonkosten inclusief sociale lasten	**6.475.000**	**6.697.000**	**6.930.000**	**7.170.000**

3.2 Lokale heffingen

3.2.1. Algemeen

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De uitvoering van gemeentelijk beleid raakt daarmee elke burger, bedrijf of instelling direct in zijn/haar portemonnee. Zij wensen -terecht- waar voor hun geld. Lokale belastingen en heffingen staan dan ook sterk in de belangstelling. Het doel van deze paragraaf is om integraal informatie te geven over alles wat met lokale heffingen te maken heeft.

3.2.2. Geraamde opbrengsten

Een totaaloverzicht van de opbrengsten belastingen en heffingen.

Soort	Rekening	Begroot				
Bedragen in €	2021	2022*	2023	2024	2025	2026
Onroerende zaakbelasting	2.874.000	2.945.000	3.012.000	3.054.000	3.097.000	3.140.000
Toeristenbelasting	149.000	184.000	140.000	143.000	147.000	150.000
Woonforensenbelasting	40.000	26.000	26.000	27.000	27.000	28.000
Afvalstoffenheffing	662.000	784.000	780.000	803.000	827.000	852.000
Rioolheffing	1.362.000	1.324.000	1.440.000	1.489.000	1.525.000	1.560.000
Marktgelden	28.000	37.000	37.000	37.000	38.000	39.000
Leges omgevingsvergunningen	559.000	501.000	605.000	606.000	610.000	617.000
Leges bestemmingsplannen	49.000	72.000	72.000	73.000	74.000	75.000
Overige leges (burgerzaken, rijbewijzen, reisdocumenten, bijzondere wetten enz.)	205.000	132.000	136.000	176.000	178.000	181.000
Totaal	**5.928.000**	**6.005.000**	**6.248.000**	**6.408.000**	**6.523.000**	**6.642.000**

** Inclusief nieuw beleid en begrotingswijzigingen*

Doordat onderliggende aantallen in de loop van de tijd wijzigen, zijn de bedragen in bovenstaande tabel niet altijd te herleiden naar een bijstelling met het inflatiepercentage van 2,3%.

3.2.3. Ontwikkelingen

Wet Waardering onroerende zaken (WOZ)

De WOZ-waarde wordt vastgesteld naar het waardepeil per 1 januari van het jaar voorafgaande aan het belastingjaar. In 2023 wordt de waarde dus vastgesteld naar het peil van 1 januari 2022. Er is een flinke stijging van het aantal verkochte woningen, bovendien is er sprake van een waardestijging. Wat al die ontwikkelingen precies gaan betekenen voor de OZB-tarieven is nog niet duidelijk.
In de periode 2018 tot en met 2022 zijn de gemeenten op last van de Waarderingskamer overgaan op het onderbouwen van de waardering van de woningen op basis van m² gebruiksoppervlakte in plaats van m³ inhoud. Dit is bepaald om een betere aansluiting met de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) te realiseren en omdat de makelaars ook uitgaan van m² gebruiksoppervlakte

Leges

De kostendekkendheid van de legestarieven wordt jaarlijks gevolgd. Tevens wordt er nadrukkelijker gekeken of alles wat doorberekend kan worden, ook daadwerkelijk via de leges wordt verhaald. Het is niet toegestaan dat de gemeente winst maakt op legesopbrengsten. Daarmee wordt rekening gehouden bij de bepaling van de tarieven. In 2021 is in het kader van een afstudeerstage een methodiek ontwikkeld om de kosten en opbrengsten van de leges nauwkeuriger in kaart te brengen. De bedoeling was om die systematiek ten behoeve van de begroting 2022 uitgebreid toe te passen. Voor het grootste deel van de legesopbrengsten (en dus ook voor de daaraan ten grondslag liggende kosten) is de Omgevingswet erg belangrijk. De ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is echter voorlopig uitgesteld naar 1 januari 2023, een definitief besluit over de inwerkingtreding is gepland voor 1 november 2022. Vanuit een oogpunt van efficiency hebben wij ervoor gekozen de nieuwe systematiek pas toe te passen op de leges na invoering van de nieuwe Omgevingswet omdat dan zowel het vergunningenstelsel als de kosten die in de leges mogen worden meegerekend, gaan veranderen. In de begroting 2023 is nog gebruik gemaakt van de oude systematiek, maar wij hebben wel de uitvraag voor de nieuwe systematiek gedaan, zodat we voorbereid zijn zodra er duidelijkheid bestaat over de ingang van de nieuwe wetgeving.
In de kosten, die ten grondslag liggen aan de legestarieven wordt rekening gehouden met de te betalen BTW én met de overheadkosten. De overheadkosten en de BTW worden niet geraamd en verantwoord op de programma's en producten. De overhead wordt centraal inzichtelijk gemaakt op het taakveld 'overhead' in de begroting. Zoals bij dat taakveld is beschreven, worden de overheadkosten extracomptabel bepaald ten behoeve van de tariefbepaling. De systematiek, welke daarvoor wordt gebruikt, is beschreven in de 'Financiële Verordening' en komt erop neer dat de overheadkosten worden verdeeld naar rato van het aantal uren dat aan een product wordt besteed.

Berekening kostendekkendheid leges	*Bedragen in €*
(kosten incl. overhead)	
Omgevingsvergunningen	588.367
Bestemmingsplannen	110.375
Burgerzaken c.a.	70.171
Overige	51.427
Totaal lasten	820.340
Opbrengst leges	813.421
Dekkingspercentage	**99,16%**

3.2.4. Beleid en tariefstelling

Algemene uitgangspunten

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De gemeentelijke belastingen en heffingen zijn de belangrijkste, door de gemeente te beïnvloeden, inkomstenbronnen. Bij de riool- en afvalstoffenheffing en de leges is 100% kostendekking het uitgangspunt. De tarieven worden dus bepaald door de raming van de kosten. De overige tarieven stijgen in beginsel met het inflatiepercentage van 2,3%, waarmee ook in de algemene uitkering wordt gerekend.

OZB-tarieven

Het OZB-tarief wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. De nieuwe WOZ-waardes voor 2023 zijn nog niet allemaal bekend. Bij de definitieve vaststelling van de verordeningen met de tarieven voor 2023 zullen de tarieven uiteraard aangepast worden aan de waardemutaties (lagere tarieven bij een waardestijging of hogere tarieven bij een waardedaling). Voor de OZB-opbrengst wordt in deze begroting uitgegaan van een aanpassing met inflatiecorrectie (2,3%).

Tarief afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing 2023 worden de ervaringen van de afgelopen jaren meegenomen bij het vaststellen van de nieuwe tarieven.
De tarieven voor 2023 worden zoals gebruikelijk in de raadsvergadering van december vastgesteld. Op basis van huidige inzichten gaan we uit van € 3,10 voor een tariefzak voor restafval (ongewijzigd ten opzichte van 2022) en € 2,30 per lediging van een 140-liter GFT-container (was € 2,25). Het vastrecht daalt een klein beetje, van € 96,48 in 2022 naar € 96,24 per jaar in 2023.

Berekening kostendekkendheid	*Bedragen in €*
Afvalstoffenheffing	
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	851.431
Inkomsten taakveld excl. heffingen	261.997
Netto kosten taakveld	589.434
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	65.324
BTW en Vpb	125.540
Totale kosten	780.298
Opbrengst heffingen	779.665
Dekkingspercentage	**99,92%**

Tarief rioolheffing

Voor de rioolheffing geldt als algemene regel dat de lasten worden gebaseerd op het vastgestelde VGRP en dat het verschil tussen lasten en baten wordt geëgaliseerd via de egalisatievoorziening riolering. Zodoende worden grote pieken en dalen in de tarieven voorkomen.
Voor 2023 wordt een tarief voorgesteld van € 1,98 per m³ (was in 2022 € 1,92). De stijging van 2022 naar 2023 is hoger dan de inflatiecorrectie van 2,3%. Dat komt vooral door gewijzigde kosten, die nodig zijn om het rioolareaal op voldoende niveau te houden.

In 2023 zal er een nieuw Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) worden opgesteld. De voorbereidingen hiervoor zijn al gestart. Hierbij zullen ook nadrukkelijker de nieuwe wettelijke taken met betrekking tot de watertaken worden betrokken. Het bredere takenpakket heeft ook gevolgen voor de

Verordening Rioolheffing. In 2023 zal er in samenhang met het nieuwe Rioleringsplan een onderzoek plaatsvinden, waarbij gekeken wordt of de huidige systematiek van heffen (gebaseerd op het waterverbruik) nog voldoende aansluit op het uitgebreide takenpakket. Ook speelt mee dat er momenteel te veel afwijkende gevallen zijn (zoals eigen waterwinningsinstallaties) die de uitvoering van de rioolheffing complexer maken.

Berekening kostendekkendheid	*Bedragen in €*
Rioolheffing	
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.102.581
Inkomsten taakveld excl. heffingen	
Netto kosten taakveld	1.102.581
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	222.455
BTW	184.805
Totale kosten	1.509.841
Opbrengst heffingen	1.431.540
Onttrekking egalisatievoorziening riolering	78.301
Totaal inkomsten	1.509.841
Dekkingspercentage	**100,00%**

Voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing

Voor de rioolheffing en voor de afvalstoffenheffing bestaan egalisatievoorzieningen waaraan eventuele overschotten in de opbrengsten worden toegevoegd of waaruit eventuele tekorten worden gedekt. Kosten en opbrengsten worden dus verevend.
In de begroting lijken de opbrengsten de uitgaven te overstijgen. Dat komt doordat de BTW-component en de overhead wel worden doorberekend middels de tarieven, maar niet worden geraamd en verantwoord op deze producten.

Toeristenbelasting en woonforensenbelasting

Voor de Toeristenbelasting heeft de raad in 2021 bij amendement besloten om de tarieven niet jaarlijks met de inflatiecorrectie aan te passen, maar periodiek te verhogen met iets grotere stappen, voor het eerst ingaande 2025. Voor 2023 blijft het tarief dan gelijk aan het tarief in 2022, derhalve € 1,60 per overnachting. Voor de opbrengst houden we ingaande 2022 rekening met een daling van de inkomsten. Dat heeft te maken met de bezetting van vakantieparken door toeristen en onder meer arbeidsmigranten.
Voor het tarief voor de Woonforensenbelasting houden we rekening met inflatiecorrectie van 2,3%. Omdat de waarde hier mede bepalend is voor het tarief, kunnen we het exacte tarief nu nog niet melden.

3.2.5. Lokale lastendruk 2023 per huishouden

Uitgangspunten:

- OZB: gemiddelde woningwaarde € 377.000 (schatting), tarief eigenaren 0,0841% (schatting op basis tarief 2022, gecorrigeerd voor gemiddelde stijging woningwaarde en inflatie);
- Afval: 7,34 GFT-ledigingen à € 2,30 + 3 restafvalzakken à € 3,10 + vastrecht € 96,24;
- Riool: 133 m³ waterverbruik à € 1,98.

Op basis van de meest actuele gegevens is een inschatting gemaakt van de basisgegevens, zoals gemiddelde woningwaarde, aantal GFT-ledigingen en afvalzakken en gemiddeld waterverbruik. De gegeven uitgangspunten leiden tot het volgende beeld van de gemiddelde belastingdruk per huishouden:

Bedragen in €	**Werkelijk 2021***	**Raming 2022***	**Raming 2023**
Onroerende zaakbelastingen eigenarengedeelte	351,86	345,35	317,06
Afvalstoffenheffing	123,45	122,32	122,22
Rioolheffing	244,40	251,52	263,34
Totaal per huishouden	**719,71**	**719,19**	**702,62**

**Werkelijk 2021 en raming 2022 afkomstig uit respectievelijk jaarstukken 2021 en het raadsvoorstel belastingtarieven 2022 (RA 21.086).*

3.2.6. Kwijtscheldingsbeleid

Algemeen

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een aanslag moet betalen. Alleen in een aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Dat kan alleen als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld.
De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvoor kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels. Deze regels komen erop neer dat alleen belastingplichtigen met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Kwijtscheldingsbeleid van onze gemeente

Het beleid van onze gemeente is opgenomen in raadsvoorstel 016a-2015. De belangrijkste punten van dat beleid zijn:

- Kwijtschelding kan alleen verleend worden voor aanslagen van onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Hierbij wordt opgemerkt dat voor de afvalstoffenheffing de kwijtschelding is beperkt tot het vastrecht en maximaal 5 ledigingen van GFT-containers per kalenderjaar.
- De kosten van bestaan zijn gesteld op 100% van de bijstandsnorm (beleidskeuze; standaard is dit 90% van de bijstandsnorm).
- De kosten van bestaan van AOW-gerechtigden zijn gesteld op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen (beleidskeuze; standaard is dit 90% van de bijstandsnorm).
- Er wordt rekening gehouden met de kosten voor kinderopvang (beleidskeuze; standaard is dit € 0,00).
- Er wordt geen kwijtschelding verleend aan ondernemers (beleidskeuze).

Voor de bijstandsnorm werd rekening gehouden met de zgn. kostendelersnorm voor jongeren vanaf 21 jaar. Dat wordt per 1-1-2023 gewijzigd in 27 jaar.

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1. Algemeen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (de middelen waarover de gemeente beschikt / kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en het totaal aan gekwantificeerde risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen, verzekeringen zijn afgesloten of waar ook anderszins geen beheersmaatregelen tegenover staan.

Voor de raad is het weerstandsvermogen van belang omdat er nooit een situatie zal zijn, waarin geen risico's meer bestaan. De raad moet vanuit de kaderstellende en controlerende taak inzicht hebben in de ruimte die er is om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Als die ruimte onvoldoende groot is, moeten aanvullende maatregelen genomen worden.

3.3.2. Beleid

Bij raadsbesluit van 7 juli 2020 is de nota 'Reserves, voorzieningen & afschrijvingsbeleid' herzien. Hierin zijn onder andere regels opgenomen over hoe om te gaan met reserves en voorzieningen en op welke wijze afschrijving plaatsvindt op activa. In het kader van deze paragraaf is van belang dat in het beleid is bepaald dat de algemene reserve bestaat uit 2 delen:

- Een niet besteedbaar deel wat nodig is ter dekking van de gekwantificeerde risico's, vermenigvuldigd met de vastgestelde ratio (1,8);
- Een vrij besteedbaar deel.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende onderdelen:

a. Algemene reserve
b. Post onvoorzien
c. Onbenutte belastingcapaciteit
d. Begrotingsruimte

Ad a. Algemene reserve

De stand van de algemene reserve per 31-12-2022 schatten wij op dit moment in op € 7.591.000 en deze wordt uitgesplitst in:

- Niet besteedbaar ter afdekking van risico's (incl. ratio) € 3.607.000
- Vrij besteedbaar € 3.984.000

Voor de bepaling van het niet besteedbare deel van de algemene reserve zijn de regels toegepast uit het in juli 2020 vastgestelde beleid op dit gebied. De gekwantificeerde risico's, zoals die in deze paragraaf zijn beschreven, belopen een bedrag ad € 2.004.000. Dat bedrag vermenigvuldigen we op basis van het in juli 2020 vastgestelde beleid met een factor 1,8, hetgeen tot een bedrag leidt van afgerond € 3.607.000.
De bestemmingsreserves laten we buiten de berekening van de weerstandscapaciteit.
Bestemmingsreserves moeten meer gezien worden als een soort verplichtingen (er staat een bestedingsdoel tegenover). Daarom nemen we die niet mee in de berekening.

Ad b. Post onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een post onvoorzien opgenomen ter grootte van € 13.000 (€ 1 per inwoner), bedoeld voor bijzondere, niet voorziene kosten.

Ad c. Onbenutte belastingcapaciteit

De omvang van de belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijk te verwachten opbrengst en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren wanneer zij een beroep doet op artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm). Volgens die norm moeten de afvalstoffenheffing en het rioolrecht kostendekkend zijn. Dat uitgangspunt hanteren wij ook. Dan blijft de onbenutte capaciteit van de onroerende zaakbelasting over. Voor 2023 geldt daarvoor een factor van 0,1729% van de totale WOZ-waarde, hetgeen resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit voor Reusel-De Mierden van afgerond € 1,344 miljoen.

Ad d. Begrotingsruimte

Indien sprake is van een positief begrotingssaldo wordt dit meegerekend in de weerstandscapaciteit.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar die in principe direct verkoopbaar zijn. Van de omvang van de stille reserves is de volgende indicatie te geven:

Object	Oppervl.	Boekwaarde	Aanduiding boekwaarde	Waarde	Basis waardeberekening	Verschil
Landbouwgrond, geliberaliseerde pacht	36,4 ha	€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 3.094.000	364.000m² x € 8,50	€ 3.094.000
Landbouwgrond, vaste pacht	102,7 ha	€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 4.364.750	1.027.000 m² x € 8,50 x 0,5	€ 4.364.750
Bossen, visvijver, landschapelementen	950 ha	€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 8.075.000	9.500.000 m² x 0,85	€ 8.075.000
Gemeentehuis/bibliotheek		€ 1.920.244	Boekwaarde 31-12-2021	€ 3.212.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 1.291.756
Gemeentewerf		€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 464.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 464.000
Sportzaal Den Houtert Lage Mierde		€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 676.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 676.000
Sporthuis Reusel		€ 1.996.487	Boekwaarde 31-12-2021	€ 2.370.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 373.513
Brede School Plus Lage Mierde (Opstap+Ster)		€ 2.238.537	Boekwaarde 31-12-2021	€ 2.800.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 561.463
Basisschool De Akkerwinde Hooge Mierde		€ 463.473	Boekwaarde 31-12-2021	€ 1.330.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 866.527
Basisschool St. Clemens Hulsel		€ 2.048	Boekwaarde 31-12-2021	€ 584.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 581.952
Basisschool De Torelaar Reusel		€ 254.483	Boekwaarde 31-12-2021	€ 1.220.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 965.517
Basisschool De Leilinde Reusel		€ 1.472.358	Boekwaarde 31-12-2021	€ 3.010.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 1.537.642
Basisschool De Klimop Reusel		€ 1.128.401	Boekwaarde 31-12-2021	€ 1.380.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 251.599
CC De Kei Reusel		€ 44.706	Boekwaarde 31-12-2021	€ 788.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 743.294
Brandweerkazerne Reusel		€ 131.128	Boekwaarde 31-12-2021	€ 340.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 208.872
Sportpark Den Hoek Reusel		€ 1.197.100	Boekwaarde 31-12-2021	€ 2.370.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 1.172.900
Sportpark De Leeuwerik Hooge Mierde		€ 190.129	Boekwaarde 31-12-2021	€ 438.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 247.871
Sportpark D'n Daalacker Lage Mierde		€ 24.903	Boekwaarde 31-12-2021	€ 635.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 610.097
Sportpark 't Kantje Hulsel		€ 59.226	Boekwaarde 31-12-2021	€ 549.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 489.774
Gildeterrein Broekkant Lage Mierde		€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 179.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 179.000
Woning Sportpark 1 Reusel		€ -	Boekwaarde 31-12-2021	€ 399.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 399.000
Kinderdagverblijf Dooleg Reusel		€ 122.620	Boekwaarde 31-12-2021	€ 294.000	WOZ-waarde 1-1-2021	€ 171.380
Gronden Kleine Hoeven voormalige fase 2		€ 850.000	Boekwaarde 31-12-2021	€ 850.000	taxatie 2017	€ -
		€ 12.095.843		€ 39.421.750		€ 27.325.907

De stille reserves hebben dus een omvang van afgerond € 27,3 miljoen. Het is op basis van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) niet toegestaan om een waarde aan stille reserves toe te kennen en die waarde vervolgens mee te rekenen in de reservepositie. De reservepositie kan vanuit de stille reserves dus alleen toenemen door deze stille reserves om te zetten in geld (te gelde maken middels verkoop).

3.3.3. Risico's

De samenloop van risico's is een ander aspect van het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te vangen (=weerstandsvermogen). Inventariseren van risico's, een inschatting maken van de kans op deze risico's en het beheersen en managen van risico's is hierbij van wezenlijk belang.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de risico's in het licht van het weerstandsvermogen. De weerstandscapaciteit kan dan afgezet worden tegen de samenloop van de geïnventariseerde risico's, zodat 'beoordeeld' kan worden of het weerstandsvermogen afdoende is. De vertaling van deze risico's in bedragen is gebaseerd op inschattingen. Indien er sprake is van nauwkeurige berekeningen van concrete verplichtingen is vorming van voorzieningen nodig.
Deze paragraaf geeft dan ook geen raming van budgetten die worden aangehouden om tegenvallers op te vangen, maar slechts een indicatie van het vermogen om tegenvallers op te kunnen vangen. Dat vermogen zit dan vooral in de reserves.

De gemeente Reusel-De Mierden raamt altijd zo reëel mogelijk. Het blijven echter ramingen, zodat er altijd een risico is, dat de werkelijkheid anders is dan de ramingen. Wij achten dat risico niet dusdanig dat daarmee in de sfeer van weerstandsvermogen rekening moet worden gehouden.
Reëel ramen betekent echter ook dat er geen 'lucht' in de ramingen zit 'voor het geval dat'. Als bepaalde risico's, zoals bijvoorbeeld inbraakschade, verzekerd zijn, dan ramen wij geen kosten voor die schade, óók niet voor een eventueel (beperkt) eigen risico. Mochten zich dan onverhoopt toch schades voordoen, dan kunnen ramingen dus tekort schieten. Daarover wordt dan gerapporteerd via bestuursrapportages.
Hetzelfde geldt voor bijzondere omstandigheden. Zo kunnen extreme weersomstandigheden tot extra kosten leiden (extra gladheidbestrijding, stormschades enz.). Gelet op onze ervaringen achten wij het niet nodig om op dit gebied in het kader van het weerstandsvermogen met bijzondere risico's rekening te houden.

Grondexploitatie / Bestemmingsplannen

Op grond van artikel 6.1 van de Wet op de ruimtelijke ordening bestaat de mogelijkheid dat onevenredige schade als gevolg van bestemmingswijziging moet worden vergoed. Hiervoor zijn geen specifieke middelen gereserveerd. In principe worden eventuele claims op de ontwikkelaars van een plan afgewenteld. Indien de gemeente de planschade moet vergoeden, wordt deze opgevangen binnen de grondexploitatie.
Daarnaast vormt de grondexploitatie zelf, als gemeentelijke activiteit, een voortdurend risico (economische ontwikkelingen, kredietbeleid van banken, stagnerende markten, veranderende wetgeving, fluctuerende rentes en dergelijke). Het feit dat deze activiteit in principe in vier kernen en op een kleinschalige wijze wordt uitgevoerd, versterkt dit risico. De markt is voor zowel woningbouwgrond als bedrijfsgrond op dit moment gunstig, hetgeen zich uit in een toegenomen vraag. De diverse crises in de wereld zorgen wel voor iets meer onzekerheid, maar we zien dat nog niet terug in de vraag.

De grondexploitaties worden jaarlijks opnieuw berekend, waarbij ook een inventarisatie plaatsvindt van risico's dan wel te optimistische inschattingen. Op basis van de meest recente berekeningen zijn voorzieningen gevormd voor de gecalculeerde nadelige saldi.
In rapportages, zoals die voor alle grondexploitaties zijn opgesteld, is een risicoanalyse en risicoberekening opgenomen. Het gaat dan om risico's zoals extra hoge kostenstijgingen, grondprijsverlaging, rentestijgingen e.d. Voor zover risico's binnen de (positieve) resultaten van de grondexploitatie kunnen worden opgevangen, is geen aanvullend weerstandsvermogen nodig. Bij de plannen voor De Leeuwerik, Kleine Hoeven en Hart van Reusel is dat niet het geval. De risico's voor die plannen zijn berekend op:

De Leeuwerik	€	44.000
Hart van Reusel	€	174.000
Kleine Hoeven	€	639.000
Totaal	€	857.000

Doordat jaarlijks een actualisatie van de grondexploitatieprojecten plaatsvindt, inclusief een analyse van risico's en kansen, zijn risico's goed in beeld en kan tijdig gestuurd worden op risicobeperking. De meeste grondexploitaties zijn ook zover gevorderd dat de risico's kleiner worden. Immers aan het begin van een grondexploitatieproject moeten gronden nog verworven worden, kunnen planschades optreden, kunnen er tegenvallers zijn in kosten van bouwrijp maken enz. De risico's zijn dan groter. De nu actieve grondexploitaties zijn zover gevorderd dat daarin geen grondverwerving meer hoeft plaats te vinden, bouwrijp maken al achter de rug is en zelfs woonrijp maken deels al heeft plaatsgevonden. Daardoor zijn de risico's afgenomen. Bij het opstarten van nieuwe grondexploitatieprojecten kunnen de risico's weer toenemen.

Intergemeentelijke samenwerking

Onze gemeente neemt deel in een aantal verbonden partijen. Voor deze paragraaf zijn de belangrijkste:

- GGD Brabant-Zuidoost
- GRSK (Samenwerking Kempengemeenten)
- MRE (Metropoolregio Eindhoven)
- VRBZO (Veiligheidsregio Brabant Zuidoost)
- KempenPlus
- ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)
- KBP (Kempisch Bedrijven Park)
- Stichting Bizob (Bureau inkoop en aanbestedingen zuidoost Brabant)
- BeneGo (Belgisch Nederlands Grensoverleg)
- Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost

In de paragraaf verbonden partijen treft u meer gegevens aan over de gemeenschappelijke regelingen.
Het betreft deels verplichte samenwerkingen (VRBZO, ODZOB), deels samenwerkingen die weliswaar vrijwillig zijn, maar waar nauwelijks een reëel alternatief voor bestaat (GGD, MRE), maar ook deels volledig vrijwillige samenwerkingsvormen (GRSK, KempenPlus, KBP enz.). Ook al zijn samenwerkingen vrijwillig, kunnen er wel ingrijpende gevolgen kleven aan uittreding uit betreffende partij.

Samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen geeft een risico in de vorm van beheersbaarheid van de eigen organisatie. Door deelname in de verschillende bestuurslagen van gemeenschappelijke regelingen heeft onze gemeente invloed op die organen, maar de gemeente moet zich aansluiten bij besluiten die in gezamenlijkheid genomen worden. Minderheidsstandpunten kunnen, hoe belangrijk deze voor individuele gemeenten ook mogen zijn, in het grote geheel te licht bevonden worden. Samenwerken is daarmee altijd een stukje inleveren van invloed. Overigens leert de ervaring dat de 'winst' van het samen optrekken vooral zit in de toename van professionaliteit en kwaliteit die wordt bereikt en in het borgen van de continuïteit op vitale bedrijfsprocessen en dus niet primair in kostenvermindering.

Net als bij gemeenten worden ook door besturen van Gemeenschappelijke Regelingen besluiten genomen inzake wijzigingen in ambitieniveaus op basis van allerlei ontwikkelingen. Daardoor bestaat het risico, dat gemeentelijke bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen (GR) sterker dan trendmatig gaan stijgen. Voor zover die ontwikkelingen meelopen in het begrotingsproces van de betreffende GR zijn deze tijdig in beeld. In die gevallen moeten de financiële gevolgen worden opgenomen in de gemeentebegroting. Er is dan dus geen sprake meer van risico.
Daarnaast houden sommige verbonden partijen zelf een vorm van weerstandsvermogen aan. De vier grootste Gemeenschappelijke Regelingen (GGD, VRBZO, MRE en ODZOB) hebben samen afspraken gemaakt over het aan te houden weerstandsvermogen. Een verbonden partij als de GRSK houdt echter zelf helemaal geen weerstandsvermogen aan, maar KempenPlus doet dat wel. De ene verbonden partij legt in

haar stukken een relatie tussen (gekwantificeerde) risico's en de ander doet dat niet of slechts in beperkte mate. Dit is van belang voor de inschatting van de gemeentelijke risico's. Immers als een verbonden partij haar risico's zelf op kan vangen, is er geen risico voor de gemeente. Heeft een verbonden partij slechts deels of geen weerstandsvermogen, dan ontstaat er een risico voor de gemeente naar rato van haar deelname in die partij (bijvoorbeeld naar rato van inwonertal).
Het risicobedrag waarmee de gemeente rekening moet houden, is dus afhankelijk van de mate waarin verbonden partijen zelf weerstandsvermogen aanhouden. Dat is per partij verschillend. Om toch een inschatting te doen van risico's voor de gemeente, gaan we uit van de jaarbijdrage van onze gemeente aan de diverse verbonden partijen. De meest recente gegevens (begrotingen 2023), afgerond op € 1.000, zijn:

• GGD Brabant-zuidoost	€ 510.000
• GRSK (Samenwerking Kempengemeenten)	€ 3.618.000
• MRE (Metropoolregio Eindhoven)	€ 190.000
• VRBZO (Veiligheidsregio Brabant Zuidoost)	€ 874.000
• KempenPlus	€ 3.196.000
• ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)	€ 389.000
• KBP (Kempisch Bedrijven Park)	€ 0
• Stichting Bizob (Bureau inkoop en aanbestedingen zuidoost Brabant	€ 84.000
• BeNeGo (Belgisch Nederlands Grensoverleg)	€ 1.000
• Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	€ 3.000
TOTAAL	€ 8.865.000

We schatten het algemene risico in op kostenoverschrijdingen tot 10% met een kans op voordoen van 25%, hetgeen het risico bepaalt op 25% x 10% x € 8.865.000 = € 222.000 (afgerond).

Omgevingswet
De invoering van de nieuwe Omgevingswet is opnieuw uitgesteld. Als datum voor inwerkingtreding geldt nu 1 januari 2023. Zowel in de begroting van organisaties als ODZOB, VRBZO, GGD en GRSK als in onze eigen begroting is rekening gehouden met extra lasten als gevolg van de Omgevingswet. Wij achten het niet nodig om daarop aanvullend nog extra risico's in te calculeren.

Informatiebeveiliging en privacy
De gemeente verwerkt en beheert voor de uitvoering van haar taken informatie en persoonsgegevens. Informatie moet beschikbaar, integer en vertrouwelijk zijn. Daarnaast mogen informatie en persoonsgegevens alleen voor bevoegden inzichtelijk zijn. Door het nemen van passende beveiligingsmaatregelen verlagen we het risico op beveiligingsincidenten en beperken we mogelijke negatieve impact van dergelijke incidenten op privacy en de gemeentelijke informatievoorziening, in de vorm van het risico op imago- en financiële schade.

De hoogte van mogelijke, niet verzekerde, financiële schade is op voorhand uitermate moeilijk in te schatten en kan, afhankelijk van het optredende risico en het tijdsverloop, zeer divers zijn.
Als we kijken naar wat er de afgelopen tijd in Nederland is voorgevallen in overheidsland, dan kunnen daar indicaties uit afgeleid worden:
- hack gemeente Hof van Twente: kosten € 3,9 miljoen;
- hack gemeente Lochem: kosten € 200.000 (veel lagere kosten dan Hof van Twente omdat Lochem in tegenstelling tot Hof van Twente niet alle gegevens kwijt was);
- boete gemeente Enschede vanwege wifitracking: € 600.000.

Verder zijn er relatief kleinere boetes opgelegd vanwege privacyschendingen of het niet melden van een datalek. Dan gaat het om bedragen van € 500 tot € 7.500, welke in het kader van deze paragraaf niet substantieel zijn.
De kans op een hack zoals bij Hof van Twente of Lochem wordt ingeschat op 1 gemeente in Nederland per jaar. Dat hangt echter ook af van de mate waarin gemeenten hun beveiliging op orde hebben. Wij zijn van mening dat wij het beveiligingsniveau beter op orde te hebben dan Hof van Twente destijds. Maar de wereld verandert vrijwel dagelijks, zowel op het gebied van de bedreigingen als op het gebied van beveiliging. Daarom richten wij ons vooral op preventieve acties.

Kijkend naar de bovenstaande risico-indicaties zou een weerstandsbedrag van € 11.000 berekend kunnen worden (€ 3,9 miljoen gedeeld door 344 gemeenten). Dat komt erg laag over. Mede omdat er een grote variëteit zit in de bedreigingen en de daaraan verbonden kosten, gaan wij uit van een weerstandsbedrag van € 50.000.

Het afgelopen jaar zijn verschillende maatregelen uitgevoerd om de technische en organisatorische beveiliging te ondersteunen. Omdat menselijk handelen van de medewerkers een van de grootste risico's blijft, zijn naast technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen verschillende acties opgepakt om ook het bewustzijn voor informatiebeveiliging en privacybescherming te vergroten. Hierbij is gebruik gemaakt van online training, nieuwsbrieven, berichten op intranet en het aanspreken op onveilig gedrag. Ook is er een wachtwoordenkluis beschikbaar gesteld om het gebruik van sterkere wachtwoorden te stimuleren.

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente staat garant voor de betaling van rente en aflossing over een aantal door derden aangegane geldleningen. Daarbij is een onderscheid te maken tussen garantstellingen aan woningcorporaties op basis van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en overige garantstellingen.
Voor geldleningen onder het regime van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw geldt dat bij problemen eerst het WSW aangesproken wordt en pas als deze niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, staan Rijk en gemeenten ieder voor 50% garant. Het totaalbedrag waarvoor onze gemeente onder het regime van het WSW een afgeleide garantstelling heeft afgegeven bedroeg per 31 december 2021 € 29 miljoen.
De totale marktwaarde van de onroerende zaken waarop de garantie betrekking heeft, bedroeg in 2021 bijna € 113 miljoen. Wij hebben geen signalen, die zouden kunnen duiden op een concreet risico dat wij binnen afzienbare termijn aangesproken worden op onze waarborgverplichtingen.
In het kader van het WSW is de verhouding tussen afgegeven garanties in relatie tot de waarde van het daar tegenover staande woningbezit nog dermate gunstig, dat de risico's in de praktijk erg klein zijn. Daarom is het niet nodig hiermee in de berekening van de weerstandscapaciteit rekening mee te houden.
Er is geen sprake meer van overige garantstellingen. De gemeente is terughoudend in het afgeven van garanties.

Claims Attero i.v.m. aanbod brandbaar huishoudelijk afval

Voor de periode 1-2-1997 t/m 1-2-2017 hebben de 6 Brabantse gewesten (vertegenwoordigd door de Vereniging van Contractanten (VvC)), namens de Brabantse gemeenten, een overeenkomst gesloten met Afvalsturing Brabant (nu: Attero) voor de verwerking van huishoudelijk restafval. Daarbij is o.a. afgesproken dat de Brabantse gemeenten jaarlijks tenminste 510 kiloton (de volumeplicht) restafval ter verwerking (verbranding) aan moeten leveren. Omdat het afvalbeleid steeds meer gericht is op het terugdringen van de hoeveelheid restafval, werd in 2011 voor het eerst niet meer aan die volumeplicht voldaan. Dat is voor Attero reden geweest om aan de Brabantse gewesten een naheffing op te leggen wegens het niet nakomen van de volumeverplichting over de periode 2011 t/m 2014. In een arbitraal eindvonnis heeft het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI) Attero m.b.t. die naheffing in het ongelijk gesteld. Deze kwestie was hiermee afgedaan.
Voor de jaren 2015, 2016 en januari 2017 (einde contractperiode) heeft Attero een nieuwe naheffing opgelegd voor het niet nakomen van de volumeplicht. Tot veler verrassing heeft het NAI in een eindvonnis nu Attero in het gelijk gesteld. Het NAI heeft geoordeeld dat, in tegenstelling tot de jaren 2011-2014, de Brabantse gewesten en gemeenten verplicht zijn een naheffing te betalen voor de minderlevering. Naar aanleiding hiervan is de VvC een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen. De uitspraak van deze vernietigingsprocedure heeft plaatsgevonden en was in het voordeel van de gewesten c.q. de gemeenten.
Tegen deze uitspraak is Attero in cassatie gegaan. Dat betekent dat die uitspraak weer afgewacht moet worden. Maar wij zijn gesterkt in ons vertrouwen op een goede afloop. Dat betekent dat wij geen rekening houden met weerstandsvermogen in deze casus.

Sociaal domein

Voor de Wmo zorgt het abonnementstarief voor de eigen bijdragen voor een aanzuigende werking op de vraag. Op de ontwikkeling van de kosten van met name Jeugdzorg is de invloed van de gemeenten niet altijd voldoende groot. Hoewel er zowel vanuit het Loket van A tot Z als vanuit het CJG+ een sterke inzet is op preventie van (dure) zorgkosten, is dat niet altijd door de gemeente te beïnvloeden. Vanuit bijv. de huisartsen en rechtbanken is er een zelfstandige verwijsbevoegdheid van jeugdigen naar zorgaanbieders. Hoewel het de voorkeur heeft om alle zorgvragen via het CJG+ te laten verlopen, is dat in de praktijk soms anders, ondanks het feit dat de contacten met huisartsen en andere partijen zo goed mogelijk onderhouden worden (inmiddels voor alle partijen gereguleerd en vereenvoudigd door digitale uitwisseling).
Ook de min of meer toevallige noodzaak van een of meer dure zorgtrajecten kan een grote invloed hebben op het kostenpatroon. Tot slot is niet uit te sluiten dat de coronapandemie zal leiden tot een hogere zorgvraag. Er is dan ook sprake van een open-eind systeem, waaraan in de kostensfeer risico's zijn verbonden. Wij schatten het risico in op 50% kans op € 250.000 aan extra kosten.

Claims intensieve dierhouderij

Rondom de intensieve dierhouderij spelen al geruime tijd tal van ontwikkelingen, welke doorwerken in regelgeving vanuit de landelijke en provinciale overheid, maar ook in gemeentelijk beleid, zoals

omgevingsvisie, bestemmingsplannen en dergelijke. Al deze ontwikkelingen kunnen wellicht beperkingen inhouden voor de ontwikkeling van een aantal bedrijven in die sector. Daarbij zullen sommige ondernemers zich benadeeld voelen door de nieuwe regelgeving en proberen dat nadeel gecompenseerd te krijgen door daartoe claims in te dienen. Het is op dit moment geenszins in te schatten wat de slagingskans voor dat soort claims zal zijn en om hoeveel gevallen het zou kunnen gaan. Desalniettemin moeten we rekening houden met de kosten van afhandeling van eventuele claims en bestaat altijd het risico dat claims toegewezen worden. Op basis van min of meer vergelijkbare toegekende schadevergoedingen in 2021 en 2022 kan een gemiddelde schade berekend worden van circa € 100.000 per casus.
Vooralsnog maken wij een inschatting op 2 casussen per jaar, waarvoor naast de schadevergoedingen ook afhandelingskosten worden gemaakt. Wij houden daarom rekening met een risico van in totaal € 250.000.
Wij merken op dat er claims zijn waarvoor een beroep kan worden gedaan op de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente. Daarbij geldt dan wel een eigen risico en een maximumbedrag per claim. Indien er sprake is van dit soort claims en de inschatting van de verzekeringsmaatschappij is dat de claim binnen de grenzen van de verzekering valt, wordt er voor die claims geen weerstandsvermogen berekend omdat er dan per saldo geen sprake is van een financieel risico, behoudens een beperkt eigen risicobedrag.

Voorzieningen
De voorzieningen worden bij de opstelling van de jaarrekening herrekend op basis van de dan bekende, meest recente informatie. Dat zijn echter altijd momentopnamen, zodat er altijd een risico bestaat dat voorzieningen onvoldoende hoog zijn. De onzekerheid over het al dan niet toereikend zijn van voorzieningen kan toe- of afnemen door tijdsverloop of door de aard van de voorziening.
De voorzieningen voor wegen en gebouwen en riolering worden eens in de 4 à 5 jaar geactualiseerd. Voor wegen en riolering is dat recent gebeurd. De actualisering van de onderhoudsvoorziening gebouwen heeft in 2019 plaatsgevonden.
Voorzieningen voor wachtgeld- en Appa-verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd voorafgaand aan de samenstelling van de jaarrekening. De voorziening wachtgelden is gebaseerd op inschattingen ten aanzien van met name de duur van de Appa- en wachtgeldverplichting.
Omdat alle voorzieningen op basis van de meest recente gegevens zijn berekend, achten wij het niet nodig om hiervoor een aanvullend risicokapitaal aan te houden.

Kostenstijgingen
In de begroting is rekening gehouden met inflatiecijfers zoals deze zijn vermeld in de meicirculaire 2022. Er is echter van alles aan de hand in de wereld, zoals de oorlog in Oekraïne, de schaarsheid van personeel enz. We zien dat onder meer energiekosten op dit moment exorbitant hoog zijn. Maar ook bijvoorbeeld kosten in de bouwwereld (wegenbouw, De Kei enz.) zijn zeer sterk gestegen, waardoor ook kapitaallasten toe zullen nemen. Het gehanteerde inflatiepercentage voldoet dan niet meer. Daarom is in 2023 op de algemene uitkering al een voorzichtheidsstelpost van € 433.000 opgenomen. Of dat voldoende is, kan niemand zeggen. Dat betekent dat er een risico bestaat. Ook dat laat zich moeilijk inschatten, maar vooralsnog nemen we hier € 500.000 aan risicobedrag op.

3.3.4. Resumé risicobedragen

Samenvatting beschreven risico (Bedragen in €)	**Benodigde weerstand**
Grondexploitaties	857.000
Intergemeentelijke samenwerking	222.000
Informatiebeveiliging / privacy	50.000
Sociaal domein	125.000
Intensieve dierhouderij	250.000
Kostenstijgingen	500.000
Totaal	**2.004.000**

Het geblokkeerde deel van de algemene reserve dient op basis van het in juli 2020 door uw raad vastgestelde beleid bepaald te worden op 1,8 maal de gekwantificeerde risico's, dus op 1,8 x € 2.004.000 = € 3.607.000,- (afgerond).

3.3.5. Kengetallen
Op basis van artikel 11 van het Bbv moet de begroting en ook de jaarrekening in de risicoparagraaf een tabel met een aantal kengetallen bevatten. De volgende cijfers kunnen gegeven worden:

Kengetallen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Solvabiliteit	35,3%	34,2%	34,4%	33,0%
Netto schuldquote	57,2%	58,4%	63,8%	67,5%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	57,3%	58,4%	63,8%	67,5%
Grondexploitatie	45,6%	39,7%	41,7%	46,6%
Structurele exploitatieruimte	0,2%	1,3%	3,1%	-0,7%
Belastingcapaciteit	77,75%	77,75%	77,75%	77,75%

Enige uitleg over de betekenis van deze kengetallen is nodig.
De netto schuldquote en de netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen, weerspiegelen het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Omdat onze gemeente nauwelijks gelden heeft uitgeleend, zijn de beide percentages nagenoeg gelijk. In beginsel is een zo laag mogelijke quote het meest gunstig.
De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen te voldoen. Een hoge schuld hoeft bijvoorbeeld geen probleem te zijn als er ook sprake is van veel eigen vermogen. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Hoe hoger deze quote, hoe beter de gemeente er voorstaat.
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond in exploitatie) is ten opzichte van de totale geraamde baten. Aan deze quote is eigenlijk geen kwalificatie goed of slecht te hangen. Wel is een hoge quote een teken van grotere voorraad nog uit te geven grond, waardoor het risico op dat gebied groter is. Een lagere quote voor grondexploitatie betekent dus in het algemeen dat de gemeente minder risico's loopt op dat gebied.
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken (begrotingsoverschot). Uiteraard is hier een hogere quote altijd gunstiger.
Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de gemeentelijke woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hierbij zijn de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning leidend. De kwalificatie van deze quote is afhankelijk van politieke keuzes c.q. voorkeuren. Het hoeft geen doel te zijn om een lager belastingniveau te hebben dan het landelijk gemiddelde. Een score van 100% zou betekenen dat de gemeente precies op het landelijk gemiddelde zit.

Als we de kengetallen bezien, dan zien we over de gehele linie ten opzichte van de begroting 2022 een verbetering van de ratio's, hetgeen goed verklaarbaar is vanwege onder meer de verbeterde reservepositie. Ook ten aanzien van de grondexploitaties zien we aan de ratio dat de voorraad uit te geven grond afneemt. Dat zal toenemen op het moment dat nieuwe grondexploitaties worden vastgesteld.
De belastingdruk is niet alleen afhankelijk van eigen beleid, maar ook van de landelijke gemiddelde. Een grotere landelijke stijging leidt tot een gunstiger score voor onze gemeente.
Het overall beeld ten aanzien van de financiële kengetallen mag tot tevredenheid stemmen, maar vraagt tevens om waakzaamheid ten aanzien van de toekomst, want ratio's kunnen door omstandigheden snel veranderen. Er mag een redelijke verwachting zijn dat er de komende jaren nog winstnemingen uit grondexploitaties zullen optreden, waardoor de quotes voor solvabiliteit en schulden weer zullen verbeteren. Maar ook ons investeringsniveau zal zijn weerslag hebben op met name de schuldpositie. In die zin geven dit soort kengetallen goede indicaties voor ontwikkelingen, maar ze moeten wel bezien worden in het licht van allerlei andere ontwikkelingen.

3.4 Financiering

3.4.1. Algemeen

De gemeente maakt gebruik van zogenaamde totaalfinanciering (geen projectfinanciering). Dat betekent dat zowel de lopende uitgaven als de investeringen worden gedekt door de lopende inkomsten en eigen (financierings)middelen (liquide middelen, reserves e.d.) en opgenomen kort- en langlopende geldleningen. De zorg voor het permanent aanwezig zijn van voldoende financiële middelen behoort tot de treasuryfunctie.

De treasuryfunctie van de gemeente dient tot:

- het tijdig aantrekken van voldoende middelen om de programma's binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risicominimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten van de leningen en het bereiken van voldoende rendement op overtollige middelen (rente-optimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kostenminimalisatie).

De gemeentelijke liquiditeiten worden beïnvloed door de uitgaven- en de inkomstenstromen. Bij de uitgavenstromen is er naast de redelijk constante stroom van min of meer dagelijkse uitgaven, sprake van beïnvloeding door grote projecten, welke voor tijdelijke pieken in de uitgaven zorgen. Bij de inkomstenstromen zorgen de uitkeringen van het Rijk en de belastinginkomsten voor de redelijk constante stroom van inkomsten. Echter ook de inkomsten uit bijvoorbeeld bouwgrondverkopen hebben een grote invloed op de liquiditeitspositie.
De situatie op de financiële markten heeft een aantal jaren achtereen geleid tot een ongekend lage rente op aan te trekken financieringsmiddelen. Dat geldt voor zowel de langlopende geldleningen (looptijd > 1 jaar) als voor kort geld (looptijd ≤ 1 jaar). Inmiddels zijn negatieve rentepercentages verleden tijd, maar nog altijd is sprake van lage percentages. Met behulp van prognoses van onze geldstromen proberen we continu onze behoefte aan geld of kapitaal zo slim mogelijk af te dekken, waardoor we zoveel mogelijk profiteren van de huidige lage rentestand.

3.4.2. Treasury en renteontwikkeling

Voor de te hanteren rentepercentages gelden op basis van het Bbv regels die er eenvoudig gezegd op neer komen dat de rente die de gemeente hanteert meer geënt moet zijn op de werkelijke rente. Het Bbv maakt daarbij onderscheid tussen de rente die aan de grondexploitatie mag worden toegerekend en de rente die aan producten wordt toegerekend (middels de kapitaallasten). Dat onderscheid heeft te maken met het feit dat de gemeente gebruik maakt van totaalfinanciering, dus alle investeringen worden gefinancierd met een mix van eigen vermogen en vreemd vermogen. Eenvoudig gezegd komt het erop neer dat aan grondexploitaties uitsluitend rente mag worden toegerekend van opgenomen geldleningen en dus niet indirect een rentevergoeding voor het ingezette eigen vermogen.
Voor de berekening van de te hanteren rentepercentages heeft het Bbv een standaard model ontwikkeld, dat gebruik maakt van gegevens uit de geprognosticeerde balans. Daaruit volgen de volgende cijfers:

Externe rentelast (lasten minus baten)	€ 153.421
Externe rente % (=rentelast/schulden)	0,933%
Externe rente projectfinancieringen	€ 0
Externe rente % excl. projecten	0,933%
Rente eigen vermogen	€ 0
Rente voorzieningen	€ 0
Rente% grondexploitaties	0,53%
Rente grondexploitaties	€ 65.831

Omslagrente

Om de rente die wordt gebruikt bij de berekening van kapitaallasten enigszins stabiel te houden, wordt ook nog gewerkt met een omslagrente. Die wordt berekend door de geraamde netto te betalen rente in 2023 te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2023. De uitkomst daarvan mag naar boven afgerond worden op een veelvoud van 0,5%. Aangezien er sprake is van een per saldo te betalen rente, bedraagt de renteomslag 0,5%. Inclusief afronding op een veelvoud van 0,5% is dat het kleinst mogelijke percentage voor de rente-omslag.

Renteresultaat
Met de eerder in deze paragraaf vermelde gegevens kan het renteresultaat berekend worden, dat als baat in de begroting is opgenomen.

Schema rentetoerekening 2023		
a.	Externe rentelasten over korte en lange financiering	€ 153.421
b.	Externe rentebaten	€ 0
	Saldo rentelasten en rentebaten	€ 153.421
c.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € 65.831
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 87.590
d.	Rente over eigen vermogen	€ 0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 87.590
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- 184.970
f.	**Renteresultaat op taakveld treasury**	**-/- € 97.380**

3.4.3. Leningenportefeuille
Onze gemeente heeft per 1 januari 2023 naar verwachting voor een bedrag van afgerond € 16,5 miljoen aan opgenomen langlopende geldleningen. Afhankelijk van wanneer we inkomsten ontvangen uit met name grondverkopen zou de leningenportefeuille kunnen afnemen. Een toename is echter meer voor de hand liggend vanwege de grote investeringen die de komende jaren op stapel staan.

3.4.4. Kasgeldlimiet
Onder kasgeldlimiet wordt verstaan het maximale bedrag dat de gemeente met kortlopend geld mag financieren. Dit kan bijvoorbeeld door 'rood' staan bij de bank of door het aantrekken van kasgeld. Wettelijk is vastgesteld dat de kasgeldlimiet 8,5% van de jaarbegroting (exclusief btw) is. De gemeente is verplicht om per kwartaal de kasgeldlimiet te toetsen en de provincie te informeren als deze meer dan twee achtereenvolgende kwartalen wordt overschreden.

Berekening kasgeldlimiet op basis van de begroting 2023:

Omvang begroting	€ 38.191.000
Toegestane limiet	8,50%
Ruimte kasgeldlimiet	€ 3.246.000

3.4.5. Renterisiconorm
De renterisiconorm op basis van de Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Er mag dus maximaal 1/5^{e} deel van de langlopende schulden aan rentegevoeligheid onderhevig zijn. In onderstaand overzicht is deze norm voor de komende begrotingsjaren afgezet tegen de ingeschatte aflossingen.

	Renterisiconorm Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	5.136	4.313	2.323	1.429
3	Renterisico (1+2)	5.136	4.313	2.323	1.429
4a	Begrotingstotaal van betreffend jaar	38.191	37.094	34.687	35.565
4b	Percentage regeling	0	0	0	0
4	Renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal)	7.638	7.419	6.937	7.113
5a	Ruimte onder de renterisiconorm (4>3)	2.502	3.106	4.614	5.684
5b	Ruimte boven de renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Zichtbaar is dat we alle jaren onder de renterisiconorm blijven.
Overigens trachten wij renterisico's zoveel mogelijk te beperken door nieuwe leningen zoveel mogelijk in looptijd te spreiden. Zodoende voorkomen we dat veel leningen op hetzelfde moment moeten worden geherfinancierd, waarbij we dan afhankelijk zijn van de rentestand op dat moment.

3.4.6. EMU-saldo

Het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid (Rijk, decentrale overheden en premie gefinancierde sectoren als zorg en sociale zekerheid). Het EMU-tekort mag maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) bedragen. Hiermee wil men voorkomen dat de overheidsfinanciën van EMU-landen ontsporen. Zolang de uitkomst van onderstaand overzicht positief is, levert de gemeente geen bijdrage aan een (te) hoog Europees begrotingstekort, want dan zijn de uitgaven in EMU-opzicht lager dan de inkomsten. Er is geen directe sanctie op overschrijding van het EMU-saldo door een individuele gemeente. Op basis van de Wet Hof (Wet Houdbare overheidsfinanciën) komt een sanctie pas in beeld als sprake is van structurele overschrijding van de norm én na uitgebreid overleg. Zoals in onderstaand overzicht ook goed zichtbaar is, spelen de (geraamde) opbrengsten van grondverkopen in de grondexploitaties een grote rol in de bepaling van het EMU-saldo.
De individuele referentiewaarde van het EMU-saldo voor Reusel-De Mierden is voor 2023 bepaald op 1.441. Deze individuele referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat onze gemeente heeft in de gezamenlijke (landelijke) norm. In de referentiewaarden van individuele overheden is naast het eigen aandeel ook het aandeel van openbare lichamen (verbonden partijen) opgenomen.
Pas als nationaal blijkt dat de gemeenten en hun verbonden partijen gezamenlijk het plafond van het EMU-tekort gaan overschrijden, kan van gemeenten worden gevraagd het individuele EMU-tekort van de lopende begroting te verminderen.

EMU-saldo	**2022**	**2023**	**2024**
Omschrijving	**x € 1000,-**	**x € 1000,-**	**x € 1000,-**
	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-800	-171	-310
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	896	1.359	2.933
3. Mutatie voorzieningen	400	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.500	358	-1.810
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo (=1-2+3-4-5)	**204**	**-1.888**	**-1.433**

3.5 Verbonden partijen

3.5.1. Algemeen

Een verbonden partij is een instelling, buiten de eigen organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft (Bbv, art. 1b).

Met een zetel in het bestuur van een instelling of met stemrecht heeft de gemeente een 'bestuurlijk belang'. Onder een 'financieel belang' wordt verstaan het ter beschikking stellen van middelen die de gemeente kwijtraakt bij faillissement van de verbonden partij of die bij financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente verhaald kunnen worden.

We kunnen een verbonden partij zien als één van de drie vormen waarmee gemeenten hun taken (laten) uitvoeren: door een eigen dienst, een commerciële partij of door een verbonden partij.
Er kan een aantal redenen zijn, waarom een gemeente samenwerkt met een verbonden partij. Bijvoorbeeld vanwege de mogelijkheden van spreiding van risico's over de verschillende deelnemers
of om een efficiëntere uitoefening van een wettelijke taak te realiseren.

De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen in de programma's. De raad dient hiervoor kaders te stellen en de verbonden partijen te controleren op de realisatie van de doelstellingen. Naast bovengenoemde taken is deze paragraaf belangrijk voor de raad vanwege de kosten en de financiële risico's die de gemeente kan lopen met verbonden partijen.

De wijze waarop de raad in voldoende mate invloed kan hebben op verbonden partijen is onderwerp van voortdurende aandacht. Mogelijke verbeteracties vinden mede plaats op basis van rekenkameronderzoek en landelijke ontwikkelingen.

3.5.2. Onderscheid gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en privaatrechtelijke verbondenheden

Op een aantal gebieden is binnen de gemeente sprake van verbonden partijen. Het belangrijkste onderscheid dat daarbij gemaakt kan worden, is dat in gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en andere privaatrechtelijke verbondenheden.

Bij gemeenschappelijke regelingen betaalt onze gemeente jaarlijks een bedrag voor exploitatiekosten van die gemeenschappelijke regeling naar rato van deelname in de regeling. Evenals bij stichtingen is bij de oprichting bijgedragen in de oprichtingskosten. Naar rato van de bijdragen loopt onze gemeente risico in een eventueel liquidatiesaldo van een gemeenschappelijke regeling/stichting. Verder lopen wij het risico dat een andere partij, die deelneemt in een gemeenschappelijke regeling/stichting, uittreedt. Op dat moment zal die partij uittreedkosten moeten betalen, die meestal bestaan uit kosten in de vorm van wachtgelden aan personeel. Voor de achterblijvende deelnemende partijen zal de bijdrage in de exploitatiekosten dan veelal stijgen, doordat algemene kosten, bijvoorbeeld overheadkosten, over minder deelnemers omgeslagen kunnen worden. Ook kan het draagvlak van een gemeenschappelijke regeling/stichting verminderen bij uittreding van een partner. Een volgend risico is er voor ons wanneer wij zelf uit een gemeenschappelijke regeling stappen. Op dat moment zijn wij ook verplicht tot het betalen van de eerder genoemde kosten.

Via de afvaardiging van leden in besturen van gemeenschappelijke regelingen kunnen risico's beïnvloed worden. De stem van de gemeente is meestal naar rato van de verhouding ten opzichte van het totaal aantal bestuursleden.

Naast gemeenschappelijke regelingen/stichtingen heeft onze gemeente ook belangen in partijen op privaatrechtelijke grondslag. Het financiële risico van dit soort belangen is beperkt tot de waarde van de effecten c.q. de geaccepteerde verantwoordelijkheid.

3.5.3. Overzicht verbonden partijen

Hieronder volgt een overzicht van de verbonden partijen van onze gemeente.
Naast het openbaar belang worden ook de relevante ontwikkelingen toegelicht.

Naam: Vestigingsplaats:	**GGD Brabant-Zuidoost** Eindhoven
Relatie programma:	Programma 6: Sociaal Domein
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Openbaar belang:	Belangenbehartiging op het gebied van gezondheidszorg.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: €
	Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 4.400.000 € 4.160.000
	Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 14.840.000 € 15.720.000
	**Geprognosticeerde balans*
Ontwikkelingen:	De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft zijn beschreven in de kadernota en het meerjarenbeleidsplan van de GGD. De belangrijkste ontwikkelingen zijn: ▪ Bestrijden van de gezondheidskundige effecten van de Coronacrisis. ▪ Het borgen van publieke gezondheid in de omgevingswet en -plannen van de gemeenten. ▪ Het verkleinen van sociaal-economische gezondheidsverschillen. ▪ Optimaal inzetten van Jeugdgezondheidszorg als collectieve basisvoorziening in de jeugdzorgketen en in het sociale domein. ▪ Ondersteunen van onze gemeenten bij de lokale preventie akkoorden. ▪ Uitvoeren van de meerjaren agenda m.b.t. monitoring en onderzoek. ▪ Het doorontwikkelen van het Meldpunt niet acute zorg/Wvggz waar burgers en professionals hun zorgen kunnen melden over personen die verward of onbegrepen gedrag tonen. ▪ Tekorten op de arbeidsmarkt aan verpleegkundigen en artsen. ▪ Hogere eisen aan informatieveiligheid ▪ Implementatie van het Lean gedachtengoed (continu verbeteren) binnen de GGD ▪ Uitvoeren van de bestuursopdracht aan de GGD is gegeven. *(NB: verdere ontwikkelingen agv de corona-crisis waren ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 nog niet bekend, en effecten voor 2023 zijn ook nu nog niet in te schatten; deze ontwikkelingen zullen afzonderlijk aan bestuur en gemeenten worden gerapporteerd)*
Risico's:	Jaarlijks wordt voor het bestuur, bij het aanbieden van de programmabegroting, een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. De recente inventarisatie resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit voor PG van ca. € 2.250.000. Het bestuur heeft echter eerder vastgesteld dat de algemene reserve niet tot dat bedrag hoeft te worden aangevuld maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel 2 hiervoor leidend zijn. Gegeven de verwachte omzet is dan voor PG (incl. JGZ 0-4) een kader stellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 1.500.000 en maximaal € 2.000.000. De Algemene Reserve PG bedraagt, inclusief het resultaat 2021, ca € 1.100.000 en naar verwachting bedraagt die begin 2023 € 1.500.000. Voor een bedrag van € 2.250.000 -/- € 1.500.000 = € 750.000 lopen de gemeenten dan dus een risico. Zie onderstaande tabel voor de evt. verdeling daarvan over de gemeenten. De risico-inventarisatie resulteert voor AZ in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.200.000. Gegeven de verwachte omzet is dan een kaderstellende bandbreedte van min. € 1.200.000 en max. € 1.500.000 voor de algemene reserve over te nemen. De Algemene Reserve AZ bedraagt, inclusief het resultaat 2021, ca. € 1.400.000; voor 2022 wordt geen noemenswaardige mutatie verwacht. Voor een bedrag van € 2.200.000 -/- € 1.400.000 = ca. € 800.000 (afgerond) lopen de gemeenten dus een risico. Zie onderstaande tabel voor de evt. verdeling daarvan over de gemeenten.

Naam: Vestigingsplaats:	**Kempisch Bedrijvenpark (KBP)** Bladel
Relatie programma:	Programma 3: Economie
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur.
Openbaar belang:	Het ontwikkelen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar bedrijvenpark gelegen binnen het rechtsgebied, binnen de door het bevoegd gezag te stellen ruimtelijke en andere publiekrechtelijke randvoorwaarden. Bovenstaande met inachtneming van de nader te formuleren sectorale doelstellingen en uitganspunten.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 0
	Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 15.391.000 € 15.776.000
	Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 0 € 0
	Resultaat 2023: € 385.000 **Geprognosticeerde balans*

	De betrokkenen participeren risicodragend in de realisatie van het plan. Eventuele verliezen of winsten worden gelijkelijk door de gemeenten gedragen of over de deelnemende gemeenten verdeeld. Actuele grondexploitatieberekeningen tonen aan dat exploitatie sluitende is. Er wordt geen voorziening voor negatieve exploitatie nodig geacht.
Ontwikkelingen:	Van de uitgeefbare grond (69 ha) zijn nagenoeg alle kavels verkocht (94% medio 2022). Drie kavels zijn gereserveerd. De planning voor uitgifte in 2022 is 7,9 ha. In 2022 vindt de eerste winstuitkering aan de deelnemende gemeenten plaats. Eind 2022 wordt een besluit genomen over de liquidatie van de Gemeenschappelijke regeling. In het Woonbos zijn medio 2022 alle kavels verkocht en geleverd.
Risico's:	Het belangrijkste risico was vertraging in de gronduitgifte. Aangezien alle kavels zijn verkocht of gereserveerd is dit risico niet meer aan de orde. Mogelijk leidt de huidige netcongestie wel nog tot vertraging in de verkoop. De gevolgen van deze netcongestie en hoelang dit probleem blijft is op dit moment nog niet bekend.

Naam: Vestigingsplaats:	**Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)** Reusel
Relatie programma:	Programma 0: Bestuur en ondersteuning / diversen voor programmakosten.
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.
Openbaar belang:	Het, met behoud van de huidige bestuurlijke schaal, vergroten van de bestuurskracht door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau, met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 3.618.000 Eigen vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):* € 860.000 € 295 Vreemd vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):* € 14.611.000 € 6.255.000 Resultaat 2021: -/- € 149.705
Ontwikkelingen:	Het door het DB en AB genomen besluit om het project "Opnieuw Verbinden' op te starten, waarbij de organisatie van de SK in zijn geheel vernieuwd wordt, krijgt per 1 januari 2023 een concreet vervolg. Na de voorbereidingen in 2022 zullen op een aantal vlakken (P&O, (deels) VTH) de werkzaamheden in de eigen organisatie uitgevoerd worden. Hierdoor ontstaat een kleinere GRSK organisatie.
Risico's:	Besloten is om in het verband van de SK geen eigen vermogen te vormen of aan te houden. Dit impliceert dat de SK niet kan beschikken over weerstandscapaciteit bij onvoorziene omstandigheden. In voorkomende gevallen zal dan teruggevallen moeten worden op de deelnemende gemeenten, conform de overeengekomen regeling Samenwerking Kempengemeenten.

Naam: Vestigingsplaats:	**Metropoolregio Eindhoven (MRE)** Eindhoven
Relatie programma:	Programma 0: Bestuur en ondersteuning Programma 3: Economie Programma 5: Sport, cultuur en recreatie (RhcE)
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Openbaar belang:	Samenwerken op regionale taken op het terrein van: ▪ Economie ▪ Transitie landelijk gebied ▪ Energietransitie ▪ Mobiliteit Daarnaast is het Regionaal historisch centrum Eindhoven (RhcE) een samenwerkingsitem en overkoepelend is er samenwerking op het gebied van bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie, overhead en landgoed Gulbergen.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023 (incl. brainport en stimuleringsfonds) € 134.000 Gemeentelijke bijdrage 2023 RhcE € 56.000 Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 12.954.000 € 12.327.000 Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 13.618.000 € 13.123.000 **Geprognosticeerde balans*
Ontwikkelingen:	<u>MRE</u> Vaststellen nieuw samenwerkingsakkoord 2023-2026 (eerste kwartaal 2023). Vaststellen jaarlijks werkprogramma <u>RhcE</u> Andere governance voor RhcE is in voorbereiding.
Risico's:	Andere governance voor RhcE kan leiden tot financiële gevolgen.

Naam: Vestigingsplaats:	**Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)** Eindhoven
Relatie programma:	Programma 1: Veiligheid
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Openbaar belang:	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. Taken op het terrein van brandweerzorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 874.000 Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 4.773.000 € 2.218.000 Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 37.577.000 € 33.994.000 **Geprognosticeerde balans*
Ontwikkelingen:	Na de taak en rol van de veiligheidsregio in de opschaling, coördinatie en zorg voor uniformiteit gedurende de coronapandemie, kwam daar in het voorjaar 2022 ook nog de coördinerende rol in de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de ondersteuning van de asielstroom met crisisnoodopvang bij. Afhankelijk van de ontwikkelingen heeft dit ook nog invloed op de werkzaamheden van VRBZO in 2023. Leerpunten uit de evaluaties van deze crises én de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's worden meegenomen in de herijking van het Regionaal Crisisplan 2023 en de doorontwikkeling van het domein crisisbeheersing. Hiervoor zijn extra incidentele middelen beschikbaar gesteld. Dit is noodzakelijk gezien de wellicht ongekende crises van de toekomst. In april 2021 is de Visie 2025 VRBZO vastgesteld. VRBZO gaat op basis van uitvoeringsplannen aan de slag met de in de visie vastgestelde speerpunten en thema's: Samen voor veilig, Weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.
Risico's:	Eind 2019 is de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020 - 2023 vastgesteld. De risico's van de organisatie zijn in de beleidsnota gebundeld tot drie onderwerpen waaraan een risicobedrag voor het weerstandsvermogen is gekoppeld: risico's in algemene bedrijfsvoering € 500.000 - € 1.000.000 risico's model brandweerzorg € 500.000 - € 1.000.000 risico grootschalige ramp/crisis € 500.000 - € 1.000.000 totaal benodigd weerstandsvermogen € 1.500.000 - € 3.000.000 Het is niet reëel dat bovengenoemde risico's zich gelijktijdig voordoen. Tevens is de impact van een ernstig incident en de majeure wijzigingen in model brandweerzorg (nog) lastig te kwantificeren. Daarom houdt VRBZO rekening met een totaal risicobedrag van € 2,0 miljoen. Het weerstandsvermogen bedraagt € 2,0 miljoen en hoeft derhalve niet te worden aangepast

Naam: Vestigingsplaats:	**Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)** Eindhoven
Relatie programma:	Programma 7: Volksgezondheid en milieu Programma 8: VHROSV
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur
Openbaar belang:	Belangenbehartiging op het gebied van: ▪ Uitvoeren verplichte taken uit het landelijke basistakenpakket op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving; ▪ Advisering over verzoektaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 389.450 Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 1.486.451 € 1.486.451 Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* € 8.470.345 € 8.320.345 **Geprognosticeerde balans*
Ontwikkelingen:	Deze staan verwoord in de ODZOB-begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. De komst van de Omgevingswet zorgt ook in 2023 nog voor investeringen in de organisatie. De ODZOB blijft ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet ondersteuning bieden aan de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling bij verdere implementatie en uitvoering van deze nieuwe wet. In de begroting 2023 en de daarbij horende meerjarenraming zijn nog een aantal andere speerpunten benoemd, zoals het verder uitvoeren en door ontwikkelen van de Regionale Operationele Kaders en zorgen voor toekomstbestendige veehouderijen. Daarnaast wordt in 2023 een meerjarenvisie 2023-2027 vastgesteld. In deze

	meerjarenvisie staat de koers rondom inhoudelijke thema's voor de komende jaren. Deze koers kan van invloed zijn op de uit te voeren taken binnen de ODZOB.
Risico's:	De belangrijkste risico's zijn: ▪ De door de gemeenten en provincies ingezette bezuinigingen die leiden tot omzetdaling; ▪ Het verlies van takenpakket aan kleine samenwerkingsverbanden en andere concurrenten; ▪ Het niet realiseren van doelstellingen efficiency, standaardisatie, uitvoeringsbeleid en uniformiteit; ▪ Mutatie in werk, bijvoorbeeld taken Wbb, deregulering, lokaal beleid en de Omgevingswet.

Naam: Vestigingsplaats:	**KempenPlus** Bladel
Relatie programma:	Programma 6: Sociaal domein
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het bestuur.
Openbaar belang:	Uitvoering van taken op het gebied van sociale werkvoorziening ingevolge de Wsw, Werk en Inkomen (m.u.v. bijzondere bijstand) ingevolge de Participatiewet, Ioaw, Ioaz en Bbz.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 3.273.000 Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* Nnb € 3.950.000 Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):* Nnb € 13.139.000 **Geraamd resultaat: € 0*
Ontwikkelingen:	In 2023 wordt door KempenPlus verder uitvoering gegeven aan een aantal onderdelen van de Wet Inburgering die dit jaar in werking is getreden. Daarnaast waren dit jaar zowel de netto toegevoegde waarde per medewerker als de aantallen gesubsidieerde medewerkers te optimistisch geraamd. De verwachtte aantallen gesubsidieerde medewerkers is aangepast op basis van de werkelijke uitstroom SW en werkelijke instroom LKS van de afgelopen jaren. Tot slot beraden gemeenten zich voor het onderdeel Groen van de divisie Externe Dienstverlening nog op de definitieve afspraken voor 2023 en daarna. In de begroting van KempenPlus zijn de omzetten in het groen geraamd op basis van de maatwerkafspraken tegen marktconforme prijzen.
Risico's:	Naast prijsrisico's heeft KempenPlus ook te maken met kwantiteits- en kwaliteitsrisico's: 1. hogere instroom cliënten; 2. afname van het aantal mensen met een SW indicatie kan niet gecompenseerd worden door de instroom van medewerkers LKS (loonkostensubsidie) of beschut werk; 3. arbeidsvermogen (potentieel) van de medewerkers uit de doelgroep neemt af. In de begroting van KempenPlus wordt ervan uitgegaan dat de uitstroom van de SW gecompenseerd wordt door de medewerkers met een loonkostensubsidie of in Beschut Werken. KempenPlus richt zich vooral op het plaatsen van medewerkers op een zo regulier mogelijke baan. Het risico bestaat dat de medewerkers die binnen de infrastructuur werken minder loonwaarde of productiviteit hebben en meer begeleiding nodig hebben. Het risico op de ontwikkelingen in de doelgroepen wordt geschat op 10% van uitvoeringskosten van Werk & Participatie. Naast de ontwikkelingen in de doelgroepen vormen ook de ontwikkelingen in de markt een risico. Voor de bedrijfsresultaten is KempenPlus afhankelijk van de vraag in de markt en de economische ontwikkelingen. De volgende risico's hangen hiermee samen: 1. Wegvallen van vaste klanten en goed renderende opdrachten; 2. Aflopende contracten groen met de gemeenten; 3. Aanpassen van de relatie met de gemeenten; 4. Meer instromers dan de markt aan kan waardoor de tarieven onder druk staan; 5. Concurrentie voor laagbetaalde functies door lage loonlanden en robotisering.

Naam: Vestigingsplaats:	**Stichting Regionaal Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (Bizob)** Oirschot
Relatie programma:	Programma 0: Bestuur en ondersteuning
Bestuurlijk belang:	Het verzorgingsgebied wordt ingedeeld in 5 clusters (cluster 1: "BOV en De Kempen", cluster 2: "A2 gemeenten en Dommelregio", cluster 3: "Peelgemeenten", cluster 4: "Noordoost" en cluster 5: "Overig"). Onze gemeente maakt deel uit van het cluster 1. Per cluster worden twee bestuurders gekozen m.u.v. cluster 5 "Overig" (bijv. VRBZO). Daarnaast worden twee secretarissen toegevoegd aan het bestuur en is de voorzitter

	van het bestuur een burgemeester. Tevens neemt één bestuurder van de gemeente zitting in de Vergadering van Aangeslotenen.
Openbaar belang:	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten en aangesloten organisaties bij het uitvoeren van diverse inkoopacties voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 84.000 Eigen vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021): € 975.000 € 1.421.000 Vreemd vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021): € 1.009.000 € 1.009.000 Resultaat 2023: nnb
Ontwikkelingen:	Er zijn vijf actiepunten geformuleerd waar in 2023 extra aandacht naartoe gaat: 1. *Inkoopadvies en -begeleiding: MVI Expert* Bizob signaleert de afgelopen jaren een verschuiving van procesgeoriënteerde diensten met de nadruk op rechtmatigheid, naar een product- en marktgeoriënteerde dienstverlening met de nadruk op doelmatigheid. Reeds gerealiseerde ontwikkelingen die hiermee verband houden zijn de vorming van het Expertisecentrum Bizob (ECB), instellen van taskforces en het indelen van de inkopers naar expertisegebieden in de domeinen Openbare ruimte, Bedrijfsvoering, ICT en sociaal. In 2023 wordt de nadruk gelegd op het verstevigen van kennis op het gebied van Maatschappelijk verantwoord inkopen. Door de functie “MVI expert publieke inkoop” centraal te positioneren binnen het ECB wil Bizob een brug slaan tussen het ambitieniveau van de gemeenten en de concrete uitwerking in aanbestedingen. De MVI Expert publieke inkoop wordt doelgericht ingezet op aanbestedingen waarin veel impact gemaakt kan worden. 2. *Contractmanagement: Doelgericht en verbreding* Naar aanleiding van de decentralisaties in het Sociaal domein in 2015 is de dienstverlening rondom contractbeheer, contractmanagement en leveranciersmanagement in een stroomversnelling geraakt. Deze diensten hebben zich verbreed naar centraal contractmanagement voor gezamenlijke contracten en opzetten en uitvoeren van contractmanagementprocessen voor individuele organisaties. In 2023 verwacht Bizob de contractmanagement-dienstverlening in het sociaal domein verder te kunnen verdiepen. Hiermee wordt de dienstverlening meer doelgericht op vooraf onderkende risicogebieden. Verder haakt Bizob in op de verzoeken om de contractmanagement-diensten te verbreden naar meerjarige overeenkomsten binnen de domeinen ICT, Bedrijfsvoering en Openbare Ruimte. 3. *Interne inkoopfunctie: Doorontwikkeling van de eigen organisatie van klanten* Bizob ondersteunt klanten graag bij het verbeteren van de eigen inkoopfunctie. Met enige regelmatig krijgt Bizob verzoeken om verbeterprogramma’s te ontwikkelen en te implementeren. Op basis van modellen vanuit de wetenschap houdt Bizob onderzoek naar de stand van zaken op het gebied van inkoop-/ en contractmanagement in de organisaties van de klanten. Dit geeft een goed beeld vanuit waar de inkoopfunctie van klanten naar een hoger niveau getild kan worden. 4. *Training en opleiding: Cursussen voor uw medewerkers* Als expertisecentrum en kennisinstituut voor publieke inkoop is het voor Bizob een prioriteit om te blijven investeren in training en opleiding. Verschillende (interne) opleidingen en trainingen, deelname aan een breed scala van inkoop gerelateerde congressen en het collectieve Nevi lidmaatschap dragen bij aan het kennisniveau van de inkopers van Bizob. Deze kennis komt via die medewerkers ook bij de klantorganisaties binnen. Om kennis nog beter te kunnen delen heeft Bizob gewerkt aan een trainingsprogramma voor de klanten. In 2023 kunnen medewerkers van de klantorganisaties deelnemen aan in company-trainingen. Daarmee krijgen de klanten de basisuitgangspunten en generieke inkoopactiviteiten onder de knie. Dit versterkt de kwaliteit van de inkoopactiviteiten die de klantorganisaties uitvoeren en legt een goede basis voor samenwerking bij specialistische complexe activiteiten die worden begeleidt door de inkoopprofessionals van Bizob.
Risico’s:	

Naam: Vestigingsplaats:	**NV Bank Nederlandsche Gemeenten (BNG)** Den Haag
Relatie programma:	Programma 0: Bestuur en ondersteuning
Bestuurlijk belang:	Aandeelhouder (zeer beperkt aandeel)
Openbaar belang:	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023: € 0 Eigen vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):* € 5.097 mln € 5.062 mln Vreemd vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):* € 155.262 mln € 143.995 mln **Jaarrekening 2021*

Naam: Vestigingsplaats:	**NV Brabant Water** 's-Hertogenbosch		
Relatie programma:	Raakt diverse programma's.		
Bestuurlijk belang:	Aandeelhouder (zeer beperkt aandeel)		
Openbaar belang:	Het leveren van water en het in stand houden van de benodigde infrastructuur om water te distribueren.		
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023:		€ 0
	Eigen vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):*	€ 674 mln	€ 685 mln
	Vreemd vermogen (1-1-2021 / 31-12-2021):*	€ 523 mln	€ 534 mln
	**Jaarrekening 2021*		

Naam: Vestigingsplaats:	**Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost** Helmond		
Relatie programma:	Programma 1. Veiligheid		
Bestuurlijk belang:			
Openbaar belang:	Het ondersteunen van de gemeenten bij zeer complexe zorg-/veiligheidscasussen en het bevorderen van de integrale samenwerking tussen partners.		
Financieel belang:	Gemeentelijke bijdrage 2023:		€ 3.000
	Eigen vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):	€ nnb	€ nnb
	Vreemd vermogen (1-1-2023 / 31-12-2023):	€ nnb	€ nnb
	Geraamd resultaat 2023:*		€ nnb
Ontwikkelingen:			
Risico's:			

3.6 Onderhoud kapitaalgoederen

3.6.1. Algemeen

Het is van belang om inzicht te hebben in de beleidskaders omtrent het onderhoud van kapitaalgoederen. Die beleidskaders zijn er zowel inhoudelijk als financieel-administratief. Inhoudelijk gaat het dan bijvoorbeeld om het vastgestelde onderhoudsniveau. Dit is het eindresultaat van enerzijds de kwaliteit die we voor ogen hebben en anderzijds de budgettaire mogelijkheden.

Er is ook een financieel beleidskader. Dat gaat over de mate waarin financiële ruimte wordt gecreëerd voor onderhoud en vervanging van kapitaalgoederen. Hiervoor gelden de volgende 'spelregels':

Alle vaste activa worden tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs geactiveerd.
Uitzonderingen zijn:

- investeringen in de openbare ruimte die via de grondexploitatie worden verhaald;
- kunstvoorwerpen met een historische waarde;
- indien sprake is van een ideaalcomplex (aanschaf en afstoot zijn in een zodanig ritme dat elk jaar hetzelfde bedrag wordt besteed).

De laatste twee uitzonderingen doen zich binnen onze gemeente niet voor.

Op vaste activa met een beperkte levensduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de toekomstige gebruiksduur. Een uitzondering hierop is de afschrijvingsduur van immateriële vaste activa. Deze worden incidenteel ten laste gebracht van de exploitatie. Het beleid rond afschrijving is vastgelegd in een beleidsnota.

In het afschrijvingsbeleid ('Nota reserves, voorzieningen en afschrijvingsbeleid 2020', vastgesteld 7 juli 2020, sindsdien aangevuld), zijn de volgende afschrijvingstermijnen opgenomen:

Soort investering	Termijn in jaren	Soort investering	Termijn in jaren
Gebouwen (permanent)	40	Riolering (excl. pompen/gemalen drukriolering)	50
Gebouwen (semipermanent)	15	Software	6
Groen (korte levensduur)	40	Speeltoestellen / sportattributen	15
Groen (lange levensduur)	80	Straatmeubilair	25
Hardware	4	Straatverlichting (armaturen)	20
Inrichting	15	Straatverlichting (masten)	40
Kunststof (gras)velden/banen: ondergrond	40	Technische installaties (waaronder pompen/gemalen drukriolering)	15
Kunststof (gras)velden/banen: toplaag	20	Vervoermiddelen	10
Machines	10	Wegen (aanleg, reconstructie) en waterkundige werken	40

3.6.2. Wegen en verkeer

A. Beleidskader

In september 2017 is door de gemeenteraad het Wegenbeleidsplan 2018-2027 vastgesteld. Daarin is vastgelegd hoe we als gemeente invulling geven aan de wettelijke taken en verplichtingen. In lijn met de wettelijke en maatschappelijke verplichtingen hanteren we een sobere doch doelmatige kwaliteitsnorm voor het wegbeheer met een gezonde balans in kwaliteit en kosten.

De kwaliteitsnorm van de gemeente sluit hierbij aan op kwaliteitsniveau C van de CROW publicatie 288. Hierbij wordt gestuurd op het beheersen van risico's (veiligheid en kapitaalvernietiging) van het gehele wegenareaal en is geen differentiatie gemaakt in wegtypen of gebieden.
In september 2017 is door de gemeenteraad tevens het Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan (GVVP) vastgesteld. Daarin wordt met name ingezet op mensgerichte en integrale maatregelen ten behoeve van de verkeersveiligheid in onze gemeente.
Gladheidbestrijding op wegen waarvoor de gemeente de verantwoordelijkheid draagt, vindt momenteel plaats door de eigen buitendienst op basis van het beleidsplan gladheidbestrijding 2018-2028.

B. Financiële consequenties

Exploitatie - Wegen, straten en pleinen + GVVP	Begroting 2023			
Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
"Klein" onderhoud wegen	217.000	218.000	221.000	225.000
"Groot" onderhoud wegen (voorziening wegen)	473.000	473.000	473.000	473.000
GVVP	130.000	128.000	130.000	132.000
Gladheidsbestrijding	42.000	42.000	43.000	43.000
Planstudie en uitvoer N284	70.000	70.000	-	-
Kunstwerken	27.000	23.000	7.000	13.000
Diverse kosten groen	61.000	61.000	62.000	63.000
Overige kosten (salarissen / belastingen etc)	247.000	255.000	262.000	274.000
Kapitaallasten	593.000	598.000	596.000	593.000
Totaal exploitatie	**1.860.000**	**1.868.000**	**1.794.000**	**1.816.000**

C. (Geplande) investeringen

Investeringsoverzicht - Wegen, straten en pleinen + GVVP	Begroting	Begroting 2023			
Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026
*Lopende investeringen (restant budgetten 2022):**					
Herziening wegenlegger	1.000				
Postelsedijk reconstructie	-4.000				
Rehabilitatiekrediet wegen 2019	144.000				
Rehabilitatiekrediet wegen 2020	-236.000				
Rehabilitatiekrediet wegen 2021	-57.000				
Rehabilitatiekrediet wegen 2022	802.000				
GVVP deel 2018 en 2019	442.000				
GVVP deel 2019 en 2020	703.000				
GVVP 2021	501.000				
GVVP 2022	185.000				
Reconstructie Turnhoutseweg N284	48.000				
Nieuwe aansluiting N284 en opwaardering infrastructuur Kleine Hoeven	380.000				
*Nieuwe investeringen (lijst nieuw beleid 2023-2026):***					
Rehabilitatiekrediet wegen 2023 t/m 2026		950.000	950.000	950.000	950.000
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2023 t/m 2026		497.000	497.000	497.000	497.000
Totaal investeringen	**2.909.000**	**1.447.000**	**1.447.000**	**1.447.000**	**1.447.000**

**Stand per 6 september 2022*

*** Kapitaallasten zijn nog niet doorgerekend naar het product wegen en GVVP, omdat de lijst nieuw beleid nog vastgesteld moet worden.*

3.6.3. Gebouwen

A. Beleidskader

Het beheerplan gebouwen is in 2019 volledig geactualiseerd en door de raad vastgesteld. De dotaties aan de onderhoudsvoorziening gebouwen zijn reeds afgestemd op dit onderhoudsplan. Daarbij wordt opgemerkt dat voor cultureel centrum De Kei een investeringsbeslissing is genomen. De middelen daarvoor zijn in de voorliggende begroting voorzien. Het onderhoudsbedrag is in verband daarmee niet aangepast, dus we houden het onderhoud voor De Kei op het bestaande niveau. Zodra de nieuwe Kei gebouwd is, zal daarvoor een onderhoudsplanning opgesteld worden.
Voor zover er sprake is van achterstallig onderhoud zal daarin worden voorzien bij de vaststelling van het plan. Daarin is nauwelijks keuze mogelijk, want voor achterstallig onderhoud moet op basis van het Bbv meteen een voorziening achterstallig onderhoud worden gevormd.

De raad heeft voor het uitgeven van onderhoudsmiddelen in 2019 een voorbehoud gemaakt. Het gemeentehuis, de woning op het sportpark en sportzaal Den Houtert worden in het kader van onze onderhoudsopdracht en in het kader van de veiligheid alleen achterstallig en correctief onderhouden. Voor de andere gebouwen zal het volledige vastgesteld onderhoudsprogramma worden uitgevoerd met uitzondering van De Kei waar een investeringsbeslissing is genomen en tot die tijd correctief wordt onderhouden. In 2023 zal worden bekeken welke strategische keuzes er voor de aangegeven gebouwen gemaakt kunnen worden.

B. Financiële consequenties

Exploitatie - Dotaties voorziening onderhoud gebouwen	Begroting 2023			
Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
Dotatie voorziening onderhoud Brandweerkazerne Reusel	13.000	13.000	13.000	13.000
Dotatie voorziening onderhoud De Kei	33.000	33.000	34.000	34.000
Dotatie voorziening onderhoud Schuilhut Reusel	1.000	1.000	1.000	1.000
Dotatie voorziening onderhoud Den Houtert	26.000	26.000	26.000	26.000
Dotatie voorziening onderhoud Gemeentehuis	221.000	221.000	221.000	221.000
Dotatie voorziening onderhoud Gemeentewerf	21.000	21.000	21.000	21.000
Dotatie voorziening onderhoud Kdv de Paraplu Reusel	13.000	13.000	13.000	13.000
Dotatie voorziening onderhoud Oeverzwaluwwand Reusel	250	250	250	250
Dotatie voorziening onderhoud Kapel, pomp, vw-bord HoLaHu	2.000	2.000	2.000	2.000
Dotatie voorziening onderhoud VOV halte Reusel	8.000	8.000	8.000	8.000
Dotatie voorziening onderhoud Pompgemalen Reusel (gebouwtjes)	250	250	250	250
Dotatie voorziening onderhoud Beheerderswoning sportpark	2.000	2.000	2.000	2.000
Dotatie voorziening onderhoud De Ster	26.000	26.000	26.000	26.000
Dotatie voorziening onderhoud pergola	500	500	500	500
Totaal exploitatie	**367.000**	**367.000**	**368.000**	**368.000**

C. (Geplande) investeringen

Investeringsoverzicht - Onderhoud gebouwen	Begroting	Begroting 2023			
Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026
*Lopende investeringen (restant budgetten 2022):**					
De Kei	7.366.000				
Totaal investeringen	**7.366.000**	**-**	**-**	**-**	**-**

**Stand per 6 september 2022*

3.6.4. Riolering en watertaken

A. Beleidskader

Het huidige VGRP heeft een looptijd van 2017-2021. In het VGRP wordt doorgepakt om de kwaliteit van het areaal in beeld te brengen. In de komende periode zullen nog enkele maatregelen worden uitgevoerd welke voortkomen uit rioolinspecties. De werking van het VGRP zal ook voor 2023 worden voortgezet.

B. Financiële consequenties

Exploitatie - Riolering	Begroting 2023			
Bedragen in €	2023	2024	2025	2026
"Klein" onderhoud riolering	273.000	261.000	269.000	276.000
Planvorming	55.000	56.000	58.000	80.000
Onderzoek	46.000	47.000	83.000	50.000
Maatregelen	25.000	-	-	-
Energiekosten	56.000	58.000	59.000	61.000
Overige kosten (salarissen/ inhuur / applicatie etc.)	248.000	228.000	235.000	244.000
Voorzieningen	-58.000	41.000	-3.000	12.000
Kapitaallasten	363.000	361.000	360.000	358.000
Totaal exploitatie	**1.008.000**	**1.052.000**	**1.061.000**	**1.081.000**

C. (Geplande) investeringen

Investeringsoverzicht - Riolering *Bedragen in €*	Begroting 2022	Begroting 2023			
		2023	2024	2025	2026
*Lopende investeringen (restant budgetten 2022):**					
Vervanging riolering 2019	82.000				
Vervanging riolering 2020	490.000				
Vervanging riolering 2021	617.000				
Vervanging riolering 2022	617.000				
Renovatie vacuümstation Voort	42.000				
Renovatie vacuümgemaal Wilhelminalaan	7.000				
Regionale KRW maatregelen 2019	50.000				
Regionale KRW maatregelen 2020	50.000				
Regionale KRW maatregelen 2022	100.000				
Rioolrenovaties (relining)	-108.000				
*Nieuwe investeringen (lijst nieuw beleid 2023-2026):***					
Vervanging riolering 2022 t/m 2025 (conform VGRP 2018-2021)		617.000	617.000	617.000	617.000
Vervanging mechanische drukriolering				71.000	
Rioolrenovaties (relining)		75.000			
Totaal investeringen	**1.947.000**	**692.000**	**617.000**	**688.000**	**617.000**

**Stand per 6 september 2022*
*** Kapitaallasten zijn nog niet doorgerekend naar het product riolering, omdat de lijst nieuw beleid nog vastgesteld moet worden.*

3.6.5. Openbare verlichting

A. Beleidskader

Onderhoud van de openbare verlichting gebeurt op basis van het Beleidsplan Openbare Verlichting 2018-2030 en vormt de basis voor het vervangen en aanpassen van de openbare verlichting.
We streven naar het realiseren en in stand houden van een duurzame en betrouwbare openbare verlichting, waarbij de gebruiker zich veilig voelt in het openbaar gebied. Hierbij wordt de benodigde verlichtingskwaliteit gerealiseerd tegen economisch en maatschappelijk verantwoorde kosten en levert de gemeente een bijdrage om de doelstellingen van het Energieakkoord te halen.

B. Financiële consequenties

Exploitatie - Openbare verlichting *Bedragen in €*	Begroting 2023			
	2023	2024	2025	2026
"Klein" onderhoud openbare verlichting	30.000	30.000	30.000	31.000
Beheerkosten	11.000	11.000	11.000	11.000
Energiekosten	51.000	51.000	52.000	52.000
Overige kosten (salarissen / overige kosten etc.)	14.000	14.000	14.000	15.000
Kapitaallasten	47.000	47.000	47.000	47.000
Totaal exploitatie	**153.000**	**153.000**	**154.000**	**156.000**

C. (Geplande) investeringen

Investeringsoverzicht - Openbare verlichting *Bedragen in €*	Begroting 2022	Begroting 2023			
		2023	2024	2025	2026
*Lopende investeringen (restant budgetten 2022):**					
Vervanging openbare verlichting door LED (armaturen) 2018	20.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (masten) 2018	85.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (armaturen) 2019	60.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (masten) 2019	69.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (armaturen) 2020	63.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (masten) 2020	77.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (armaturen) 2021	61.000				
Vervanging openbare verlichting door LED (masten) 2021	93.000				
*Nieuwe investeringen (lijst nieuw beleid 2023-2026):***					
Vervanging openbare verlichting door LED (armaturen)		75.000	5.000	17.000	141.000
Vervanging openbare verlichting door LED (masten)		91.000	12.000	41.000	154.000
Totaal investeringen	**528.000**	**166.000**	**17.000**	**58.000**	**295.000**

**Stand per 6 september 2022*
*** Kapitaallasten zijn nog niet doorgerekend naar het product openbare verlichting, omdat de lijst nieuw beleid nog vastgesteld moet worden.*

3.6.6. Groenvoorziening

A. Beleidskader

In 2019 is het areaal geactualiseerd en zijn de budgetten hierop aangepast. Dit is op basis van het destijds geldende beleid. In 2021 is het nieuwe beleidsplan Openbaar groen met financiële consequenties voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze voorgestelde consequenties voor het beheer en onderhoud zijn reeds verwerkt in het nieuw beleid 2022 (zie bijlage 2). In onderstaand overzicht zijn het extra onderhoudsbudget en de vervangingsinvesteringen niet meegenomen. De aanvullende ambities uit het beleidsplan Openbaar Groen zijn middels een oplegnotitie bij deze begroting gevoegd.

B. Financiële consequenties

Exploitatie - Groenvoorzieningen	**Begroting 2023**			
Bedragen in €	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Groenonderhoud	733.000	688.000	696.000	708.000
Verkoop hout uit bossen (inkomsten)	-164.000	-63.000	-64.000	-65.000
Overige kosten (salariskosten / belastingen / ontvangen bijdragen)	141.000	146.000	153.000	159.000
Kapitaallasten	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal exploitatie	**719.000**	**780.000**	**794.000**	**811.000**

C. (Geplande) investeringen

Investeringsoverzicht - Groenvoorzieningen	**Begroting**	**Begroting 2023**			
Bedragen in €	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
*Lopende investeringen (restant budgetten 2022):**					
Vervanging groen 2022 (40jr afschrijving)	127.000				
Vervanging groen 2022 (80jr afschrijving)	177.000				
*Nieuwe investeringen (lijst nieuw beleid 2023-2026):***					
Herinrichting dorpspleinen		100.000		200.000	150.000
Vervanging groen 2023-2026 (40jr afschrijving)		131.000	131.000	131.000	131.000
Vervanging groen 2023-2026 (80jr afschrijving)		179.000	179.000	179.000	179.000
Totaal investeringen	**304.000**	**410.000**	**310.000**	**510.000**	**460.000**

**Stand per 6 september 2022*

*** Kapitaallasten zijn nog niet doorgerekend naar het product groen, omdat de lijst nieuw beleid nog vastgesteld moet worden.*

3.7 Grondbeleid

3.7.1. Algemeen

In 2023 kennen we nog 6 grondexploitaties. Het gaat om 6 woningbouwlocaties in de verschillende kernen en één bedrijventerrein:

- Molenakkers te Reusel
- Hasselt II te Lage Mierde
- Leeuwerik te Hooge Mierde
- Centrumplan te Reusel
- 't Kantje te Hulsel en
- Bedrijventerrein Kleine Hoeven te Reusel

In de kernen Lage Mierde en Hooge Mierde hebben we nog slechts enkele kavels beschikbaar in de plannen De Hasselt en De Leeuwerik. In deze kernen zijn we momenteel bezig met de voorbereidingen voor nieuwe ontwikkellocaties. Daar waar mogelijk proberen we zelf gronden te verwerven om regie te kunnen voeren op deze locatie ontwikkelingen. Voor de kern Hulsel wordt in oktober 2022 het herziene bestemmingsplan voor het plan "'t Kantje" aan de gemeenteraad aangeboden. De gronden in de eerste fase zijn reeds uitgegeven. In de 2e fase gaat het om 20 woningen waarvan er 10 beschikbaar zijn voor starters die samen hun woning gaan bouwen in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). In het plan Molenakkers zijn geen gronden meer beschikbaar voor uitgifte. In 2023 vinden hier nog werkzaamheden plaats in het kader van het woonrijpmaken. Voor het centrumplan is het afwachten op de zitting van de Raad van State in het kader van het beroep wat is ingesteld tegen de omgevingsvergunning.

Bij nieuw te realiseren woningen zet de gemeente in op 40% sociale woningbouw (huur of koop). Dit percentage is vastgelegd in de Kempische Visie op Wonen 2019-2023, de Nota impuls sociale woningbouw en de beleidsregels beoordeling woningbouwinitiatieven. Indien een bouwplan niet kan voorzien in voldoende sociale woningbouw vragen wij initiatiefnemers om een afdracht te doen aan het Vereveningfonds Sociale Woningbouw. Met de gelden uit dit fonds kunnen we elders het tekort aan sociale woningbouw compenseren, zodat wonen voor iedereen betaalbaar blijft.

3.7.2. Beleidskaders grondbeleid

De ruimte voor het voeren van een actief grondbeleid wordt begrensd door een aantal wetten en beleidskaders. De belangrijkste wetten zijn:

- de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg);
- de Onteigeningswet;
- het onderdeel pacht uit het Burgerlijk Wetboek (Pachtwet is vervallen).

De belangrijkste beleidskaders worden gevormd door:

- Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant;
- Omgevingsvisie Reusel-De Mierden;
- Kempische visie op wonen 2019 - 2023
- vastgestelde gemeentelijke woonvisie 2018-2023;
- uitgiftebeleid bedrijventerreinen Reusel-De Mierden 2012;
- Nota Grondbeleid Reusel-De Mierden, vastgesteld door de gemeenteraad op 20-4-2021

3.7.3. Financieel kader

Het financiële kader wordt gevormd door de richtlijnen die door het Rijk en de Provincie zijn opgelegd en eigen kaders van de gemeente. De door het Rijk opgelegde richtlijnen zijn gebaseerd op het Bbv. Het financiële kader is van belang voor:

- jaarlijkse prognoses grondexploitatie;
- winstnemingen grondexploitaties;
- het afdekken van de financiële risico's.

Voor het tussentijds nemen van winst uit grondexploitaties is de Poc-methode (Percentage of completion methode) leidend. De Poc-methode houdt het volgende in:
Naar rato van de voortgang van het project wordt tussentijds winst verantwoord. Hierbij wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door de raad is vastgesteld. Dit wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Hiermee wordt de totale winst over de individuele grondexploitatie

opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst.
Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie x % opbrengstrealisatie = % Poc. (ingeval de kosten voor 50% zijn gerealiseerd en de gronden voor 50% zijn verkocht, is de Poc dus 25%).

3.7.4. Bedrijventerreinen

Kleine Hoeven Reusel

Per juli 2022 is er 91% van de 12,5 ha bedrijfskavels verkocht. Er zijn nog drie kavels beschikbaar. Naar verwachting is eind 2022 het bedrijventerrein grotendeels verkocht. Inmiddels is een start gemaakt met de voorbereidingen voor Kleine Hoeven fase II. Hiervoor is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld.
De Kempengemeenten starten een locatieonderzoek voor nieuw aanbod van grote en kleine bouwkavels voor bedrijven voor de toekomstige behoefte.
In de tweede helft van 2022 wordt de opwaardering van de ontsluiting van bedrijventerreinen Kleine Hoeven in Reusel en de Sleutel in Bladel afgerond. De voorbereidingen voor de aanleg van een nieuwe verbindingsweg met de N284 tussen beide terreinen zijn gestart. Met gemeente Bladel zijn hierover afspraken gemaakt.

Kempisch Bedrijvenpark

Alle kavels op het Kempisch Bedrijvenpark zijn momenteel verkocht of gereserveerd. Voor 2022 is de planning om de gereserveerde kavels te verkopen. Ook de dertig woonkavels zijn allen verkocht. Het doel is om de gemeenschappelijke regeling eind 2022 op te heffen. In juli 2022 heeft de eerste winstuitkering aan de deelnemende gemeenten plaatsgevonden.

3.7.5. Woningbouw

De Hasselt II Lage Mierde

In het plan de Hasselt II is nog 1 kavel beschikbaar. Het plan is ook al grotendeels woonrijp gemaakt. Na bebouwing van de laatste kavel zal het plan worden afgerond naar verwachting in 2024. Omdat er nog maar 1 kavel te koop is zijn we inmiddels gestart met de ontwikkeling van de volgende fase van Hasselt zijnde Hasselt 3. In de 2e berap zullen we voor de voorbereidingskosten een budget vragen.

De Leeuwerik Hooge Mierde

Het plan Leeuwerik realiseren wij samen met Ontwikkelingsmaatschappij De Luther. In het plan zijn nu nog enkele kavels beschikbaar. Daarnaast is er in het plan nog een stuk grond beschikbaar van ongeveer 3.000 m² met de bestemming woongebied. Hier kunnen nog 17 woningen gerealiseerd worden. Het is de bedoeling dat daar sociale koop- en huurwoningen gerealiseerd gaan worden. In 2023 zullen de eerste 9 woningen worden opgeleverd.

Molen Akkers Reusel

In het plan Molen Akkers zijn de laatste woningen in aanbouw. De bouw van deze woningen zal in 2023 gereed zijn. Daarna kan gestart worden met de resterende werkzaamheden om het plangebied woonrijp te maken. Het is de verwachting dat de grondexploitatie in 2023 kan worden afgesloten.

Hart van Reusel

In juli 2021 is het ontwerpbestemmingsplan voor het centrumplan ter inzage gelegd. Er is beroep ingediend tegen het bestemmingsplan. Het plan omvat o.a.

- Nieuwe winkelruimte voor een supermarkt op de kop ten zuiden van de Markt.
- Bovenop de supermarkt zijn 18 appartementen voorzien voor sociale en reguliere koopprijzen.
- Bij de oude St. Jozefschool komen commerciële ruimten en een uitbouw op de begane grond. Op elke verdieping komen appartementen.
- Drie patiowoningen aan de achterzijde van de nieuwe supermarkt.
- In een nieuw gebouw op de locatie van het oude gemeentehuis komen 15 appartementen voor sociale en reguliere koopprijzen.
- Een parkeerterrein met parkeerplaatsen aan de Groeneweg.

Daarnaast wordt de openbare ruimte van het centrum opnieuw ingericht. Het Marktplein en Kerkplein worden aangepast en sluiten aan op de nieuwe ontwikkeling van supermarkt en de nieuwbouw van de Kei. De Wilhelminalaan wordt opnieuw ingericht en er wordt een park gerealiseerd bij de Kloostertuin.

’t Kantje in Hulsel

In december 2019 is het bestemmingsplan voor dit plan vastgesteld. In april 2021 is gestart met de verkoop van 14 kavels in het zuidelijke gedeelte van het plan. Het noordelijke gedeelte zijn we momenteel aan het

herzien om de bouw van 20 woningen mogelijk te maken waaronder 10 woningen voor starters in de vorm van CPO. De bestemmingsplanwijziging zal in oktober 2022 aan de gemeenteraad worden aangeboden ter vaststelling.

3.7.6. Exploitatie en ontwikkelingen

Jaarlijks worden de meest actuele calculaties voorgelegd aan de gemeenteraad. Op basis van deze calculaties wordt een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten.
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de boekwaarde van de diverse plannen per 31 december 2021 en de gecalculeerde eindresultaten (zowel nominaal als in netto contante waarde) alsmede van de nog te verwachten winstnemingen, een en ander op basis van de meest recent geactualiseerde calculaties, zoals vastgesteld in juli 2022.

Complex	Boekwaarde per 31-12-2021 voor winstneming (- =batig saldo)	Winstneming boekjaar 2021	Boekwaarde per 31-12-2021 (- =batig saldo)	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Verwachte beschikking over voorziening verlieslatend complex (eindwaarde)	Verwacht resultaat resterende periode (nominale waarde)	Verwacht resultaat resterende periode (contante waarde) 31-12-2021	Totale winst (reeds genomen tussentijdse winst plus nog te realiseren winst)
Molen Akkers Reusel	-1.637.945	372.942	-1.265.003	764.164	0	0	-500.839	-487.135	-3.464.193
Kerkekkers Hulsel	-35.053	0	-35.053	31.893	0	0	-3.160	-3.097	-731.505
Bedrijventerrein Kleine Hoeven	20.586.811	0	20.586.811	847.039	7.078.635	14.355.215	0	12.747.021	
De Leeuwerik Hooge Mierde	1.166.646	0	1.166.646	633.744	1.106.716	693.674	0	653.665	
Hart van Reusel	1.950.187	0	1.950.187	3.562.229	2.723.000	2.789.416	0	2.476.921	
De Hasselt II Lage Mierde	-393.074	134.420	-258.654	392.573	248.480	0	-114.561	-110.856	-394.256
t Kantje Hulsel	137.505	23.501	161.006	920.584	1.694.298	0	-612.708	-579.499	-636.209
Totaal	**21.775.077**	**530.863**	**22.305.940**	**7.152.226**	**12.851.129**	**17.838.305**	**-1.231.268**	**14.697.020**	**-5.226.163**

Waar in de kolommen met verwachte resultaten negatieve bedragen staan betreft dat winstgevende exploitaties. Verliezen zijn vermeld als positieve bedragen. Voor de verliesgevende exploitaties is een voorziening getroffen op basis van de contante waarde van de gecalculeerde verliezen.

3.7.7. Weerstandsvermogen voor grondexploitaties

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. De weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover we beschikken of kunnen beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

We moeten de mogelijke financiële gevolgen van de ruimtelijke ontwikkelingen opvangen. Dit doen we door de risico’s af te dekken (post onvoorzien) binnen de grondexploitatie. Andere risico’s nemen we op in de calculaties. Als de risico’s groter zijn dan de te verwachten winst, houden we de weerstandscapaciteit aan. De (financiële) risico’s van ruimtelijke ontwikkelingen moeten we in relatie brengen met de beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente. De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico’s is bepalend voor het weerstandsvermogen van de gemeente. We moeten daarom een financieel weerstandsvermogen in stand houden. Daarmee dekken we de risico’s van grondexploitatie. Het benodigde weerstandsvermogen is een minimaal noodzakelijke buffer binnen de bedrijfsvoering van de gemeente. De aanwezigheid van weerstandsvermogen maakt het voor ons mogelijk om in moeilijke tijden de geplande bedrijfsprocessen voort te zetten.

Zowel ten aanzien van het bedrag als ten aanzien van de kans op voordoen zijn inschattingen gemaakt voor:

- vertraging in de uitgifte;
- verlaging van de gronduitgifteprijs;
- verhoging van de inflatie.

Kleine risico’s (tot € 50.000) zijn niet meegenomen, omdat deze wegvallen binnen normaal te achten schommelingen in het resultaat (zowel positief als negatief).
Op basis van deze inschattingen is het weerstandsvermogen bepaald dat deze risico’s moet afdekken. De bedragen voor de geraamde risico’s zijn in een aantal gevallen lager dan het resultaat van het plan. Bij het optreden van deze risico’s kunnen deze binnen het resultaat van het project worden opgevangen.
Dat geldt niet voor de plannen De Leeuwerik, Kleine Hoeven en Hart van Reusel. Door de al negatieve resultaten van deze plannen kunnen geen risico’s binnen de exploitatie worden opgevangen.

Op grond van de *'Methode bepalen weerstandsvermogen grondexploitaties gemeente Reusel-De Mierden'* dient een weerstandsvermogen te worden aangehouden voor de grondexploitaties. De hoogte hiervan is in de jaarrekening 2021 bepaald op:

De Leeuwerik	€	44.000
Hart van Reusel	€	174.000
Kleine Hoeven	€	639.000
Totaal	€	857.000

PROGRAMMA'S

Gemeente
Reusel-De Mierden

Programma 0. Bestuur en ondersteuning

Portefeuillehouder	Thema
Burgemeester Van de Ven	Bestuur en organisatie, Samen Doen
Wethouder Rombouts	Belastingen, Planning en Controlcyclus, Financiën

Wat gaan we doen?

0.1	Bestuur		
Ambities: Samenwerken met andere gemeenten als het meerwaarde heeft.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Meerwaarde bereiken door samenwerking met andere Kempengemeenten.	A.1	Als Kempengemeenten trekken we, ambtelijk en bestuurlijk, vaak samen op, soms in wisselende samenstellingen. Mochten uit het Kempencongres in het najaar actiepunten voortkomen dan worden die komend jaar opgepakt.
B	Op thema's die zich daarvoor lenen samenwerken met andere gemeenten.	B.1	We plannen thematisch bij gezamenlijke projecten en voor wat betreft de hulpdiensten bestuurlijke overleggen in met gemeente Hilvarenbeek en de aangrenzende buurgemeenten in België. We blijven deelnemen aan BeNeGo (Belgisch Nederlands Grensoverleg). In 2022 zijn we toegetreden tot de K80, een netwerk van kleine gemeenten in Nederland. Dit was in eerste instantie om de belangen van kleinere gemeenten op financieel gebied beter te waarborgen, maar ook op andere thema's kunnen deze, met name plattelandsgemeenten, elkaar vinden en versterken zodat een gezamenlijke lobby in Den Haag meer kracht kan worden bijgezet. Na de eerste aftrap in 2022 wordt dit voortgezet in 2023.
Ambities: Inwoners betrekken bij de lokale politiek.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
C	De politiek dichter bij de inwoners brengen.	C.1	We maken een presentatie/communicatieplan voor de raad en nemen dit op in een jaarplanning om vaker op locatie iets te organiseren om in gesprek te gaan (commissie op locatie, bustour en bezoek op locatie).
D	Jongeren dichter bij de politiek brengen.	D.1	Raadsleden moeten dit zelf gaan trekken en organiseren (jongerenraad). Daarnaast zullen we jongeren betrekken bij onderwerpen waarop het van toepassing is (bijv. middels een jongerenpanel).
Ambities: Samen Doen continueren.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
E	Een vervolg geven aan Samen Doen.	E.1	Na de afgelopen coronaperiode is het goed om de bedoeling van 'Samen Doen' weer opnieuw onder de aandacht te brengen, zowel intern binnen onze gemeentelijke organisatie, als extern naar onze inwoners toe. In 2023 geven we hier een vervolg aan.

0.2	Burgerzaken		
Ambitie: Dienstverlening loket Burgerzaken laten aansluiten bij behoeften inwoners			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Onderzoeken of de dienstverlening van het loket Burgerzaken op dit moment aansluit bij de behoeften van onze inwoners.	A.1	Via een vragenformulier vragen we aan inwoners of er behoefte is aan verruiming van de openingstijden. Vervolgens wordt financieel in kaart gebracht wat de extra kosten zijn van een eventuele verruiming van de openingstijden en zal hierover een besluit worden genomen.
0.4	Overhead		
Ambities: Actieve communicatie in begrijpelijke, toegankelijke taal.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Onze inwoners actief informeren en daarbij communiceren in heldere, begrijpelijke taal.	A.1	We communiceren, waar mogelijk, op een begrijpelijk taalniveau (B1 eenvoudig Nederlands) met onze inwoners.
B	Als gemeentelijke organisatie laten zien wie we zijn, waar we voor staan en waar we mee bezig zijn.	B.1	We blijven meerdere online en offline communicatiekanalen gebruiken en richten ons daarbij ook op nieuwe vormen van communicatie, zoals bewegend beeld.
C	Toegankelijke communicatievormen voor alle inwoners.	C.1	We gebruiken een begrijpelijk taalniveau en volgen de landelijke eisen en afspraken om onze website en sociale media voor iedereen (digi)toegankelijk te houden.
Ambities: Dienstverlening op niveau.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
D	We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen en managen daarbij de verwachtingen van onze inwoners.	D.1	Na de afgelopen coronaperiode is het goed om onze Servicenormen weer opnieuw onder de aandacht te brengen, zowel intern binnen onze gemeentelijke organisatie, als extern naar onze inwoners toe. In 2023 geven we hier een vervolg aan.
Ambities: Informatiehuishouding op orde.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
E	Onze informatiehuishouding is op orde, daarbij beschermen we de informatie zo goed als mogelijk en hebben aandacht voor de dienstverlening naar onze inwoners.	E.1	We stellen een visie op informatiemanagement op en leggen deze vast in een informatiebeheerplan. Aangezien dit een veelomvattend en doorlopend proces is en niet alles in 2023 kan worden gerealiseerd, omdat er steeds nieuwe aandachtspunten bij komen, wordt hiervoor een prioritering opgesteld. Daarnaast blijven we zo goed als mogelijk voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en richten hiervoor een ISMS (Information Security Management System) in zodat inzichtelijk gemaakt wordt welke risico's we lopen en verbeterplannen kunnen worden opgesteld.
F	Inzetten op deregulering van regels en vereenvoudiging van processen.	F.1	We actualiseren de Verordening commissie bezwaarschriften en het klachtenprotocol. Daarbij kijken we naar wat in de praktijk nodig is en schrappen we overbodige regels.
0.6	OZB		
Ambitie: OZB-verhogingen beperken			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Belastingopbrengsten op peil houden.	A.1	Verhoging van tarieven met het inflatiepercentage is noodzakelijk om in de pas te blijven met de lastenontwikkeling.

0.8	Overige baten en lasten		
Ambitie: Sluitende begroting en kosten beheersbaar houden			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Een structureel sluitende begroting.	A.1	We stellen zo nodig de ambities bij op basis van de beschikbare middelen.
B	Gebruik maken van subsidie-mogelijkheden om eigen gestelde doelen te realiseren.	B.1	Via onder meer het subsidie adviesbureau TRIAS zoeken we permanent naar mogelijkheden om subsidie te krijgen in relatie tot onze plannen. Op die wijze proberen we de beschikbare middelen te vergroten.

Beleidsindicatoren

1. Formatie

Fte per 1.000 inwoners.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reusel-De Mierden	5,88	5,89	5,71	5,80	5,82
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

2. Bezetting

Fte per 1.000 inwoners.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reusel-De Mierden	5,88	5,89	5,71	5,80	5,82
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

3. Apparaatkosten

Kosten per inwoner in €.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reusel-De Mierden	510	541	556	572	593
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

4. Externe inhuur

Kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reusel-De Mierden	5,5	5,50	5,60	4,60	6,20
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

5. Overhead

% van de totale lasten.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reusel-De Mierden	11,0	12,60	14,30	13,30	13,40
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Bestuur en ondersteuning *Bedragen x € 1.000*		Rekening 2021 Saldo	Begroting 2022 Saldo	Begroting 2023 Lasten	Begroting 2023 Baten	Begroting 2023 Saldo	Begroting 2024 Saldo	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
	Saldo per product								
0.1	Bestuur	-807	-1.066	-1.077	1	-1.076	-1.105	-1.139	-1.182
0.2	Burgerzaken	-160	-129	-224	93	-131	-109	-117	-121
0.3	Beheer overige gebouw en en gronden	19	12	0	12	12	12	12	12
0.4	Overhead	-4.637	-4.642	-5.107	30	-5.077	-5.118	-5.255	-5.334
0.5	Treasury	109	198	138	26	164	91	32	0
0.6	OZB	2.685	2.721	-220	3.019	2.799	2.835	2.871	2.907
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	21.646	21.831	-441	23.198	22.757	23.695	24.720	23.678
0.8	Overige baten en lasten	0	-1.141	-1.062	0	-1.062	-1.240	-1.064	-1.128
0.9	Vennootschapsbelasting	0	-1	-1	0	-1	-1	-1	-1
0.10	Mutaties reserves	1.406	442	-650	1.656	1.006	350	94	93
	Saldo programma	**20.261**	**18.225**	**-8.644**	**28.035**	**19.391**	**19.410**	**20.153**	**18.924**

Programma 1. Veiligheid

Portefeuillehouder	Thema
Burgemeester Van de Ven	Crisisbeheersing en brandweer Openbare orde en veiligheid

Wat gaan we doen?

1.1	Crisisbeheersing en brandweer		
Ambities: Versnellen aanrijtijden hulpdiensten op de agenda houden			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Aandacht houden voor het versnellen van de aanrijtijden van onze hulpdiensten.	A.1	We houden dit onderwerp actueel op de bestuurlijke agenda in de Veiligheidsregio. We continueren alternatieven, zoals de first responder en ondersteunen nieuwe initiatieven, zoals dynamisch alarmeren van de brandweer zodat de snelste en/of meest geschikte brandweereenheid wordt ingezet op een incident. Daarnaast stimuleren we maatregelen in het kader van zelfredzaamheid van onze inwoners.
Ambities: Risico op natuurbranden beperken.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
B	Het borgen van een goede samenwerking met omliggende gemeenten en voorlichting geven aan inwoners op het gebied van natuurbranden.	B.1	Op regelmatige basis worden de Risico Index Natuurbranden (RIN) gezamenlijk geactualiseerd. Een RIN geeft inzicht in de kans op het ontstaan van een onbeheersbare brand en op de mogelijke impact van een brand. Daarnaast geven we samen met de Veiligheidsregio voorlichting aan inwoners hoe natuurbranden te voorkomen.
1.2	Openbare orde en veiligheid		
Ambities: Dekkend buurtpreventienetwerk.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Een dekkend buurtpreventienetwerk in alle kernen.	A.1	We organiseren bijeenkomsten met voorlichting over buurtpreventie en bij meldingen worden inwoners gestimuleerd zich aan te sluiten bij buurtpreventienetwerken.
Ambities: Goede samenwerking met alle ketenpartners op het gebied van leefbaarheid, toezicht en handhaving en veiligheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
B	De inzet van onze buitengewone opsporingsambtenaren (boa's) is primair gericht op leefbaarheid: een schone en veilige leefomgeving voor onze inwoners.	B.1	We geven informatie over de rol van de buitengewone opsporingsambtenaren (boa's), ze zijn zichtbaar aanwezig in onze kernen en gaan in gesprek met inwoners en ondernemers.
C	Een goede samenwerking met alle ketenpartners op het gebied van leefbaarheid, toezicht en handhaving en veiligheid, alsmede met zorgpartners, uit het oogpunt van vroeg-signalering en preventie 'voorkomen is beter dan genezen'.	C.1	We zetten bestaande samenwerkingen voort, zoals het Kempen Interventie Team (KIT), Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) en het Zorg- en veiligheidshuis. In 2023 is er extra aandacht voor het lokaal optimaliseren van een goede samenwerkingsstructuur op basis van complementaire rollen, bevoegdheden en bestuurlijke verantwoordelijkheden. We streven daarbij naar een goede afstemming met andere beleidsterreinen, zoals onze zorgpartners, die ook een bijdrage leveren aan het veiligheidsbeleid.

Ambities: Verhogen weerbaarheid en meldingsbereidheid, ook op het gebied van digitale veiligheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
D	Verhogen van de maatschappelijke en bestuurlijke weerbaarheid.	D.1	We zetten in op het verhogen van de meldingsbereidheid onder inwoners, bijvoorbeeld met Meld Misdaad Anoniem (MMA), om het laagdrempelig melden van veiligheidszaken te stimuleren. De inzet op Ondermijning wordt voortgezet, zowel landelijk, als via het Regionaal Veiligheidsplan (RVP) Oost-Brabant en het Integraal Veiligheidsplan (IVP) de Kempen 2023-2026, alsmede naar aanleiding van de uitkomsten van het wijkversterkingsplan Lage Mierde.
E	Bewustwording van onze inwoners op het gebied van digitale veiligheid (cybercrime, cybersecurity) verhogen.	E.1	Digitale Veiligheid is één van de prioriteiten uit het RVP Oost-Brabant en IVP de Kempen 2023-2026. In het uitvoeringsplan wordt hier nader op ingegaan.

Beleidsindicatoren

1. Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12-17 jaar.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	18	6	5	7	10
< 25.000 inwoners	11	10	11	10	7

2. Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	0,8	1,2	0,8	0,8	0,4
< 25.000 inwoners	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6

3. Geweldsmisdrijven

Het aanal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	4,3	3,5	2,7	2,3	1,9
< 25.000 inwoners	2,8	2,7	2,5	2,4	2,3

4. Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	1,9	1,5	2,3	0,8	1,5
< 25.000 inwoners	2,2	2,0	1,9	1,4	1,1

5. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	2,3	2,7	2,3	2,7	2,3
< 25.000 inwoners	4,1	3,5	3,7	4,3	4,3

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Veiligheid		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-870	-883	-967	31	-936	-957	-979	-1.002
1.2	Openbare orde en veiligheid	-352	-236	-337	25	-312	-310	-315	-319
	Saldo programma	**-1.222**	**-1.119**	**-1.304**	**56**	**-1.248**	**-1.267**	**-1.294**	**-1.321**

Programma 2. Verkeer en vervoer

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van de Noort	Inrichting en beheer van openbare ruimte
Wethouder Rombouts	Bereikbaarheidsagenda, GVVP, slimme mobiliteit, openbaar vervoer

Wat gaan we doen?

2.1	Verkeer, wegen en water		
Ambities: Verbeteren bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Zwaar verkeer uit de kernen weren.	A.1	Herinrichting van doorgaande route (Willibrordlaan) in Hulsel voor fietsverkeer. Voor het centrum van Hooge Mierde zal verder gegaan worden met het maken van een voorontwerp.
B	Goede bereikbaarheid van onze gemeente vanaf de snelweg.	B.1	In 2023 start een bestuurlijke lobby met BO MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) en Provincie over een mogelijke aansluiting op de A67. Dit indien mogelijk samen oppakken met gemeente Bladel.
C	Veilige fietsverbindingen voor schoolgaande jeugd evenals veilige verbindingen naar bedrijventerreinen en het stedelijk gebied.	C.1	In 2023 onderzoeken we of de aanleg van een directe fietsverbinding tussen de rotonde met de Haas (N269) en de rotonde bij Faes (N284-Kleine Hoeven) nabij de Randweg, een meerwaarde heeft voor onze inwoners, recreanten en voor werknemers op de bedrijventerreinen Kleine Hoeven en Lange Voren.
D	Sleutelstraat-Weijereind veilig inrichten voor het langzaam verkeer.	D.1	In 2023 wordt gestart met de aankoop van gronden voor de aanleg van de veilige fietsverbinding.
E	Realiseren van verkeersveilige schoolomgevingen.	E.1	In 2023 zal de gemeente de directe omgeving van de Leilinde in Reusel en Clemensschool in Hulsel qua verkeersveiligheid verbeteren.
F	Schoolroutes voorzien van goede openbare verlichting en onderzoeken of er plaatsen zijn waar de openbare verlichting verbetering behoeft.	F.1	Deze inventarisatie wordt in 2023 gedaan.
Ambitie: Alternatieve parkeermogelijkheden en meer groen op dorpspleinen.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
G	Kwaliteitsimpuls voor de dorpspleinen.	G.1	We onderzoeken in Hulsel de mogelijkheden tot parkeren op andere plaatsen.
Ambitie: Goed openbaar vervoer voor onze inwoners op de agenda houden en het busverbinding richting Tilburg verbeteren.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
H	Goede bereikbaarheid van onze gemeente met het openbaar vervoer.	H.1	We houden dit onderwerp actueel op de bestuurlijke agenda in de regio.

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Verkeer en vervoer		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
2.1	Verkeer en vervoer	-1.742	-2.129	-2.154	38	-2.116	-2.126	-2.056	-2.083
	Saldo programma	**-1.742**	**-2.129**	**-2.154**	**38**	**-2.116**	**-2.126**	**-2.056**	**-2.083**

Programma 3. Economie

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Rombouts	Economische zaken, Kleine Hoeven, Kempisch Bedrijvenpark, weekmarkt, toerisme, belastingen

Wat gaan we doen?

3.1	Economische ontwikkeling		
Ambities: Economische groei en werkgelegenheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Profiteren van en bijdragen aan economische groei en werkgelegenheid	A.1	Via MRE, Brainport Development, sub-regionaal leveren we onze bijdrage aan de belangrijkste economische thema's zoals de schaalsprong van Brainport, ontwikkeling Brede welvaart, digitalisering MKB, gezonde arbeidsmarkt, onderwijs, energiecongestie en -transitie. We acteren daarbij niet pro-actief, gelet op prioritering en beschikbare ambtelijke capaciteit.
Ambities: Samenwerking overheid – onderwijs – bedrijfsleven.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
B	Samenwerking gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs behouden	B.1	Het Huis van de Brabantse Kempen wordt naar verwachting per 31 december 2022 geliquideerd en er wordt onderzocht hoe we de bestaande samenwerking opnieuw vorm gaan geven op de twee programmalijnen Verbindend landschap en de Slimme maakregio. In 2023 is er duidelijkheid over de twee programmalijnen en de eventuele samenwerking met andere gemeenten hierin.
C	Talentontwikkeling van jongeren	C.1	We ondersteunen techniekonderwijs op basisscholen en in het voortgezet onderwijs.
D	Voorkomen van stagnatie van economische ontwikkeling en de energietransitie vanwege netwerkcongestie	D.1	Samen met de netbeheerder en de Kempengemeenten en ondernemers wordt onderzocht of op bedrijventerreinen de energiecongestie opgelost kan worden door betere benutting van het netwerk, opslag van opgewekte energie, congestiemanagement en de inrichting van een (virtual) local energie hub.
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		
Ambitie: Voldoende ruimte voor bedrijven op bedrijventerreinen. Bedrijven huisvesten op de juiste plek in de gemeente of regio.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Transformatie van bedrijventerreinterrein Lange Voren naar woningbouw.	A.1	Onderzoek naar de (on)mogelijkheden voor bedrijventerrein Lange Voren wordt in 2022 opgestart. De resultaten van het onderzoek zijn in 2023 gereed.
B	Uitbreiding bedrijventerrein Kleine Hoeven.	B.1	Voor de aanleg van de tweede fase van het bedrijventerrein Kleine Hoeven wordt een bestemmingsplan opgesteld. Duurzaamheid wordt meegenomen in de planvorming. Naar de koppeling met het eventueel aan te leggen zonnepark wordt onderzoek gedaan. Het bestemmingsplan Kleine Hoeven II wordt medio 2023 aan de raad aangeboden.
C	Ontwikkeling nieuw aanbod bedrijfskavels in de Kempen	C.1	In 2022 wordt gestart met een locatieonderzoek voor nieuw aanbod van bedrijfskavels in de Kempen voor grote en kleine kavels. Daarna volgt besluitvorming over realisatie en samenwerking. De resultaten van het onderzoek zijn in 2023 gereed en de raad wordt hierover geïnformeerd.
D	De Kempen zet in op het accommoderen van de groei van de werkgelegenheid door autonome groei van de Kempische bedrijven en de	D.1	In de Ontwikkelstrategie van de Kempen wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld voor Wonen,

	doorontwikkeling van de slimme maakindustrie; zowel door revitalisering van bestaande terreinen als uitbreidingsmogelijkheden met nieuwe locaties.		werken en mobiliteit. De programmatische aanpak van het thema werken gaat in op: ▪ Uitbreidingsmogelijkheid voor Kempische bedrijven; ▪ Versterking van de maakindustrie in De Kempen; ▪ Herstructurering bestaande bedrijventerreinen; ▪ Kwaliteitsimpuls bestaande bedrijventerreinen.
E	Tweede ontsluiting voor bedrijventerrein Kleine Hoeven	E.1	Samen met gemeente Bladel realiseren we een tweede ontsluiting op de Provincialeweg voor bedrijventerrein Kleine Hoeven en De Sleutel (Bladel). In 2023 wordt hiervoor het bestemmingsplan opgesteld.
G	Betrokkenheid van ondernemers bij bedrijventerreinenbeheer	G.1	Voor bedrijventerrein Kleine Hoeven loopt het initiatief om bedrijventerreinenbeheer op te starten, waarbij ondernemers onder ander bijdragen aan een plus op het groenbeheer.
3.3	Bedrijfsloket- en regelingen		
Ambitie: In contact staan met onze ondernemers door middel van informatievoorziening, onze accountmanagers en overleg met ondernemersverenigingen.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Bereikbare weekmarkt in centrum Reusel.	A.1	In het Centrumplan is een ruim Marktplein opgenomen ten behoeve van de weekmarkt. De realisatie van dit plein is afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan Stedelijk gebied, centrum Reusel. Bij de aanleg en tijdens de herinrichting van het centrum wordt rekening gehouden met alternatieven voor de weekmarkt en bereikbaarheid.
B	Stimuleren van ondernemerschap in onze gemeente.	B.1	In 2023 organiseren we een informatiebijeenkomst voor ZZP-ers en andere ondernemers in onze gemeente. Onze accountmanagers hebben regelmatig contact met bedrijven en bedrijventerreinenverenigingen over hun plannen.
3.4	Economische promotie		
Ambitie: Aantrekkelijk centrumgebied Reusel			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Bruisend boodschappencentrum Reusel.	A.1	Een bruisend en aantrekkelijk boodschappencentrum conform de centrumvisie en het bestemmingsplan stedelijk gebied, centrum Reusel. Start is afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan stedelijk gebied, centrum Reusel. Maatwerk wordt gehanteerd voor herbestemming van vrijkomende winkelpanden buiten het centrum.
Ambitie: Aantrekkelijke gemeente zijn voor recreatie en toerisme.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
B	Recreatief aantrekkelijke gemeente zijn. Bevorderen van toerisme en recreatie.	B.1	Visit Bladel-Reusel De-Mierden stelt in samenwerking met de gemeente Bladel en gemeente Reusel De-Mierden een plan op. Het plan voor de uitvoering van de deelprojecten is eind 2022, begin 2023 gereed. De deelprojecten worden in de periode 2023-2026 uitgevoerd.

Beleidsindicatoren

1. Functiemenging

Verhouding tussen banen en woningen en dit varieert tussen 0% (alleen wonen) en 100% (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	43,8	43,6	43,7	43,8	44,0
< 25.000 inwoners	48,2	48,5	48,9	48,8	48,9

2. Vestigingen (van bedrijven)

Het aantal vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	160,7	163,9	170,3	179,6	188,3
< 25.000 inwoners	149,1	153,8	159,2	165,3	171,4

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Economie		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
3.1	Economische ontw ikkeling	-124	-95	-132	3	-129	-131	-134	-136
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	30	103	-1.950	1.635	-315	83	83	84
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-4	14	-18	38	20	19	19	19
3.4	Economische promotie	68	105	-117	167	50	52	54	86
	Saldo programma	**-30**	**127**	**-2.217**	**1.843**	**-374**	**23**	**22**	**53**

Programma 4. Onderwijs

Portefeuillehouder	Thema
Maarten Maas	Onderwijs (inhoudelijk), leerplicht
Peter van de Noort	Onderwijshuisvesting
Frank Rombouts	Leerlingenvervoer

Wat gaan we doen?

4.2	Onderwijshuisvesting		
Ambitie: De huisvesting van onze scholen is veilig en toekomstbestendig.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Een basisschool in elke kern die past bij het leerlingenaantal van nu en de toekomst.	A.1	We stellen een integraal onderwijshuisvestingsplan op.
		A.2	Samen met de Onderwijsstichting wordt er gewerkt aan verbetering van de Clemensschool. Daarbij worden ook ontwikkelingen in relatie tot een ontmoetingsplek meegenomen. Er volgt een raadsvoorstel voor het toekomstbestendig maken van de Clemensschool.
		A.3	We behandelen aanvragen voor voorzieningen op basis van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs en houden deze actueel.
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken		
Ambitie: Aanpak laaggeletterdheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Verbeteren van de basisvaardigheden van inwoners met betrekking tot de Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden.	A.1	We zorgen dat er aanbod is waar inwoners hun basisvaardigheden op het gebied van de Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden kunnen verbeteren en zorgen voor een goede verwijzing naar dit aanbod.
Ambitie: Gelijke kansen in het onderwijs voor alle kinderen.			
A	Onderwijs- en ontwikkelachterstanden en vertragingen als gevolg van corona worden aangepakt.	A.1	Samen met de scholen en voorschoolse voorzieningen geven we in de jaren 2021 – 2025 uitvoering aan het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) om de onderwijsachterstanden/vertragingen als gevolg van corona aan te pakken. Iedere partner kan een plan indienen om aanspraak te maken op de gemeentelijke NPO-gelden. We toetsen deze plannen aan de landelijke kaders. Op deze manier kunnen we inspelen op de behoefte die er per school is.
B	Verkleinen van het risico op onderwijs-achterstanden door het bereik van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) te vergroten	B.1	We (de VVE-partners en gemeente) zetten passende acties in op basis van de resultaten en aanbevelingen uit de VVE-monitor. De huidige onderwijsachterstandsmiddelen (periode 2019 – 2022) worden voortgezet in de periode 2023 – 2026, waardoor we onze inspanningen hiervoor ook in de komende jaren kunnen voortzetten.
C.	Een goede afstemming en samenwerking tussen de gemeente, het onderwijs en eventueel andere ketenpartners.	C.1	In het schooljaar 2022-2023 wordt een nieuw uitvoeringsprogramma onderwijs opgesteld, waarin onder andere de aanpak van onderwijs-achterstanden en de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp een plek krijgen.

Beleidsindicatoren

1. Absoluut verzuim

Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen in de leeftijd 5 tot 18 jaar. De periodeaanduiding "2021" staat voor schooljaar "2020/2021"

**geen gegevens 2018 en 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	0,5	geen data	0,0	0,0	geen data
< 25.000 inwoners	1,3	1,2	1,8	2,6	geen data

2. Relatief verzuim

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen, leeftijd 5 tot 18 jaar. De periodeaanduiding "2021" staat voor schooljaar "2020/2021"

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	8	6	10	11	4
< 25.000 inwoners	19	17	19	13	13

3. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het percentage is uitgedrukt in deelnemers aan het VO en MBO.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	1,2	1,2	0,6	1,1	1,2
< 25.000 inwoners	1,3	1,3	1,5	1,3	1,5

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Onderwijs		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
4.1	Basisonderwijs	-90	-100	-98	0	-98	-98	-99	-101
4.2	Onderwijshuisvesting	-260	-261	-289	34	-255	-252	-250	-235
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-364	-407	-465	87	-378	-378	-383	-391
	Saldo programma	**-714**	**-768**	**-852**	**121**	**-731**	**-728**	**-732**	**-727**

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Maas	Sport, kunst en cultuur, bibliotheek, muziekonderwijs
Wethouder Van de Noort	Monumentenbeleid, groen
Wethouder Rombouts	Recreatie

Wat gaan we doen?

5.1 Sportbeleid en activering

Ambitie:
Zoveel mogelijk inwoners doen aan enige vorm van sport en/of bewegen.

	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Sporten en bewegen stimuleren, ook in de openbare ruimte. Daarbij behorende initiatieven op het gebied van sport en bewegen ondersteunen.	A.1	Bij reconstructies en inrichting van openbare ruimte wordt in overleg met omwonenden bepaald op welke manier we de ruimte beweegvriendelijker maken.
		A.2	We geven uitvoering aan het Kempisch Sport- en Beweegakkoord.
		A.3	We ondersteunen Uniek Sporten Brabant.
		A.4	We blijven investeren in Click sport en buurtsportcoach projecten.

5.2 Sportaccommodaties

Ambitie:
Voldoende variatie aan mogelijkheden tot sportbeoefening bieden middels adequate basisvoorzieningen van sportaccommodaties.

	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Naar vermogen en capaciteit initiatieven van sportverenigingen oppakken waarbij een ondernemende houding van de vereniging verwacht wordt.	A.1	We scheppen aan de voorkant duidelijke verwachtingen over wie welke rol heeft en over het proces. We gaan in ieder geval voortvarend actie ondernemen op een aantal concrete verzoeken die ingediend zijn (waaronder padelbanen, kunstgras korfbal Hooge Mierde e.d.).
B	Toekomstbestendige sportaccommodaties in onze gemeente.	B.1	We actualiseren het sportaccommodatieplan.
		B.2	We evalueren en monitoren jaarlijks het beheer en onderhoud van de sportparken.
		B.3	We maken een plan voor het toekomstbestendig maken van sporthal D'n Houtert in Lage Mierde

5.3 Cultuurpresentatie, -productie, en -participatie

Ambitie:
Een toegankelijk aanbod van kunst en cultuur in onderwijs en vrije tijd.

	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Alle kinderen in Reusel-De Mierden krijgen de kans om kennis te maken met verschillende culturele en muzikale uitingsvormen.	A.1	Samen met scholen en cultuurcoaches maken we afspraken over het cultuuraanbod in scholen (o.a. Kunstmenu).
		A.2	In het kernteam cultuureducatie waar scholen (primair onderwijs en voortgezet onderwijs), cultuurcoaches, culturele organisaties en gemeenten vertegenwoordigd zijn, maken we samen keuzes over de cultuurinzet.
		A.3	We stimuleren muziekonderwijs op de basisscholen door uitvoering te geven aan het project "meer muziek in de klas".
		A.4	We gaan in overleg met de buitenschoolse opvang over behoeften en mogelijkheden om muzikale vorming te stimuleren.
		A.5	Met lokale (muziek-)verenigingen zorgen we voor aanbod na school (zoals samenspel).

5.5	Cultureel erfgoed		
Ambitie: Behoud van cultuurhistorische dorpsfeesten en cultureel erfgoed.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Meer bewustzijn creëren voor ons erfgoed en het behoud daarvan.	A.1	We organiseren in samenwerking met de Kempengemeenten een open dag voor cultuurhistorisch waardevol erfgoed in de Kempen.
B	Behoud en leefbaar houden van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen	B.1	We wijzen cultuurhistorische waardevolle ensembles aan. We faciliteren en stimuleren het splitsen van cultuurhistorisch waardevolle boerderijen en geven cultuurhistorisch waardevolle gebouwen een herbestemming.
		B.2	Erfgoedkaarten worden jaarlijks geactualiseerd. We implementeren erfgoedbeleid in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.
5.6	Media		
Ambitie: Lokaal toereikend media-aanbod.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Lokaal toereikend media-aanbod waardoor alle inwoners, ook in de toekomst, bereikt worden.	A.1	We subsidiëren Streekomroep de Kempen.
		A.2	We hebben jaarlijks overleg over regionale en landelijke ontwikkelingen en hun inzet daarbij in de Kempen.
		A.3	We vragen aandacht bij Streekomroep de Kempen voor bereik van alle leeftijden (0-100) door o.a. actiever gebruik te maken van social media.
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie		
Ambitie: Behoud en uitbreiding van een groene leefomgeving voor onze inwoners.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Bij uitvoering Groenbeleidsplan aandacht voor kwaliteitsimpuls zichtlocaties.	A.1	Het plein in Hulsel en de taludtuin van het gemeentehuis Reusel worden heringericht. Daarnaast wordt middels Samen Doen bekeken in hoeverre de groeninrichting van het Deken van der Weepark en de groenzone Voldersakker kunnen worden verbeterd.
B	In samenspraak met dorpsraden de dorpspleinen multifunctioneel en groen inrichten.	B.1	Waar mogelijk vergroening in samenspraak integraal oppakken met grootschalige reconstructie-werkzaamheden (zie ook programma 2). In 2023 wordt in Hulsel de Willibrordlaan onder handen genomen. We zullen bezien in hoeverre het plein daarbij meegenomen kan worden of dat geheel of deels rekening moeten worden gehouden met de ontwikkelingen inzake de Clemensschool.
C	Fraaie entrees van natuurgebieden.	C.1	We implementeren aangepast bermbeheer volgens het groenbeleid en faciliteren middels o.a. deelname aan Stila-regeling (Stimuleringsregeling Landschap).
Ambitie: Goed onderhouden voorzieningen die uitnodigen tot spelen en bewegen in elke kern.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
D	Centrale speelvoorzieningen in de kernen waarin we alle leeftijdsgroepen stimuleren om buiten te spelen.	D.1	Het actualiseren van het speelvoorzieningenbeleid.
		D.2	Locaties waar slechts 1 speeltoestel aanwezig is na afschrijving niet te vervangen, maar het budget hiervoor te investeren in speelvoorzieningen op een centrale locatie. In 2023 wordt in beeld gebracht om welke locaties het gaat.

Ambitie: Verbeteren en uitbreiden van recreatieve routes (wandelroutes, fietsroutes en mindervalide routes).			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
E	Meerdere fietskronkels aan te leggen in de gemeente.	E.1	We streven ernaar om in 2024 en in 2025 een fietskronkel aan te leggen, waarbij we de nieuw aan te leggen kronkels proberen te combineren met nieuw aan te leggen fietspaden (werk-met-werk maken). De aanleg van één fietskronkel is voorzien in het uitvoeringsprogramma Kempenvisie VTE (UVP). Voor de uitvoering en aanleg van de andere fietskronkel is nog geen budget beschikbaar.
F	Verlengen route rolstoel-natuurpad Hoevenhei.	F.1	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om de route rolstoel-natuurpad Hoevenhei te verlengen.
G	Natuurpoorten met elkaar verbinden middels recreatieve routes.	G.1	We hebben overleg met onze partners en initiatiefnemers en gaan in gesprek met onze Belgische buurgemeenten om de mogelijkheden voor een grensoverschrijdende recreatieve routes te onderzoeken.
H	Bezienswaardigheden op recreatieve routes zichtbaar maken.	H.1	In het vierde kwartaal 2022 zijn de resultaten van het onderzoek naar de recreatieve routestructuren (wandelroutes, fietsroutes en mindervalide routes) bekend. Hieruit volgt een plan van aanpak met prioritering om routes te verbeteren en uit te breiden. Bij de sigarenroute hebben we hier al aandacht voor.

Beleidsindicatoren

1. Niet sporters

Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder.

**geen gegevens 2017 t/m 2019 en 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	geen data	geen data	geen data	39,8	geen data
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	50,1	geen data

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Sport, cultuur en recreatie *Bedragen x € 1.000*		Rekening 2021 Saldo	Begroting 2022 Saldo	Begroting 2023 Lasten	Begroting 2023 Baten	Begroting 2023 Saldo	Begroting 2024 Saldo	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
	Saldo per product								
5.1	Sportbeleid en activering	-35	-42	-38	0	-38	-38	-39	-40
5.2	Sportaccommodaties	-704	-673	-827	143	-684	-681	-688	-697
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en participatie	-156	-148	-139	0	-139	-141	-142	-143
5.4	Musea	-49	-60	-62	0	-62	-64	-65	-66
5.5	Cultureel erfgoed	-52	-55	-56	0	-56	-57	-59	-61
5.6	Media	-221	-210	-260	20	-240	-240	-239	-239
5.7	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-756	-890	-1.149	263	-886	-909	-928	-949
	Saldo programma	**-1.973**	**-2.078**	**-2.531**	**426**	**-2.105**	**-2.130**	**-2.160**	**-2.195**

Programma 6. Sociaal Domein

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Maas	Sociaal domein
Wethouder Van de Noort	Gemeenschapshuizen

Wat gaan we doen?

6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		
Ambitie: Behoud van leefbaarheid en verdere bloei van alle kernen.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Inwoners worden betrokken bij diverse projecten die zich richten op aanpak energiearmoede, eenzaamheid en GGZ problematiek.	A.1	Inzet van een sociaal makelaar die zorgt voor de coördinatie van deze projecten en de verbindingen met andere partijen zodat projecten van de grond komen en gaan draaien.
B	Versterken van samenwerking tussen netwerken, zowel formele als informele.	B.1	Organiseren van netwerkbijeenkomsten en themabijeenkomsten. Faciliterend voor grensdorpen.nl. Organiseren van voorlichtings- en ontmoetingsbijeenkomsten voor mantelzorgers.
C	Inburgeraars nemen zo snel mogelijk deel aan de samenleving en halen binnen de gestelde termijn hun inburgering.	C.1	In nauwe samenwerking met de partners volgen we hoe de uitvoering van de nieuwe wet inburgering loopt.
D	In elke kern is een ontmoetingsplek voor inwoners.	D.1	We realiseren een nieuwe Kei.
		D.2	Samen met de onderwijsstichting wordt er gewerkt aan verbetering van de Clemensschool. Daarbij worden ook ontwikkelingen in relatie tot een ontmoetingsplek in de kern meegenomen.
Ambitie: Wij zijn een inclusieve gemeente, voor mensen met en zonder handicap, beperking of kwetsbaarheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Iedereen doet mee	A1	We ondersteunen initiatieven van inwoners met een beperking en stemmen af met het Gehandicaptenplatform.
6.3	Inkomensregelingen		
Ambitie: Een laag inkomen mag geen belemmering vormen om deel te nemen aan de maatschappij.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Iedereen kan mee doen in de samenleving.	A.1	We leveren actief een bijdrage aan de aanpak van energiearmoede, bijvoorbeeld door de doelgroep te ondersteunen bij het treffen van energiebesparende maatregelen.
		A.2	We informeren de doelgroep over mogelijkheden die er zijn voor inwoners met een laag inkomen, bijvoorbeeld op gebied van zorgkosten, gezonde voeding, participatie en energie.
		A.3	We werken intensief samen met schuldeisers van onze inwoners om al in een vroeg stadium ondersteuning te bieden aan inwoners met betalingsachterstanden.
6.4	WSW en beschut werk (naam Bbv)		
Ambitie: Iedereen werkt, bij voorkeur in een betaalde baan.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Iedereen doet mee	A.1	We onderzoeken de mogelijkheden voor een soepele overgang tussen arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk.
		A.2	We volgen de ontwikkelingen met betrekking tot het Breed Offensief en passen zo nodig het beleid aan op de nieuwe wetgeving.
		A.3	Om ook in de toekomst voldoende werk- en ontwikkelplaatsen beschikbaar te houden onderzoeken we toekomstscenario's voor de

			bedrijfstak ‘externe diensten’ van KempenPlus (waaronder het groenonderhoud en facilitaire zaken).
6.72a	Jeugdhulp begeleiding		
Ambitie:			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Vergroten van de eigen kracht, het zelfvertrouwen en het netwerk van de jeugdige en/of het gezin.	A.1	Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten en VNG hebben de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 opgesteld. Er wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen van de agenda , namelijk het verbeteren van de hulpverlening en het jeugdstelsel beter beheersbaar maken.
B	Jaarlijks een daling van het aantal jongeren en ouders die vanuit de Jeugdwet ondersteuning nodig hebben.	B.1	Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van het Transformatieplan jeugdhulp Samen voor jeugd 2022 -2025. Voor de thema’s “dichtbij”, “thuis” en “integraal” zijn opgaven geformuleerd, waaraan nog te bepalen activiteiten worden gekoppeld die zich onder meer richten op integrale hulpverlening en ambulantisering van de jeugdhulp.
C	Langdurige hulpverleningstrajecten voorkomen.	C.1	Zorgen voor een dekkend zorglandschap, zodat alle individuele voorzieningen jeugdhulp in de vorm van zorg in natura dan wel een persoonsgebonden budget worden geleverd zonder overschrijding van de vastgestelde tarieven.
6.81a	Beschermd wonen (WMO)		
Ambitie: Bieden van veiligheid.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Mensen met een psychiatrische aandoening die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen, kunnen ook meedoen in de maatschappij en krijgen de kans om stapsgewijs voor zichzelf te gaan zorgen.	A.1	Beschermd wonen (24 uurs toezicht en bescherming) wordt gedecentraliseerd (decentralisatie is uitgesteld, de ingangsdatum is nog niet bekend). De voorbereidingen in de regio hiervoor zijn lopende. Zorgen dat we (de hele regio) startklaar zijn in de loop van 2023 en dat betrokken partijen goed geïnformeerd zijn. Zorgen voor goede samenwerking met Eindhoven en de rest van de regio voor het meer specialistische aanbod van beschermd wonen.
B	Integrale aanpak voor personen met verward gedrag en hun omgeving.	B.1	Inzet van wijk ggz-ers (Kempisch project) zodat inwoners met verward gedrag zo snel mogelijk de juiste ondersteuning krijgen door een goede afstemming en warme overdracht in de keten zorg & veiligheid. Ook is er oog voor de omgeving in deze aanpak door de wijk ggz-er.
6.82a	Jeugdbescherming		
Ambitie:			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Zie 6.7 2a	A.1	Voortgang Jeugdbescherming Brabant (JBB) monitoren met betrekking tot de uitvoering van de transformatieopgave en bestuurlijke opdracht 2022-2025.
		A.2	Werken aan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en daarmee een perspectief bieden hoe de jeugdbeschermingsketen er in de toekomst (over 5 tot 10 jaar) slimmer en effectiever uit kan zien, waarbij het belang van kind en gezin centraal staat.

Beleidsindicatoren

1. Banen in de gemeente

Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parfttimers als uitzendkrachten.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	493	495	505	519	531
< 25.000 inwoners	641	654	668	670	677

2. Jongeren met een delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

**geen gegevens 2017 t/m 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data

3. Kinderen in uitkeringsgezin

Percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimnaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt.

**geen gegevens 2020*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	3,0	3,0	3,0	2,0	geen data
< 25.000 inwoners	4,0	4,0	3,0	3,0	geen data

4. Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

**geen gegevens 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	70,5	71,9	71,5	70,4	geen data
< 25.000 inwoners	67,6	68,7	69,6	69,3	geen data

5. Werkloze jongeren

Het percentage jongeren van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer.

**geen gegevens 2019 t/m 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	2,0	1,0	geen data	geen data	geen data
< 25.000 inwoners	1,0	1,0	1,0	1,0	geen data

6. Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de WWB en Participatiewet. De uitkeringen aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Per 10.000 inwoners.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	126	124	124	153	143
< 25.000 inwoners	210	201	189	260	217

7. Lopende reïntegratievoorzieningen

Het aantal reïntegratievoorzieningen per 10.000 inwoners.

**geen gegevens 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	165	202	144	109	geen data
< 25.000 inwoners	geen data	188	147	148	geen data

8. Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet. Betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	8,0	9,1	8,7	8,6	10,5
< 25.000 inwoners	10,0	10,4	10,9	10,6	11,9

9. Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. In percentage.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	1,0	0,6	1,0	1,1	1,3
< 25.000 inwoners	0,9	1,0	1,1	1,1	geen data

10. Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren 12-22 jaar. Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces verbaal hebben gekregen.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	geen data	geen data	geen data	geen data	geen data
< 25.000 inwoners	0,5	0,4	0,4	0,4	geen data

11. Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Het aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	420	geen data	480	520	560
< 25.000 inwoners	510	535	577	629	640

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Sociaal domein		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-895	-930	-1.089	152	-937	-943	-950	-958
6.2	Wijkteams	-339	-418	-404	0	-404	-398	-404	-410
6.3	Inkomensregelingen	-765	-848	-2.513	1.630	-883	-939	-937	-940
6.4/6.5	Begeleide participatie / Arbeidsparticipatie	-2.753	-2.727	-2.705	0	-2.705	-2.716	-2.643	-2.647
6.6	Maatwerk-voorzieningen (Wmo)	-339	-239	-320	89	-231	-230	-271	-271
6.7	Maatwerkdienst-verlening	-5.406	-4.837	-5.541	0	-5.541	-5.546	-5.552	-5.556
6.8	Geëscaleerde zorg	-410	-444	-429	0	-429	-430	-431	-432
	Saldo programma	**-10.907**	**-10.443**	**-13.001**	**1.871**	**-11.130**	**-11.202**	**-11.188**	**-11.214**

Omdat de aanpassing van de IV-3 taakvelden nog niet zijn verwerkt in het financieel pakket, kunnen wij het bovenstaande staatje slechts presenteren op basis van de "oude" taakvelden. Op totaalbedragen maakt dat geen verschil. In de teksten onder "wat gaan we doen?" hebben we wel rekening gehouden met de nieuwe indeling.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Maas	Gezondheidszorg
Wethouder Van de Noort	Inrichting en beheer van openbare ruimte, milieu
Wethouder Rombouts	Belastingen

Wat gaan we doen?

7.1	Volksgezondheid		
Ambitie: Bevorderen van de geestelijke en lichamelijke gezondheid van onze inwoners			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Eenzaamheid onder inwoners aanpakken en terugdringen	A.1	We stimuleren en faciliteren concrete projecten om eenzaamheid en de achterliggende oorzaken aan te pakken zoals Lofjoe, Join us en trainingen. Eind 2023 worden deze projecten geëvalueerd.
Ambitie: Jongeren groeien op in een gezonde en kansrijke omgeving			
B	Het welbevinden van jongeren verbetert en het middelengebruik neemt af.	B.1	In het najaar van 2023 wordt de monitor onder de jongeren uitgevoerd door de GGD Brabant-Zuidoost t.b.v. de Kempenbranie aanpak. We zetten extra in op het betrekken van ouders.
C	Elk kind heeft een Kansrijke Start	C.1	We stimuleren de verdere samenwerking tussen partijen die zich bezig houden met gezinnen tijdens de eerste 1.000 dagen van het kind en we besluiten eind 2022 of we starten met de interventie Nu Niet Zwanger.
D	Kinderen groeien rookvrij op	D.1	We stimuleren en belonen sportaccommodaties die rookvrij worden. De tijdelijke regeling hiervoor in 2022 wordt verlengd in de jaren 2023 en 2024.
Ambities: Versnellen aanrijtijden hulpdiensten op de agenda houden Dekkend netwerk van AED's en hulpverleners			
E	Aandacht houden voor het versnellen van de aanrijtijden van onze hulpdiensten.	E.1	We houden dit onderwerp actueel op de bestuurlijke agenda bij de GGD. De RAV (Regionale Ambulancevoorziening) is zich bewust van de problemen met betrekking tot de aanrijtijden en doet wat binnen haar mogelijkheden ligt om deze te verbeteren.
F	We werken samen met partners aan een dekkend netwerk van AED's en burgerhulpverleners.	F.1	We gaan periodiek in overleg met onze partners en evalueren daarbij de aanpak zoals beschreven in beleidsnotitie AED netwerk Reusel-De Mierden. Daarnaast rusten als pilot we een van de wagens van de buitendienst uit met een AED voor een 'mobiele' inzet om de toegevoegde waarde hiervan te kunnen ervaren.

7.2	Riolering		
Ambitie: Een klimaat robuuste gemeente waar het prettig wonen en recreëren is.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Stimuleren bewustwording en eigen verantwoordelijkheid voor meer klimaat adaptieve maatregelen.	A.1	Eventuele deelname aan het NK tegelwippen.
		A.2	Er wordt een communicatiestrategie opgesteld waarbij specifiek aandacht is voor het ontharden van particuliere percelen.
B	In het kader van klimaatadaptatie nemen we maatregelen in de openbare ruimte om de gevolgen van hitte/droogte en wateroverlast beter te ondervangen	B.1	Onderzoek naar aanvullende waterberging rondom de Reusel.
		B.2	Bij het ontwerp van het centrum Reusel wordt kritisch gekeken naar de hoeveelheid verharding en de functie van het openbaar groen
		B.3	De aanleg van een hemelwaterader op de Wilhelminalaan als onderdeel van het Centrumplan.

C	Beleid op het gebied van riolering actualiseren.	C.1	Opstellen nieuw Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP).
Ambitie: Bescherming van de volksgezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving via een doelmatige waterhuishouding en een klimaatbestendige buitenruimte.			
D	Goedwerkend rioolstelsel zodat afvalwater zonder overlast wordt afgevoerd en zodat verkeer veilig over de wegen kan blijven rijden.	D.1	Uitbreiding van de reparatiepakketten door middel van renovatie om de kwaliteit van de riolering te verbeteren. In 2023 ligt de focus op Hooge Mierde.
		D.2	Foutieve aansluitingen van afvalwater op het hemelwaterriool in de Leeuwerik worden in beeld gebracht en worden door de verantwoordelijke (gemeente/woningeigenaar) hersteld.
		D.3	Opstellen van meerjarenplanning voor vervanging, reparatie en onderhoud als input voor het nieuwe programma water en riolering 2024. De gemeenteraad participeert middels een keuzenotitie/werksessie.
7.3	Afval		
Ambitie: Opnieuw gebruik van materialen (recycling) stimuleren.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Om recycling te stimuleren, sturen op grondstoffen en niet (meer) op afval.	A.1	Conform de vastgestelde kadernota grondstoffen wordt voortaan gesproken over recyclebare grondstoffen en niet (meer) over afval. Om recyclebare grondstoffen in te zamelen is een goed service- en voorzieningenniveau nodig door middel van het mobiele scheidingsstation, een grondstoffencentrum en optimale voorzieningen voor het inzamelen van glas, luiers en textiel. In 2023 geven we een vervolg aan het mobiele scheidingsstation.
B	Alternatief voor restafvalzak.	B.1	Het onderzoek naar een ‘steviger’ alternatief voor de restafvalzakken is in 2023 gereed.
Ambitie: Afvaldumping beperken.			
A	Minder afvaldumping	A.1	We monitoren de afvaldumping en gaan, waar mogelijk, over tot handhaving en verhalen de kosten van het opruimen van afvaldumping op de vervuiler.
7.4	Milieu		
Ambitie: Naar duurzame alternatieven in plaats van aardgas.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Stimuleren overgang aardgas naar duurzame alternatieven.	A.1	De Transitievisie Warmte is eind 2021 door de raad vastgesteld. Conform deze visie wordt een uitvoeringsprogramma, inclusief de projecten en communicatie, opgesteld. In 2023 is het uitvoeringsprogramma gereed.
Ambitie: Gemeente energieneutraal.			
A	Onze gemeente energieneutraal in 2025.	A.1	We faciliteren en/of stimuleren verschillende projecten en plannen om deze doelstelling te behalen, waaronder uitvoering geven aan de Transitievisie Warmte en het faciliteren van verschillende zoninitiatieven, zoals zonnepanelen op daken. Het zonnepark nabij Kleine Hoeven in Reusel wordt opengesteld. Initiatieven zijn echter onder voorbehoud in verband met de beschikbaarheid van netcongestie. De vergunning voor het Windpark in Reusel ligt voor uitspraak bij de Raad van State.
B	Stimuleren van zonnepanelen op daken en hergebruik grondstoffen.	B.1	We stimuleren zonnepanelen op daken en hergebruik van grondstoffen en duurzame bouw en geven hierin het goede voorbeeld.

C	Voldoende netwerkcapaciteit.	C.1	We zijn regelmatig in gesprek met Enexis en TenneT en anticiperen op alle mogelijkheden. Daarnaast zijn we met de bedrijventerreinen in overleg over slimme oplossingen.
Ambitie: Meer oplaadmogelijkheden elektrische voertuigen in de openbare ruimte.			
D	Extra laadpalen voor elektrische voertuigen.	D.1	De gemeente adviseert Vattenfall over geschikte locaties voor de laadpalen. Bij overeenstemming over de locatie neemt de gemeente in 2023 het verkeerbesluit voor het aanwijzen van de parkeervakken inclusief laadpalen.
Ambitie: Bestrijding ongedierte.			
E	Gecoördineerde aanpak voor ongediertebestrijding	E.1	De beheersing van de eikenprocessierups voeren we uit volgens het beheersingskader eikenprocessierups. De opvang voor zwerfdieren is ondergebracht bij stichting ROZE in Eindhoven. Meldingen over ratten worden doorgezet naar een gespecialiseerd bedrijf. Wij monitoren de meldingen. Als de overlast echt specifiek en aantoonbaar door een particulier wordt veroorzaakt dan betaalt deze zelf voor de bestrijding. Bij overlast door andere insecten of ongedierte wordt advies ingewonnen bij het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen. Afhankelijk van dit advies treft de gemeente maatregelen.

Beleidsindicatoren

1. Omvang huishoudelijk restafval

Aantal kilogram per inwoner niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

**geen gegevens 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	11	7	6	7	geen data
< 25.000 inwoners	140	133	126	129	geen data

2. Hernieuwbare elektriciteit

Percentage.

**geen gegevens 2021*

	2017	2018	2019	2020	2021
Reusel-De Mierden	41,6	54,6	72,0	89,2	geen data
< 25.000 inwoners	geen data	geen data	23,7	geen data	geen data

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

Volksgezondheid en milieu *Bedragen x € 1.000*		Rekening 2021 Saldo	Begroting 2022 Saldo	Begroting 2023 Lasten	Begroting 2023 Baten	Begroting 2023 Saldo	Begroting 2024 Saldo	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
	Saldo per product								
7.1	Volksgezondheid	-523	-535	-617	20	-597	-579	-593	-607
7.2	Riolering	78	317	-1.125	1.542	417	421	445	460
7.3	Afval	179	148	-880	1.042	162	168	174	180
7.4	Milieubeheer	-737	-503	-657	0	-657	-659	-670	-681
	Saldo programma	**-1.003**	**-573**	**-3.279**	**2.604**	**-675**	**-649**	**-644**	**-648**

Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening, Stedelijke vernieuwing (VHROSV)

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van de Noort	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, transitie intensieve dierhouderij, vergunningen, beheer onroerend goed, woningbouwprojecten, centrumvisie
Wethouder Rombouts	Handhaving RO-vergunningen

Wat gaan we doen?

8.1	Ruimtelijke ordening		
Ambitie: Gebiedsontwikkeling mogelijk maken.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Faciliteren en stimuleren van gewenste gebiedsontwikkelingen.	A.1	We starten een pilot gebiedsontwikkeling. Na twee jaar wordt de pilot geëvalueerd. Hiervoor wordt een plan van aanplak opgesteld, middelen beschikbaar gesteld en een (externe) projectleider aangesteld. De gebieden worden geselecteerd in overleg en op basis van prioritering en beschikbare ambtelijke capaciteit.
Ambitie: Implementatie Omgevingswet.			
B	Klaar zijn voor de implementatie van de Omgevingswet.	B.1	Afhankelijk van de datum inwerkingtreding doen we wat we minimaal moeten doen voor de implementatie Omgevingswet en houden daarbij oog voor een goede dienstverlening en behoud van voldoende capaciteit.
Ambitie: Herbestemming van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB) is maatwerk.			
C	Maatwerk leveren bij herbestemming vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.	C.1	We gaan het gesprek aan met de initiatiefnemer en leveren maatwerk waarbij gekeken wordt naar de 'juiste ontwikkeling op de juiste plaats'. De ervencoach is daarbij het eerste aanspreekpunt. Bij herbestemming hebben we aandacht voor eventuele signalen van ondermijning. Daarnaast blijven we investeren in een goede werkrelatie met de provincie en andere ketenpartners.
Ambitie: Aantrekkelijk centrumgebied Reusel.			
D	Een bruisend boodschappencentrum in Reusel.	D.1	Een bruisend en aantrekkelijk boodschappencentrum conform de centrumvisie en het bestemmingsplan stedelijk gebied, centrum Reusel. Start is afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan stedelijk gebied, centrum Reusel. Maatwerk wordt gehanteerd voor herbestemming van vrijkomende winkelpanden buiten het centrum. Werkzaamheden die niet afhankelijk zijn van het bestemmingsplan worden gefaseerd en uitgevoerd.
E	Voorkomen van leegstand in het gemeentehuis.	E.1	De gesprekken over de invulling van de lege ruimten worden weer opgepakt na indiensttreding nieuwe beleidsmedewerker vastgoed en zijn ook afhankelijk van ontwikkelingen rondom nieuwbouw De Kei.
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)		
Ambitie: Bestaand actief grondbeleid voortzetten en differentiëren van grondprijzen.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Een actief en strategisch grondbeleid.	A.1	We zetten het bestaande grondbeleid conform de Nota Grondbeleid voort.

B	Woningen voor iedere doelgroep en naar behoefte van elke kern.	B.1	We peilen per kern bij onze inwoners en dorpsraad wat de behoefte is.
		B.2	De grondprijzen worden in een grondprijzenbrief gepubliceerd. Conform de Nota grondbeleid wordt een externe deskundige ingeschakeld voor een advies over de grondprijzen.
8.3	Wonen en bouwen		
Ambities: Het bouwen van meer woningen heeft onze prioriteit, voor elke doelgroep en in elke kern.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
A	Bouwen van 488 woningen in de periode 2022-2026.	A.1	In de gemeentelijke woningbouwopgave voor de periode 2022-2026 zijn al extra woningen toegevoegd. De gemeente faciliteert de woningbouwopgave waar het kan volgens de vastgestelde prioritering. De planning is niet altijd haalbaar vanwege uitvoeringsproblemen, zoals de trage behandeling van bezwaren bij Raad van State, gebrek aan ambtelijke capaciteit en voortgang in planvorming bij initiatiefnemers.
B	Woningen voor elke doelgroep.	B.1	We geven uitvoering aan de vastgestelde Kempische woonvisie en hanteren hierbij de bijbehorende regionale begrippenlijst.
C	Realisatie voldoende woningen in elke kern.	C.1	We faciliteren woningbouwinitiatieven en kijken daarbij altijd vooruit naar nieuwe mogelijkheden en initiatieven om zo te kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte. Wij handelen pro-actief en zijn hierover waar nodig in overleg met onze ketenpartners.
D	Verhogen aanbod sociale huurwoningen	D.1	Het onderwerp beschikbaarheid sociale huurwoningen maakt onderdeel uit van de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.
Ambities: We trekken op het thema woningbouw samen op met de andere Kempengemeenten.			
	Maatschappelijk effect / Resultaat		Inspanning 2023
E	Samenwerken in de Kempen op het gebied van woningbouw.	E.1	Wij hebben contact en hebben afstemming met de Kempengemeenten over de regionale woningbouwopgave. Deze woningbouwopgave vormt ook een onderdeel van de Kempische Ontwikkelstrategie. De Kempische Woonvisie vormt hiervoor de basis. Deze ontwikkelstrategie wordt nader uitgewerkt en wordt in het najaar van 2022 aan de raad voorgelegd.
Ambitie: Goede huisvesting voor arbeidsmigranten.			
F	Goede huisvesting van arbeidsmigranten	F.1	We geven uitvoering aan het vastgestelde Ruimtelijk afwegingskader voor de huisvestiging van arbeidsmigranten en toetsen initiatieven hieraan.
Ambitie: Geschikte woningen voor inwoners met een zorgbehoefte.			
G	Stimuleren en faciliteren van verschillende woonvormen zodat mensen met een zorgbehoefte geschikt kunnen wonen.	G.1	We stellen een Kempische woonzorgvisie inclusief toetsingskader op en deze wordt in 2023 aan de raad aangeboden.

Beleidsindicatoren

1. Gemiddelde WOZ-waarde					
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen x € 1.000					
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Reusel-De Mierden	263	271	290	308	325
< 25.000 inwoners	246	geen data	276	295	315

2. Nieuw gebouwde woningen					
Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000					
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Reusel-De Mierden	9	10	12	10	14
< 25.000 inwoners	9	8	9	10	9

3. Demografische druk					
De som van het aanal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20-65 jaar (percentage).					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Reusel-De Mierden	68,8	70,9	73,2	75,3	77,6
< 25.000 inwoners	78,3	78,7	79,2	79,4	80,2

4. Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden					
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Reusel-De Mierden	540	547	560	555	601
< 25.000 inwoners	682	702	742	778	geen data

5. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden					
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Reusel-De Mierden	752	762	743	741	795
< 25.000 inwoners	761	781	822	862	geen data

Wat mag het kosten?

Overzicht per product:

VHROSV		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedragen x € 1.000		Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	Saldo per product								
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.200	-908	-1.389	73	-1.316	-1.176	-1.123	-1.155
8.2	Grondexploitatie	404	-84	-2.251	2.191	-60	-61	-63	-65
8.3	Wonen en bouw en	62	21	-569	612	43	30	31	38
	Saldo programma	**-734**	**-971**	**-4.209**	**2.876**	**-1.333**	**-1.207**	**-1.155**	**-1.182**

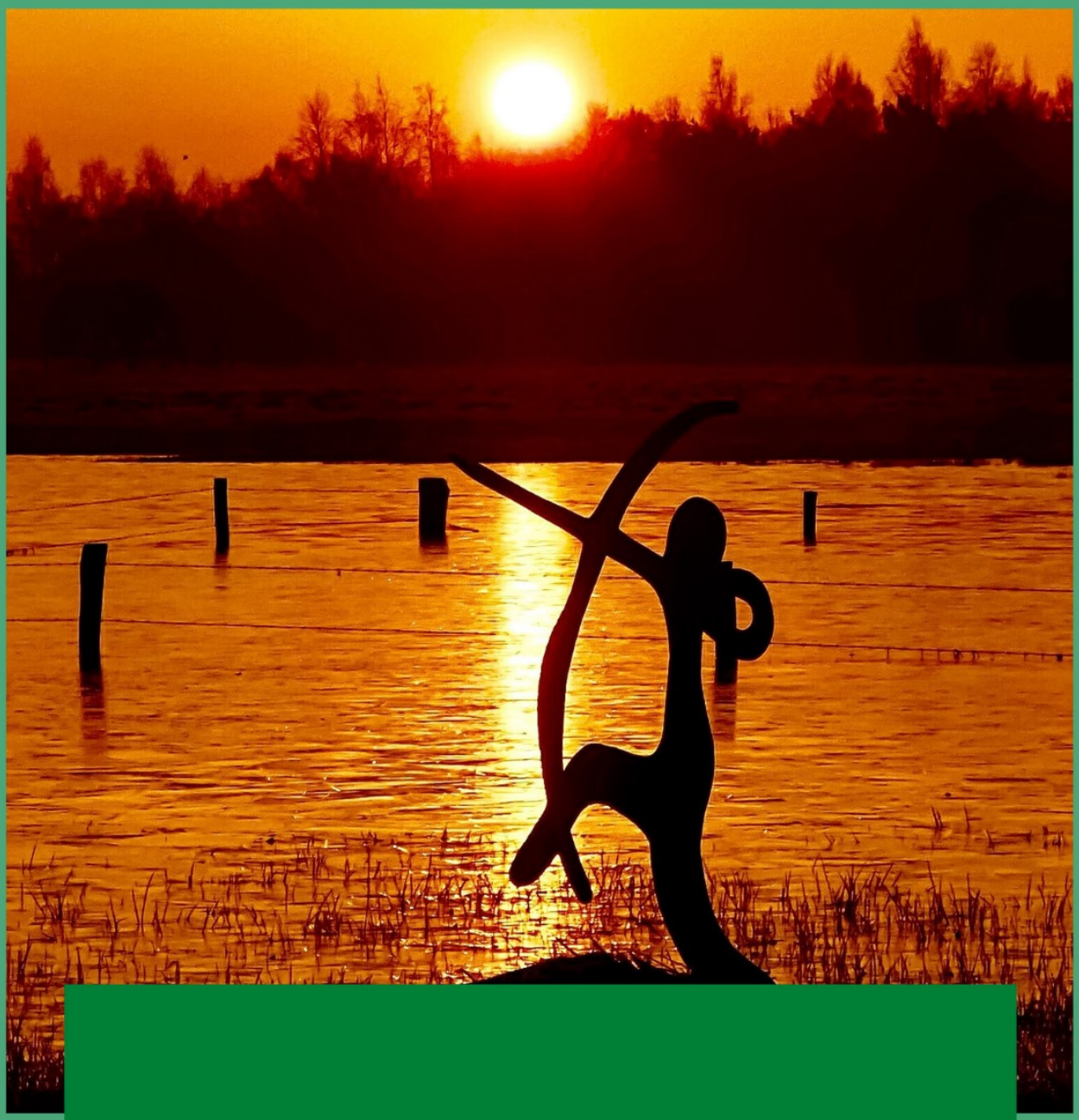

BIJLAGEN

Gemeente
Reusel-De Mierden

Bijlage 1. Verschillenanalyse

Structureel saldo volgens Begrotingswijziging 5 juli 2022 (jaarschijf 2023)	€	-260.000	N
Structureel saldo volgens Programmabegroting 2023-2026	€	83.000	V
Verschil	€	343.000	V
Wijzigingen nieuw beleid structureel	€	-662.000	N
Stelpost kostenstijging (inflatie / energie)	€	-434.000	N
Meicirculaire gemeentefonds	€	1.704.000	V
Integratie uitkering sociaal domein	€	-222.000	N
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen (GGD, ODZOB, VRBZO)	€	-89.000	N
Houtopbrengst Groen (meer baten en meer lasten)	€	60.000	V
Toeristenbelasting (lagere bezetting vakantieparken)	€	-45.000	N
Voorziening wegen	€	-96.000	N
Aanpassing subsidiestaat	€	52.000	V
Betaalde rente langlopende geldleningen	€	-85.000	N
Leges omgevingsvergunningen	€	100.000	V
Diverse kleine aanpassingen	€	60.000	V
	€	343.000	V

N = Nadeel; V = Voordeel

Bijlage 2. Nieuw beleid en vervangingsinvesteringen 2023-2026

NR	Product	Omschrijving	Investeringsbedrag	Afs.jaren	2023	2024	2025	2026	Rente
		Wettelijk / vervanging							0,50%
1	0.4	Nieuwe wetgeving in het kader van een transparante en digitale overheid	exploitatie	-	50.000	51.000	52.000	52.000	I
2	0.4	Opnieuw verbinden (verminderde bijdrage)	exploitatie	-	-419.000	-419.000	-419.000	-419.000	S
2	0.4	Opnieuw verbinden (kosten)	exploitatie	-	457.000	457.000	457.000	457.000	S
3	0.4	Materieel Buitendienst	€ 260.000	10	27.300	27.300	27.300	27.300	S
4	2.1	OVL masten 2023	€ 90.500	40	2.715	2.715	2.715	2.715	S
4	2.1	OVL masten 2024	€ 11.800	40		354	354	354	S
4	2.1	OVL masten 2025	€ 40.500	40			1.215	1.215	S
4	2.1	OVL masten 2026	€ 154.100	40				4.623	S
4	2.1	OVL armaturen 2023	€ 74.900	20	4.120	4.120	4.120	4.120	S
4	2.1	OVL armaturen 2024	€ 5.000	20		275	275	275	S
4	2.1	OVL armaturen 2025	€ 16.500	20			908	908	S
4	2.1	OVL armaturen 2026	€ 140.500	20				7.728	S
5	2.1	GVVP 2023	€ 497.250	40	14.918	14.918	14.918	14.918	S
5	2.1	GVVP 2024	€ 497.250	40		14.918	14.918	14.918	S
5	2.1	GVVP 2025	€ 497.250	40			14.918	14.918	S
5	2.1	GVVP 2026	€ 497.250	40				14.918	S
6	2.1	Rehabilitatiekrediet wegen 2023	€ 950.000	40	28.500	28.500	28.500	28.500	S
6	2.1	Rehabilitatiekrediet wegen 2024	€ 950.000	40		28.500	28.500	28.500	S
6	2.1	Rehabilitatiekrediet wegen 2025	€ 950.000	40			28.500	28.500	S
6	2.1	Rehabilitatiekrediet wegen 2026	€ 950.000	40				28.500	S
7	5.7	Vervanging groen 2023 (40jr afschrijving)	€ 131.000	40	3.930	3.930	3.930	3.930	S
7	5.7	Vervanging groen 2024 (40jr afschrijving)	€ 131.000	40		3.930	3.930	3.930	S
7	5.7	Vervanging groen 2025 (40jr afschrijving)	€ 131.000	40			3.930	3.930	S
7	5.7	Vervanging groen 2026 (40jr afschrijving)	€ 131.000	40				3.930	S
7	5.7	Vervanging groen 2023 (80jr afschrijving)	€ 179.000	80	3.133	3.133	3.133	3.133	S
7	5.7	Vervanging groen 2024 (80jr afschrijving)	€ 179.000	80		3.133	3.133	3.133	S
7	5.7	Vervanging groen 2025 (80jr afschrijving)	€ 179.000	80			3.133	3.133	S
7	5.7	Vervanging groen 2026 (80jr afschrijving)	€ 179.000	80				3.133	S
8	7.2	Vervanging riolering 2023	€ 616.972	50	15.424	15.424	15.424	15.424	S
8	7.2	Vervanging riolering 2024	€ 616.972	50		15.424	15.424	15.424	S
8	7.2	Vervanging riolering 2025	€ 616.972	50			15.424	15.424	S
8	7.2	Vervanging riolering 2026	€ 616.972	50				15.424	S
8	7.2	Mechanische drukriolering (drukriolering, gemalen en vacuümriolering)	€ 70.655	15			5.064	5.064	S
8	7.2	Dekking rioolheffing	exploitatie	-	-15.424	-30.848	-51.336	-66.760	S
8	7.2	Rioolrenovaties (relining)	€ 75.000	50	1.875	1.875	1.875	1.875	S
8	7.2	Dekking rioolheffing	exploitatie	-	-1.875	-1.875	-1.875	-1.875	S
9	4.2	Clemensschool (voorbereidingskrediet)	€ 100.000	40	3.000	3.000	3.000	3.000	S
9	4.2	Clemensschool (investering)	€ 2.385.000	40		71.550	71.550	71.550	S
		Totaal wettelijk/vervanging			**175.615**	**299.276**	**352.879**	**415.711**	
		Waarvan incidenteel			*50.000*	*51.000*	*52.000*	*52.000*	*I*
		Waarvan structureel			*125.615*	*248.276*	*300.879*	*363.711*	*S*
		Wensen / ambities							
10	0.4	Uitbreiding personeel	exploitatie	-	514.000	514.000	514.000	514.000	S
10	0.4	Dekking uitbreiding personeel (binnen bestaand budget)	exploitatie	-	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000	S
11	0.4	Voortzetting Rural Data Center (RDC)	exploitatie	-	25.000	25.000	25.000	25.000	S
11	0.4	Bijdrage voor voortzetting RDC	exploitatie	-	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	S
12	0.4	Aanpassing inrichting gemeentewerf	€ 20.000	15	1.433	1.433	1.433	1.433	S
13	2.1	Onderzoek schoolroutes op straatverlichting	exploitatie	-		10.000			I
14	2.1	Quickscan Randweg-West Reusel	exploitatie	-		50.000			I
15	2.1	Afsluiten Beleven (voorbereiding en maatregelen)	€ 15.000	40		450	450	450	S
16	2.1	Onderzoek meerwaarde fietsverbinding N269/ Randweg Reusel	exploitatie	-	20.000				I
17	3.1	Locatieonderzoek en voorbereiding nieuw aanbod bedrijfskavels in de Kempen	exploitatie	-	25.000				I
18	3.1	Ondernemersbijeenkomst 2023 (ZZP-er en/of andere ondernemers)	exploitatie	-	3.000				I
19	3.4	Uitvoeren recreatieve voorzieningen	exploitatie	-	10.000	5.000	5.000	5.000	S
20	3.4	Aanleg eerste fietskronkel	€ 50.000	40		1.500	1.500	1.500	S
20	3.4	Onderzoek tweede fietskronkel	exploitatie	-		50.000			I
20	3.4	Aanleg tweede fietskronkel (aanleg 2025)	€ 50.000	40			1.500	1.500	S
21	3.6	Subsidie Kies Kempische Bedrijven	exploitatie	-	3.000	3.000	3.000	3.000	S
22	5.3	Meer muziek in de klas - Muziekonderwijs	exploitatie	-	15.000	30.000	30.000	30.000	S
23	5.7	Ontwikkeling en/of herstel boom/groenstructuren	exploitatie	-	10.000				I
24	5.7	Herinrichting dorpspleinen 2023	€ 100.000	40	3.000	3.000	3.000	3.000	S
24	5.7	Herinrichting dorpspleinen 2025	€ 200.000	40			6.000	6.000	S
24	5.7	Herinrichting dorpspleinen 2026	€ 150.000	40				4.500	S
25	6.1	Sociaal Makelaar	exploitatie	-	56.400	56.400	56.400	56.400	S
26	6.1	Aanjaagsubsidies	exploitatie	-	15.000	15.000	15.000	15.000	S
27	6.2	ANWB Automaatje	exploitatie	-	16.200	16.200	16.200	16.200	S
28	6.2	Wijk GGZ-er	exploitatie	-	14.000	14.000	14.000	14.000	S
29	6.3	Aansluiting Nederlandse schuldhulproute	exploitatie	-	3.000	3.000	3.000	3.000	S
30	7.1	Implementatie Nu Niet Zwanger	exploitatie	-	6.300	6.000	4.500	3.800	S
31	7.1	Kansrijke Start	exploitatie	-	9.000				I
32	7.1	Rookvrije sportparken	exploitatie	-	2.500	2.500	2.500		I
33	7.1	Kempenbranie	exploitatie	-	7.000	7.000	7.000	7.000	S
34	7.2	Onderzoek foutaansluitingen Leeuwerik	exploitatie	-	7.500				I
34	7.2	Dekking rioolheffing	exploitatie	-	-7.500				I
35	7.2	Onderzoeken riolering	exploitatie	-	35.000				I
35	7.2	Dekking rioolheffing	exploitatie	-	-35.000				I
36	8.1	Flexibel personeelsbudget woningbouw / stikstof	exploitatie	-	200.000	200.000			I
37	8.1	Pilot gebiedsontwikkeling	exploitatie	-			75.000	75.000	I
		Totaal wensen / ambities			**872.833**	**927.483**	**698.483**	**699.783**	
		Waarvan incidenteel			*269.500*	*312.500*	*77.500*	*75.000*	*I*
		Waarvan structureel			*603.333*	*614.983*	*620.983*	*624.783*	*S*
		Totaal lasten (s+i)			**1.048.448**	**1.226.759**	**1.051.362**	**1.115.494**	
		Waarvan incidenteel			*319.500*	*363.500*	*129.500*	*127.000*	*I*
		Waarvan structureel			*728.948*	*863.259*	*921.862*	*988.494*	*S*

Toelichting nieuw beleid 2023-2026

Wettelijk / vervanging 2023-2026

1. Nieuwe wetgeving in het kader van een transparante en digitale overheid (incidenteel € 50.000 in 2023 oplopend tot € 52.000 in 2026)

Het uitgangspunt van de Wet open overheid (Woo) is dat binnen de organisatie een cultuurverandering nodig is ten aanzien van de openbaarheid. Deze nieuwe wet regelt de actieve openbaarmaking van diverse categorieën overheidsinformatie, zoals Woo-verzoeken, bestuursstukken, jaarplannen en -verslagen, beschikkingen en klachten. Dat betekent, niet meer wachten tot ernaar wordt gevraagd, maar actief en uit eigen beweging openbaar maken. Hiervoor moet de interne informatiehuishouding op orde worden gebracht. Openbaarmaking is verplicht via een landelijke applicatie (PLOOI). Informatie die wordt gepubliceerd moet voldoen aan de eisen voor digitale toegankelijkheid. Ook dient er een voorziening te zijn om de te publiceren informatie te anonimiseren. Dit is ook noodzakelijk voor officiële mededelingen die vanaf 1 juli 2022 in het kader van de Wet elektronische publicaties digitaal ter inzage moeten worden gelegd.
De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer bevat het recht om langs digitale weg zaken te doen met de overheid. Hiervoor moeten onze werkprocessen verder gedigitaliseerd worden en worden afgestemd met het gebruik van het geautomatiseerd documentsysteem en het gebruik van authentieke gegevens.
De Wet digitale overheid regelt dat publieke dienstverleners verplicht zijn om identificatiemiddelen van het betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog te gebruiken om toegang te geven tot online diensten. Met andere woorden: beveiligingsniveaus gaan omhoog. De wet stelt ook het gebruik van open standaarden verplicht. Met deze wet implementeert Nederland de EU-richtlijn voor de toegankelijkheid van overheidswebsites en apps.
Tenslotte wordt ook de Archiefwet verder aangepast aan digitale ontwikkelingen. Belangrijkste onderdeel van de Archiefwet 2021 is de verkorting van de overbrengings- en openbaarmakingstermijnen van 20 naar 10 jaar. Voor archiefbewaarplaatsen betekent dit extra inzet op het gebied van openbaar maken. Daarnaast zal er extra geld en tijd beschikbaar moeten worden gemaakt voor het digitaliseren van het archief.

2. Opnieuw verbinden GRSK (toename structurele lasten ad € 457.000 en vermindering bijdrage € 419.000, per saldo structurele last ad € 38.000)

Als gevolg van de ontwikkelingen inzake “opnieuw verbinden” binnen de Kempensamenwerking wordt de gezamenlijke P&O-afdeling van de GRSK opgeheven. Iedere gemeente zal daardoor zelf weer P&O-medewerkers in dienst gaan nemen. Hetzelfde geldt voor de beleidstaken binnen de Kempenafdeling VTH. Die beleidstaken en het daarbij behorende personeel gaan weer terug naar de gemeenten. Door deze ontwikkelingen dalen de bijdragen van de gemeenten aan de GRSK, maar nemen de kosten van de eigen organisatie van de gemeenten toe.
Daarnaast is er binnen de GRSK gekozen voor gewijzigde kostenverdeelsleutels voor een aantal omdat geconstateerd was dat de kostenverdeling niet meer voldoende aansloot bij de veroorzaker van de kosten, waardoor de kostenverdeling als onrechtvaardig werd beschouwd. De nieuwe verdeling van kosten levert voor Reusel-De Mierden een voordeel op. Hier zijn de lasten van “opnieuw verbinden” opgenomen alsmede de verminderde bijdragen aan de GRSK (zowel vanwege verschuiving van taken als vanwege de nieuwe verdeelsleutels) opgenomen.

3. Materieel buitendienst (investering € 260.000 in 2023)

Conform teamplan wordt het materieel buitendienst vervangen en gerapporteerd in de P&C-cyclus. Door het langdurig besluitvormingsproces hierover was op moment van vaststelling al sprake van een optimistische raming voor het betreffende materieel. Zoals bekend en toelichting is er wel een grote noodzaak voor het vervangen om de veiligheid van onze werknemers te waarborgen. Ook moet onze dienstverlening gecontinueerd blijven. Het gehele aanbestedingsproces wordt dan ook zo snel mogelijk doorlopen, ondanks de overschrijding op het budget.
Voor de reeds geplande investering komen daar nog de huidige marktontwikkelingen bovenop. Hierdoor zijn zowel de kosten als levertijden voor het materieel buitendienst enorm toegenomen.
We verwachten in 2023 een levering van € 350.000 zodat er naast de reeds beschikbare kredieten een aanvullende budget nodig is van € 250.000. Tevens is de grote veegmachine gepland voor 2023 en hiervoor is budget benodigd van € 10.000.

4. Vervanging masten en armaturen van openbare verlichting conform beleidsplan OVL (investering van € 165.400 in 2023, € 16.800 in 2024, € 57.000 in 2025 en € 294.600 in 2026)

Armaturen- en mastvervangingen zijn opgenomen in het vastgestelde OVL beleidsplan (2017). Als masten niet op tijd worden vervangen dan kunnen er in het ergste geval lichtmasten scheefzakken of eventueel omvallen. Als armaturen niet op tijd vervangen worden dan ontstaan er meer storingen.

5. GVVP 2023-2026 (jaarlijkse investering van € 497.250)

Het GVVP Reusel-De Mierden kent een flexibele, modulaire opbouw. De verkeersvisie krijgt een doorvertaling in acht modules, waarin het beleid is uitgewerkt. Per module is beschreven wat de gemeente Reusel-De Mierden met het verkeersbeleid wil bereiken. Om dit mogelijk te maken, zijn ook maatregelen benoemd. Deze zijn in module 9 samengevat. De acties en maatregelen die als eerste genoemd zijn, hebben het grootste effect en/of moeten als eerste worden opgepakt om resultaten mogelijk te maken. De volgorde van de modules bepaalt daarbij de volgorde van de maatregelen. Door de modulaire opbouw is het eenvoudiger om te schuiven in de uitvoering van de maatregelen/acties per thema (module). De kapitaallasten van de investering bedragen € 14.918 per jaar.

6. Rehabilitatiekrediet wegen 2023 t/m 2026 (jaarlijkse investering € 950.000 vanaf 2022)

Het krediet (investering) rehabilitaties wegen is een krediet voor het uitvoeren van rehabilitaties en reconstructies van wegen, vernieuwen van voetpaden/fietspaden e.d.. Hierbij wordt de gehele verhardingsconstructie (inclusief fundering) opgebroken en geheel opnieuw opgebouwd met nieuwe materialen. Optioneel kan worden gekozen de weg bij een rehabilitatie her in te richten; er wordt dan gesproken over een reconstructie.
Aan de hand van de kwaliteitsgegevens uit de inspectie en de gestelde kwaliteitsnorm is de kapitaalbehoefte wegonderhoud voor de periode 2018-2027 berekend. Hierin zijn naast de rehabilitatie van de weg en eventuele herinrichting bij het einde van de levensduur van de weg ook de onderhoudsmomenten voor klein onderhoud en groot onderhoud conform het CROW beschreven.
De kapitaalbehoefte voor rehabilitaties in de periode 2018-2027 is gemaakt op basis van de visuele risico-gestuurde inspectie, de maatregeltoets en de leeftijd van de verhardingen. Hierbij is rekening gehouden met de kwaliteitsafname van de wegen in de loop van deze periode en onderhoud op basis van een sober kwaliteitsniveau.
Het budget rehabilitaties wegen dient conform Bbv-regelgeving te worden ingericht als investering met een afschrijvingstermijn die niet groter is dan de gebruiksduur. De kapitaallasten van de investering bedragen € 28.500 per jaar.

7. Vervangingsinvestering groen binnen en buiten de kom (jaarlijkse investering van € 310.000)

Om het bestaande groenareaal binnen de bebouwde kom (onder andere plantsoen en laanbomen) en buiten de bebouwde kom (onder andere laanbomen / houtopstand) duurzaam in stand te kunnen houden is een structureel vervangingsbudget noodzakelijk voor de vervanging van versleten/afgeschreven en/of eerder afgestorven groen (t.g.v. bijvoorbeeld klimaatveranderingen).

8. Diverse investeringen riolering conform het VGRP (dekking via rioolheffing)

Op basis van het vastgestelde VGRP staan een aantal investeringen gepland. Deze zullen bij het vaststellen van een nieuw beleidsplan water en riolering nog wijzigen. Gemakshalve volstaan wij hier met een opsomming per jaar. Voor zover de omschrijvingen niet voor zichzelf spreken, verwijzen wij voor een nadere toelichting naar het VGRP. De komende investeringen staan voor de periode 2023-2026 gepland.

2023:
- Vervanging riolering 2023 (€ 616.972)
- Relining als aanvullende maatregel (€ 75.000)

2024:
- Vervanging riolering 2024 (€ 616.972)

2025:
- Vervanging riolering 2025 (€ 616.972)
- Mechanische drukriolering (o.a. drukriolering, gemalen en vacuümriolering (€ 70.655)

2026:
- Vervanging riolering 2026 (€ 616.972)

De lasten van deze investeringen worden conform het in december 2016 vastgestelde VGRP gedekt uit de rioolheffing.

9. Clemensschool (voorbereidingskrediet € 100.000 in 2023 en investering van € 2.385.000 in 2024)

We zijn in gesprek met Stichting Kempenkind over de toekomst van de Clemenschool in Hulsel. De school is een belangrijke voorziening in Hulsel. Het gebouw is echter verouderd en dient op korte termijn te worden gerenoveerd of vervangen. De verwachting is dat in 2024 daadwerkelijk gebouwd kan worden aan een verbeterde Clemensschool. Op dit moment is nog niet duidelijk welke financiële consequenties dit precies heeft. Op basis van zeer globale gegevens hebben wij een bedrag opgenomen omdat wij dat beter vinden dan een p.m.-raming. Het is echter zeer wel denkbaar dat dit bedrag nog zal veranderen.

Wensen / ambities 2023-2026

10. Uitbreiding Personeel (€ 514.000 structureel vanaf 2023; dekking € 66.000 structureel vanaf 2023)

Op diverse plekken binnen de organisatie zijn de werkzaamheden groter dan de benodigde formatie. Om alle ambities in deze begroting te kunnen realiseren is uitbreiding van personeel op diverse fronten noodzakelijk. Daarbij is het goed om aan te geven dat dit minimaal noodzakelijk is. Hieronder wordt per onderdeel kort aangegeven waarom personeel nodig is:

- Ruimtelijke ontwikkeling
  In het kader van de omgevingswet is een medewerker met technische kennis nodig om alle digitale systemen te kunnen beheren waarmee gewerkt gaat worden. Daarnaast is extra formatie nodig om initiatieven die op ons af komen in het kader van de woningbouw en stikstofplannen van het Rijk te kunnen oppakken.
- Ruimtelijk beheer
  Door toename van het aantal ruimtelijke plannen die ook om beheer vragen en vanwege langdurige inhuur op het vakgebied verkeer is uitbreiding binnen dit team nodig. De Verkeerskundige wordt daarmee verantwoordelijk voor het beleid / projecten binnen het GVVP en gaat ook de rol van projectleider vervullen voor integrale projecten.
- Maatschappelijke ontwikkeling en loket van A tot Z
  Vanwege diverse maatschappelijke opgaven in het kader van Corona, vluchtelingen e.d. zijn taken op het gebied van armoede, gezondheid, inclusie, jeugdbeleid, vrijwilligersbeleid de afgelopen tijd beperkt opgepakt. Er is onvoldoende tijd om daar echt in te investeren. Vooral nu in het kader van huidige maatschappelijke ontwikkelingen is investeren in deze zaken noodzakelijk om al het beleid en de initiatieven op te kunnen pakken. Daarnaast zijn ook de aanvragen van het Loket van A tot Z enorm gestegen. Om de wachttijden niet op te laten lopen is uitbreiding van personeel nodig.
- Bedrijfsvoering
  Nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van rechtmatigheid en risicobeheersing zorgt voor nieuwe en daarmee extra taken binnen het team Planning en Control waarvoor uitbreiding noodzakelijk is. Deze extra taken staan los van de audits door de accountant; het betreft hier met name operationele en risicovolle processen (risicomanagement) in brede zin.

11. Voortzetting Rural Data Center (RDC (€ 25.000 structureel vanaf 2023 en inkomst van € 20.000 vanaf 2023)

Via het Rural Data Center wat we samen hebben met de gemeente Eersel, Bergeijk en Oirschot werken we datagedreven. We stimuleren hiermee het gebruik van data bij het ontwikkelen van beleid en het stellen van de juiste vragen. Hiermee kunnen we naast het ophalen van de beleving van onze inwoners ook feitelijke cijfers meenemen in onze beleidsvorming. Dit alles met het doel om beleid nog beter te kunnen onderbouwen en in te kunnen zetten waar het ook nodig is. De samenwerking met het Rural Data Center en de gemeenten eindigt eind 2022. We willen graag de samenwerking in het RDC voortzetten. Dat betekent dat we ons aandeel in de kosten structureel moeten ramen, maar dat we ook de inkomsten uit verhuur van een deel van het gemeentehuis structureel kunnen ramen.

12. Aanpassing inrichting gemeentewerf (investering € 20.000 in 2023)

De huidige inrichting van de gemeentewerf sluit niet meer aan bij de toegestane werkomstandigheden. Dit budget is noodzakelijk om het gebouw/werkplekken te laten voldoen aan de wet en regelgeving. Daarnaast is de afsluiting van de gemeentewerf nu niet optimaal. Vanwege de huidig bezetting is er niet altijd toezicht/controle op de gemeentewerf zodat een goede afsluiting/beveiliging noodzakelijk is. Voor leveranciers/aannemers dient de werf echter wel toegankelijk te zijn. Hiervoor is een aanvullend budget benodigd.

13. Onderzoek schoolroutes op straatverlichting (€ 10.000 incidenteel in 2023)

In het coalitieakkoord is opgenomen dat (doorgaande) schoolroutes goed verlicht dienen te zijn. Een onderbouwde conclusie volgt in 2023 uit het onderzoek.

14. Quickscan Randweg-West Reusel (€ 50.000 incidenteel in 2024)

Er is geen capaciteit en expertise beschikbaar, hiervoor zal een partij ingeschakeld moeten worden.

15. Afsluiten Beleven (voorbereiding en maatregelen; investering € 15.000 in 2024)

Circa € 15.000 is benodigd voor het afsluiten van het Beleven. Dit betreft de voorbereiding inclusief maatregelen. Geen herinrichting van de verharding. Zonder dit bedrag blijft het gebruik van het Beleven ongewijzigd.

16. Onderzoek meerwaarde fietsverbinding N269/Randweg Reusel (€ 20.000 incidenteel in 2023)

Het stimuleren van fietsgebruik voor inwoners en werknemers en goede en veilige fietsbereikbaarheid van en naar de bedrijventerreinen draagt bij aan de mobiliteitstransitie. Een onderzoek naar de aanleg van een directe fietsverbinding tussen de rotonde bij den Haas (N269), en de rotonde bij Faes (N284- Kleine Hoeven), nabij de Randweg, levert inzicht in de eventuele meerwaarde voor inwoners en voor werknemers op het bedrijventerrein Kleine Hoeven en Lange Voren.

17. Locatieonderzoek en voorbereiding nieuw aanbod bedrijfskavels in de Kempen (€ 25.000 incidenteel in 2023)

Het Kempisch Bedrijvenpark is nagenoeg volledig verkocht. Uit behoefteprognoses en wachtlijsten blijkt dat vraag is naar een regionaal bedrijventerrein van circa 43 tot 60 hectare in de Kempen. In de door de raden vastgestelde Kempische Bedrijventerreinenafspraken en -ambities is opgenomen dat er nieuw aanbod wordt gerealiseerd in de Kempen. De ambities ten aanzien van nieuw aanbod zijn vastgesteld. We zijn daarom een locatieonderzoek gestart. De kosten voor onze gemeente bedragen € 25.000.

18. Ondernemersbijeenkomst 2023 (€ 3.000 incidenteel in 2023)

In 2022 is een informatieavond voor ZZP-ers georganiseerd in samenwerking met de gemeente Eersel. Dit willen we in 2023 herhalen, mogelijk met een bredere insteek dan ZZP-ers.

19. Recreatieve voorzieningen (structureel € 10.000 in 2023 en vanaf 2024 € 5.000)

In opdracht van de gemeenteraad is een onderzoek uitgevoerd naar de recreatieve routes in de gemeente (wandelroutes, fietsroutes en mindervalide routes). Deze wordt in het vierde kwartaal opgeleverd. Na aanleiding hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld om de aanbevelingen voor verbeteringen en uitbereidingen van de routes op te pakken.

20. Aanleg eerste fietskronkel (€ 50.000 investering in 2024) en onderzoek en aanleg tweede fietskronkel (€ 50.000 incidenteel in 2024 en € 50.000 investering in 2025)

In het coalitieprogramma is de ambitie opgenomen om meerdere kronkels aan te leggen. Om een kronkel aan te leggen is allereerst budget nodig om te onderzoeken waar de kronkel kan komen te liggen, hoe die kronkel eruit kan komen te zien (ontwerpschets) en voor natuurstudies e.d. Daarnaast is budget nodig voor de daadwerkelijke aanleg van de kronkel. Er wordt gekeken of er werk-met-werk kan worden gemaakt door de aanleg van een kronkel te combineren met een pad dat toch al aangelegd/vervangen moet worden.

21. Subsidie Kies Kempische Bedrijven (€ 3.000 structureel vanaf 2023)

Voortzetting van de subsidie aan stichting Techniekportaal voor project Techniekcoaches en techniekonderwijs. Het doel is om kinderen in het lager onderwijs te enthousiasmeren in techniek. Tot en met 2022 is de subsidie toegekend. Wens voor voortzetting van subsidie.

22. Meer muziek in de klas – muziekonderwijs (structureel € 15.000 in 2023 en vanaf 2024 € 30.000)

Wens is om het muziekonderwijs op scholen een impuls te geven. Stichting MOOJ heeft daarvoor een plan gemaakt. Doel is het muziekonderwijs in de basisscholen te ondersteunen met een muziekimpuls door extra muzieklessen aan te bieden door muziekdocenten van Art4U. Alle scholen in Reusel-De Mierden zijn enthousiast. Ze dragen financieel ook bij (totaal € 27.000) in pilotjaar. Voor het schooljaar 2022-2023 is incidentele dekking gevonden. In het pilot jaar bekijken we of en hoe het project verder vormgegeven gaat worden. Vanuit Art4U is het signaal gekomen dat zij bezig zijn met een herijking. Zij willen het pilotjaar benutten voor een goede financiële onderbouwing. Gemeenten in de regio (Hilvarenbeek, Bladel) stellen al jaren extra middelen beschikbaar. Ook voor onze gemeente is die wens er.

23. Ontwikkeling en/of herstel boom/groenstructuren (€ 10.000 incidenteel in 2023)

Bestuurlijk is er de wens voor een andere werkwijze omtrent groencompensatie en uitbreiding.

24. Herinrichting Dorpspleinen (investering van € 100.000 in 2023, € 200.000 in 2025 en € 150.000 in 2026)

Herinrichting van de dorpspleinen is geen onderdeel van onderhouds- of GVVP-budgetten. Hierbij wordt tevens gekeken naar de parkeersituatie.

25. Sociaal makelaar (€ 56.400 structureel vanaf 2023)

De afgelopen twee jaar is er vanuit het transformatiebudget sociaal domein geld beschikbaar gesteld aan Cordaad voor de sociaal makelaar. De inzet is geëvalueerd en het is wenselijk om inzet te continueren. Daarbij zien we wel een inhoudelijke aanpassing. Het is goed dat de sociaal makelaar aan blijft sluiten, verbindingen zoekt en contact houdt met organisaties. Maar daarnaast wordt ook ingezet op concrete projecten bij de aanpak energiearmoede, eenzaamheid en GGZ-problematieken.

26. Aanjaagsubsidies (€ 15.000 structureel vanaf 2023)

Uit bezuinigingsoogpunt en omdat de benutting van het budget in de jaren vóór corona achterbleef bij de ramingen, is ingaande 2022 het budget voor aanjaagsubsidies verlaagd van € 30.000 naar € 15.000. In de coronajaren hebben we de regels voor de aanjaagsubsidies versoepeld en het budget verhoogd. Dat heeft tot veel aanvragen en toekenningen geleid. Wij verwachten dat mede daardoor men meer bewust is geworden van de mogelijkheden van aanjaagsubsidies, waardoor de vraag hoger zal komen te liggen dan in het verleden. Daarom stellen wij voor de eerder doorgevoerde bezuiniging terug te draaien en het oorspronkelijk budget van € 30.000 per jaar weer te gaan hanteren.

27. ANWB AutoMaatje (€ 16.200 structureel vanaf 2023)

ANWB AutoMaatje is een landelijke maatschappelijke formule van ANWB waarbij ANWB met behulp van gemeentes en lokale stichtingen vervoer faciliteert voor ouderen of minder-mobiele personen die bij gebrek aan een voor hen redelijk vervoersalternatief anders maatschappelijk en sociaal geïsoleerd raken. Wij willen hiermee graag ook in de gemeente aan de slag. Voor het project is inzet van een coördinator nodig.

28. Wijk GGZ-er (€ 14.000 structureel vanaf 2023)

We willen hiaten in de lokale ondersteuning van personen met verward gedrag opvullen. Deze personen veroorzaken niet alleen problemen voor zichzelf maar ook voor de omgeving. Gezien de complexiteit is het moeilijk om een sluitende aanpak te bieden. In veel gemeenten is de inzet van wijk GGD-ers en wijk GGZ-ers in de aanpak van dit probleem succesvol. Het is een Kempisch project waarvan we de kosten verdelen naar inwoneraantal.

29. Aansluiting Nederlandse schuldhulproute (€ 3.000 structureel vanaf 2023)

Aansluiting bij de Nederlandse Schuldhulproute (NSR). De Ned. Schuldhulproute geeft invulling aan de opdracht die gemeenten hebben op het gebied van preventie en vroegsignalering schuldhulpverlening en armoedebestrijding. We zijn sinds 2021 aangesloten bij de NSR, de resultaten die dat jaar landelijk geboekt zijn, zijn veelbelovend (in 2021 hebben ruim 435.000 inwoners de website bezocht, zijn 28.351 inwoners begeleid naar een vervolgstap naar hulp en hebben ruim 111.000 inwoners een persoonlijk advies ontvangen).

30. Implementatie Nu Niet Zwanger (structureel € 6.300 in 2023 tot € 3.800 in 2026)

De landelijk erkende interventie Nu Niet Zwanger (NNZ) ondersteunt kwetsbare mensen om een bewuste keuze te maken over een kinderwens/ zwangerschap zodat ze niet onbedoeld zwanger raken. Een op de 5 vrouwen in Nederland wordt ongepland zwanger, waarvan 68% ongewenst. Het ministerie van VWS wil NNZ landelijk uitrollen en heeft dit ook onderdeel gemaakt van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start waar wij ook aan deelnemen met de 4 gemeenten in de Kempen. Ook in de Kempische coalitie van Kansrijke Start wordt door de betrokken partijen preconceptiezorg gezien als essentieel voor een kansrijke start. In de gemeente Helmond is NNZ in 2020 opgestart, in de rest van de regio is nu ook breed draagvlak om NNZ uit te rollen. De kosten voor de implementatie worden verdeeld naar rato van inwoneraantallen en zijn afhankelijk van het aantal gemeenten dat daadwerkelijk deelneemt en of de regio nog landelijke subsidie kan inzetten voor het project. De kosten voor onze gemeente voor 2023 worden geraamd op € 6.300. Vanaf 2024 zijn de kosten voor het project iets lager (de inzet van de projectleider kan dan naar beneden).

31. Kansrijke Start (€ 9.000 incidenteel in 2023)

In 2023 is nog behoefte aan de inzet vanuit de GGD voor onze gemeente voor het project Kansrijke Start. Dit nemen we als maatwerk af. De afgelopen jaren hebben we de inzet grotendeels bekostigd uit de impulsgelden van het rijk. Voor 2023 ontvangen we deze impulsgelden niet meer, maar de inzet is ook in 2023 gewenst om mee verder te bouwen aan de lokale coalitie en de samenwerking tussen alle partners te bevorderen. De kosten daarvan bedragen € 9.000. We gaan ervan uit dat dit incidenteel is.

32. Rookvrije sportparken (€ 2.500 incidenteel in 2023 t/m 2025)

Vanuit het collegeprogramma is de wens om in te zetten om rookvrije sportparken. Daarvoor is het belangrijk dat de stimuleringsregeling rookvrije sportparken die nu alleen geldt voor 2022, verlengd wordt en dat hier een stimuleringsbijdrage voor beschikbaar is. Vanuit het budget transformatie sociaal domein was in principe circa € 11.000 beschikbaar voor het stimuleren van rookvrije sportparken en speeltuintjes. Hiervan is op basis van een collegevoorstel en besluit in 2022 € 5.000 gereserveerd voor uitvoering in 2022. We hopen

dat we hiermee wel een beweging op gang brengen en dat meer sportaccommodaties de komende jaren zullen volgen. Een beloning daarbij geeft verenigingen net een extra zetje.

33. Kempenbranie (€ 7.000 structureel vanaf 2023)

Kempenbranie is de lokale campagnenaam voor de IJslandse preventieaanpak waarmee we in de Kempen het middelengebruik onder jongeren terug willen dringen. Dit willen we bereiken door in te zetten op een verandering van de leefomgeving van de jongeren zodat middelengebruik uiteindelijk geen issue meer is in hun omgeving. We werken hieraan door in te zetten op beschermende factoren als ouderbetrokkenheid, vergroten van het welbevinden van jongeren en te voorzien in een veilig en aantrekkelijk vrijetijdsaanbod voor de jeugd. Er is in de eerste jaren van het project een mooie basis gelegd voor samenwerking met betrokken partijen. Het is belangrijk om deze aanpak voor langere termijn te borgen door ook voor de komende jaren alvast rekening te houden met de projectkosten. Een belangrijk element in deze aanpak is de periodieke vragenlijst. Voor 2021 en 2022 is/wordt in de jaarlijkse projectkosten (waarin de vragenlijst een belangrijk onderdeel is) nog voorzien in de gemeentebegroting. Voor de jaren daarna nog niet. Vandaar dat we hier vast een bedrag voor willen ramen.

34. Onderzoek foutaansluitingen Leeuwerik (€ 7.500 incidenteel in 2023; dekking via rioolheffing)

Na de rioolinspecties in 2022 in Hooge Mierde is gebleken dat er afvalwater is aangesloten op het hemelwaterriool. Omdat dit water infiltreert en in de bodem terecht komt is dit onwenselijk. Daarom wordt een onderzoek uitgevoerd om te achterhalen waar de foutieve aansluitingen zitten.

35. Onderzoeken riolering (€ 35.000 incidenteel in 2023; dekking rioolheffing)

In een deel van het buitengebied ligt vacuümriolering vanwege de grotere afstanden. De basis van dit systeem wordt gevormd door het vacuümstation aan de Wilhelminalaan. Het rioleringsvacuümstation aan de Wilhelminalaan heeft bijna het einde van de technische levensduur bereikt. Uit de jaarlijkse inspectie is gebleken dat het vacuümstation serieuze gebreken begint te vertonen en op korte termijn gerenoveerd moet worden. Hier speelt echter de vraag of het vacuümsysteem wel in stand gehouden moet worden of dat een ander soort rioolsysteem passender is. Dit vanwege de grote verwachte kosten van de renovatie, maar ook omdat er problemen zijn met de afvoer van hemelwater. Een onderzoek moet de verschillende opties en de kosten van deze opties inzichtelijk maken. Door de slechte technische staat is het wenselijk om na vaststelling van het nieuwe Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan in 2024 snel met renovatie of vervanging te kunnen beginnen. Daarom wordt in 2023 het onderzoek al opgestart, kosten worden geschat op € 20.000.

Afgelopen jaar zijn er verschillende meldingen binnen gekomen van wateroverlast in de omgeving van het Horstveld in Reusel. Bij enkele woningen loopt het water uit de afvoeren van toilet en douche terug de woning in bij hevige regen. Navraag bij de bewoners leert dat dit probleem al enkele jaren speelt en in grote delen van de buurt en steeds ernstiger wordt. Het rioolsysteem is nagekeken en gecontroleerd en er is geen duidelijke oorzaak te vinden. Vermoed wordt dat het rioolsysteem niet meer genoeg capaciteit heeft door o.a. de toevoeging van nieuwbouw. Een onderzoek moet hier duidelijkheid over geven, zodat de benodigde investeringen en maatregelen inzichtelijk worden. De kosten bedragen € 15.000.

36. Flexibel personeelsbudget woningbouw / stikstof (€ 200.000 incidenteel in 2023 en 2024)

Flexibel personeelsbudget voor de gehele organisatie om expertise in te zetten als deze ontbreekt of extra handjes als die nodig zijn bij projecten of zaken die gaan lopen met betrekking tot de diverse maatschappelijke opgaven die er op ons afkomen zoals de woningbouwopgave, stikstofproblematiek, energiecrisis, vluchtelingenopvang, armoede e.d.

37. Pilot gebiedsontwikkeling (€ 75.000 incidenteel in 2025 en 2026)

In het coalitietakkoord is opgenomen om bepaalde gebiedsontwikkelingen te faciliteren en te stimuleren zoals het verplaatsing van milieuhinderlijke bedrijven. Om dit mogelijk te maken is er budget nodig voor onder meer het aanstellen van een externe projectleider. Binnen het team Ruimtelijke ontwikkeling is daarvoor geen ambtelijke capaciteit beschikbaar. We starten een pilot voor 2 jaar.

Bijlage 3. Geprognosticeerde balans

ACTIVA (bedragen x € 1.000)	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	681	655	630	605
Materiële vaste activa	36.767	37.954	39.704	39.697
Financiële vaste activa	265	265	265	265
Totaal vaste activa	*37.713*	*38.874*	*40.599*	*40.567*
Vlottende activa				
Voorraden grond (incl. voorziening)	4.758	4.263	4.278	4.727
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.000	4.000	4.000	4.000
Liquide middelen	4	4	4	4
Overlopende activa	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	*10.762*	*10.267*	*10.282*	*10.731*
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	***48.475***	***49.141***	***50.881***	***51.298***

PASSIVA (bedragen x € 1.000)	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
- algemene reserve (incl. saldo baten en lasten)	7.011	6.980	7.926	7.532
- bestemmingsreserves	10.106	9.802	9.600	9.399
Voorzieningen	4.358	4.359	4.355	4.367
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	17.000	18.000	19.000	20.000
Totaal vaste passiva	*38.475*	*39.141*	*40.881*	*41.298*
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	*10.000*	*10.000*	*10.000*	*10.000*
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	***48.475***	***49.141***	***50.881***	***51.298***

Bijlage 4. Totaal van lasten en baten per programma + staat van incidentele baten en lasten

	Begroting 2023			Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Programma *(bedragen x € 1.000)*	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Saldo**	**Saldo**	**Saldo**
0. Bestuur en ondersteuning	-7.994	26.379	18.385	19.060	20.059	18.831
1. Veiligheid	-1.304	56	-1.248	-1.267	-1.294	-1.321
2. Verkeer en vervoer	-2.154	38	-2.116	-2.126	-2.056	-2.083
3. Economie	-2.217	1.843	-374	23	22	53
4. Onderwijs	-852	121	-731	-728	-732	-727
5. Sport, cultuur en recreatie	-2.531	426	-2.105	-2.130	-2.160	-2.195
6. Sociaal domein	-13.001	1.871	-11.130	-11.202	-11.188	-11.214
7. Volksgezondheid en milieu	-3.279	2.604	-675	-649	-644	-648
8. VHROSV	-4.209	2.876	-1.333	-1.207	-1.155	-1.182
Saldo baten en lasten	**-37.541**	**36.214**	**-1.327**	**-226**	**852**	**-486**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-650	1.656	1.006	350	94	93
Begrotingssaldo na bestemming	**-38.191**	**37.870**	**-321**	**124**	**946**	**-393**
Waarvan structureel begrotingssaldo			83	500	1.113	-241
Waarvan incidenteel begrotingssaldo			-404	-376	-167	-152

Staat van incidentele baten en lasten *(bedragen x € 1.000)*	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1. Bedrijfsvoeringskosten GRSK (baat)	19	27	9	18
2. Bedrijfsvoeringskosten Kempenplus (baat)	63			
3. Omgevingsvisie	-131	-58		
3. Omgevingsvisie (dekking reserve uit overheveling / baat)	80	58		
4. Omgevingswet	-101	-101	-76	-77
5. Uitbreiding capaciteit team MO	-80			
6. Maatregelen klimaatadaptatie (dekking algemene reserve / baat)	30			
7. Klimtaatvisie	-10			
8. Verlaging kapitaallasten omdat 1e jaar niet volledig wordt uitgegeven	46	62	30	34
9. Nieuw beleid 2023-2026 (wettelijk / vervanging / wensen / ambities)	-320	-364	-130	-127
Totaal incidentele baten en lasten	**-404**	**-376**	**-167**	**-152**

Toelichting Staat van incidentele baten en lasten

1. Bedrijfsvoeringskosten GRSK *(diverse programma's)*

In de vastgestelde begroting van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten zijn incidentele baten en lasten opgenomen en per deelnemende gemeente gespecificeerd. Deze incidentele bedragen zijn één-op-één overgenomen.

2. Bedrijfsvoeringskosten KempenPlus *(programma 6)*

In de vastgestelde begroting van de gemeenschappelijke regeling KempenPlus zijn incidentele lasten en baten opgenomen en per gemeente gespecificeerd. Deze incidentele bedragen zijn één-op-één overgenomen.

3. Omgevingsvisie *(programma 0)*

Vanuit het jaarrekeningresultaat zijn bedragen overgeheveld naar de jaren 2022, 2023 en 2024. De bedragen voor 2023 en 2024 zijn nu verwerkt in de voorliggende begroting als incidentele baten.

4. Omgevingswet *(programma 8)*

De opstelling van een omgevingsvisie in verband met de nieuwe omgevingswet is een eenmalige activiteit, waarvan de lasten dus ook als incidenteel kunnen worden beschouwd.

5. Uitbreiding capaciteit team MO

Maatschappelijke ontwikkelingen zoals corona en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne hebben er voor gezorgd dat capaciteit binnen het team MO anders ingezet moet worden dan gepland. We zien ook dat veel inwoners en verenigingen (tegelijkertijd) aan de slag willen met allerlei initiatieven waarbij ambtelijke ondersteuning gevraagd wordt. Ook dit doorkruist de planning.
Hiervoor hebben we een prioritering opgesteld zodat de werkzaamheden weer passend zijn met de

capaciteit die we hebben. Om binnengekomen maatschappelijke initiatieven en werkzaamheden die niet kunnen blijven liggen op te kunnen pakken, is uitbreiding van de capaciteit nodig. Deze kosten worden verdeeld over 2022 en 2023, daarbij verwachten we in 2022 € 40.000 nodig te hebben en € 80.000 in 2023 om alles te kunnen oppakken. Omdat de oorzaak van tijdelijke uitbreiding ligt in incidentele zaken, zoals de coronapandemie en de Oekraïne-oorlog- kunnen deze lasten als incidenteel worden gekwalificeerd.

6. Maatregelen klimaatadaptatie – dekking algemene reserve *(programma 0)*

Op 28 september 2021 heeft de raad ingestemd met budgetten voor klimaatadaptatie voor 2023 (RA21.061). Deze lasten zijn als structurele last opgenomen in de voorliggende begroting. Dekking van deze lasten vindt plaats vanuit de algemene reserve, welke dekking als incidentele baat is verantwoord.

7. Klimaatvisie

Reusel-De Mierden wil in 2025 energieneutraal zijn. De netwerkcongestie zorgt ervoor dat innovatieve oplossingen bedacht moeten worden om te voorkomen dat initiatieven voor de opwekking van energie stil komen te liggen. In Kempenverband wordt daartoe onderzoek gedaan, hetgeen moet leiden tot de klimaatvisie. Dit is een eenmalige activiteit waardoor de lasten als incidenteel beschouwd kunnen worden.

8. Verlaging kapitaallasten *(lijst nieuw beleid en vervangingsinvesteringen)*

De kapitaallasten zijn structureel volledig geraamd ingaande het jaar waarin het krediet beschikbaar komt. Omdat niet alle kredieten op 1 januari van dat jaar volledig zijn uitgegeven, mogen deze conform regelgeving in het eerste jaar voor 50% incidenteel tegengeraamd worden. Dat hebben wij toegepast voor de investeringen uit de lijst nieuw beleid en vervangingsinvesteringen.

9. Nieuw beleid 2023-2025 *(lijst nieuw beleid en vervangingsinvesteringen)*

In de lijst nieuw beleid zijn lasten opgenomen welke naar de aard incidenteel zijn. Voor een toelichting verwijzen wij naar de toelichting bij de lijst nieuw beleid.